

CMCFinland

Kriisinhallintakeskus
Crisis Management Centre Finland

Kriisinhallintakeskuksen (CMC Finland) sijoittamisselvitys

Sisällys

1. Johdanto.....	3
1.1. Lainsäädännön asettamat vaatimukset sijoittamiselvitykselle.....	3
1.2. Sijoittamiselvityksen valmistelu.....	5
2 Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kuvaus.....	5
2.1. Siviili kriisinhallinta.....	5
2.2. Kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuus ja vaikuttavuus.....	6
2.3. Toimialajako ja päätöksenteko valtioneuvostossa.....	7
2.4. Kriisinhallintakeskus.....	8
2.4.1. Koulutusyksikkö.....	9
2.4.2. Projekti- ja kehittämissyksikkö.....	11
2.4.3. Henkilöstöhallinto ja operaatiotuki -yksikkö.....	13
2.4.4. Kriisinhallintakeskuksen lähiajan tavoitteet ja haasteet.....	16
3. Arviointi.....	16
3.1. Toiminnalliset tekijät.....	18
3.1.1. Tehtävien tuloksellinen hoitaminen.....	20
3.1.2. Organisaation uudistaminen.....	28
3.1.3. Alueellistamisesta syntyvät synergiaedut ja yhteistyön kehittäminen.....	33
3.2. Henkilöstöön liittyvät seikat.....	37
3.2.1. Henkilöstön siirtohalukkuus lyhyellä aikajänteellä.....	38
3.2.2. Työvoiman saatavuus pitkällä aikajänteellä ja henkilöstön osaamistaso.....	40
3.2.3. Nykyisen henkilöstön sijoittuminen työmarkkinoille.....	42
3.3. Alueelliset tekijät.....	42
3.3.1. Saavutettavuus.....	43
3.3.2. Perhetase ja vetovoimaisuus.....	46
3.3.3. Osaamisklusterin kehittymispotentiaali ja aluetalouden näkökulma.....	52
3.4. Taloudelliset tekijät.....	55
3.4.1. Henkilöstökustannukset.....	55
3.4.2. Toimitilakustannukset.....	55
3.4.3. Organisaation muut kustannukset.....	57
3.4.4. Matkakustannukset.....	57
4. Sisäministeriön esitys Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikaksi.....	60
Liitteet.....	67
Lausuntopyyntö	
Kirjalliset lausunnot	
Kyselylomakkeet	

KRIISINHALLINTAKESKUKSEN SIIJOITTAMISSELVITYS

1. Johdanto

Kriisinhallintakeskus (CMC Finland) on vuonna 2007 perustettu siviilikriisinhallinnan ja kansainvälisen pelastustoiminnan osaamiskeskus. Pelastusopiston yksikkönä Kuopiossa toimivan keskuksen tehtävänä on kouluttaa ja rekrytoida asiantuntijoita kansainvälisiin siviilikriisinhallinnan ja pelastustoiminnan tehtäviin, vastata logistisista ja materiaalisista valmiuksista sekä huolehtia osaltaan alaan liittyvästä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. Sisäministeriössä valmisteilla olevan lakimuutoksen voimaantulon jälkeen Kriisinhallintakeskukselta poistuvat kansainväliseen pelastustoimintaan liittyvät tehtävät. Kriisinhallintakeskuksessa työskentelee tällä hetkellä 17 pääasiallisesti siviilikriisinhallinta-asioita hoitavaa henkilöä.

Sisäministeriö asetti keväällä 2017 selvitysryhmän arvioimaan Kriisinhallintakeskuksen asemaa ja tehtäviä Suomen siviilikriisinhallinnassa. Kriisinhallintakeskuksen asemaa selvitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2010 ja sen jälkeen myös muissa sisäministeriön sisäisissä selvityksissä. Selvityksissä on todettu, että Pelastusopiston yhteys ei ole tuottanut synergiaetuja opiston ja Kriisinhallintakeskuksen ydintehtävien erilaisuuden vuoksi. Vuoden 2017 selvityksen arvion mukaan keskuksen nykyinen sijainti hankaloittaa yhteistyötä ministeriöiden ja muiden kumppanien kanssa sekä vähentää osallistumista alan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Selvitysten pohjalta sisäministeriö on katsonut, että Kriisinhallintakeskuksen asemaa voidaan parhaiten selkeyttää ja vahvistaa irrottamalla se hallinnollisesti Pelastusopistosta ja siirtämällä Kriisinhallintakeskus hallinnollisesti sisäministeriön yhteydessä toimivaksi erillisyyksiköksi. Sisäministeriö on valmistelemassa tarvittavia lakiehdotuksia hallinnollisen siirron toteuttamiseksi. Sisäministeriö on katsonut, että tässä yhteydessä on tehdyissä selvityksissä esille tulleiden epäkohtien korjaamiseksi tarpeen harkita myös keskuksen sijaintipaikan muuttamista ja sen vaikutuksia. Tässä sijoittamisselvityksessä arvioidaan tarkemmin Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikkaa.

1.1. Lainsäädännön asettamat vaatimukset sijoittamisselvitykselle

Valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun valtioneuvoston asetuksen (567/2002) 1 §:n mukaan asianomaisen ministeriön on aina selvitettävä valtion keskushallinnon yksikköjen ja valtakunnallisesti tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoittamismahdollisuudet pääkaupunkiseudun sijasta maan muihin osiin, kun:

- 1) perustetaan uusi yksikkö tai toiminto;
- 2) laajennetaan olemassa olevaa toimintaa olennaisesti; tai
- 3) organisoidaan olemassa olevaa toimintaa merkittävästi uudelleen.

Edelleen saman asetuksen 7 §:n mukaan ennen sijoittamisselvityksen laatimista ministeriön on pyydettävä alueellistamisen koordinaatioryhmän lausunto sijoittamisselvitykseen valittavista

sijoituspaikkavaihtoehdoista. Asetuksen 6 §:n mukaan sijoittamisselvitykseen tulee sisältyä yksikön tai toiminnon sijoituspaikkavaihtoehdoista tehty vertailu siten, että vertailussa on mukana vähintään kaksi pääkaupunkiseudun ulkopuolella sijaitsevaa paikkakuntaa. Kriisinhallintakeskuksen osalta alueellistamisen koordinaatioryhmä ohjeisti sisäministeriötä esittämään kaksi pääkaupunkiseudun ulkopuolista paikkakuntaa mahdollisiksi sijaintipaikoiksi nykyisen sijaintipaikan Kuopion lisäksi. Alueellistamisen koordinaatioryhmä puolsi kokouksessaan 9.5.2018 sisäministeriön ehdotusta, jonka mukaan sijoittamisselvitykseen otettaviksi paikkakunniksi valittaisiin Helsinki, Säkyä ja Tampere. Alueellistamisen koordinaatioryhmä painotti päätöksessään 9.5.2018, että sijaintipaikkojen vertailu tulee tehdä suhteessa nykyiseen sijaintipaikkakuntaan, Kuopioon.

Sijoittamisselvityksen sisällöstä säädetään edellä mainitun asetuksen 6 §:ssä, jonka mukaan sijoittamisselvityksen tulee sisältää tiedot siihen sisältyvien ehdotusten toiminnallisista, taloudellisista, alueellisista ja henkilöstöön liittyvistä vaikutuksista. Sijoittamisselvitystä laadittaessa on otettu näiden lainsäädännössä mainittujen lähtökohtien lisäksi huomioon myös se, mitä sijoittamisselvityksen laadinnasta on ohjeistettu Alueellistamisen käsikirjassa (Valtiovarainministeriön julkaisuja 25/2008).

Asetuksen 7 §:n mukaan ennen koordinaatioryhmän lausunnon pyytämistä sijoituspaikkaehdotuksesta ministeriön on kuultava kuntia, jotka ovat olleet mukana sijoittamisselvityksessä toteutetussa sijoituspaikkavaihtoehtojen vertailussa. Sisäministeriö pyysi kaikilta sijoittamisselvityksen kohteena olevilta paikkakunnilta kirjalliset lausunnot¹ ja järjesti jokaisen paikkakunnan kanssa erillisen kuulemistilaisuuden². Palaute ja saadut kirjalliset lausunnot on otettu huomioon sijoittamisselvitystä valmisteltaessa. Lisäksi Pohjois-Savon liitto on toimittanut sisäministeri Kai Mykkäselle 19.4.2018 osoittaman kannanottonsa "Kriisinhallintakeskusta (CMC Finland) kehitettävä edelleen Kuopiossa". Sisäministeriö lähetti myös Alueellistamisen käsikirjan liitteen 9 kyselymallien pohjalta muokatut kyselylomakkeet Kriisinhallintakeskuksen henkilöstölle, kansainvälisissä siviilikriisinhallinnan tehtävissä palveleville Kriisinhallintakeskuksen asiantuntijoille sekä Kriisinhallintakeskuksen sidosryhmille³. Kyselyiden tarkoituksena oli selvittää näiden tahojen näkemyksiä sijaintipaikan muuttamisesta ja eri sijaintipaikkavaihtoehdoista. Kyselyiden tuloksia selostetaan keskeisiltä osin selvityksessä.

¹ Lausuntopyyntö on tämän selvityksen liitteenä.

² Tampere 24.5.2018: pormestari Lauri Lyly, yhteysjohtaja Tuukka Saloaho, riskienhallinta- ja turvallisuuspäällikkö Jouni Perttula, Kuopio 24.5.2018: kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen, Säkyä 25.5.2018: kunnanhallituksen pj. Marko Peltari, kunnanjohtaja Teijo Mäenpää; Helsinki 28.5.2018: kansliapäällikkö Sami Sarvilinna, turvallisuus- ja valmiusyksikön päällikkö Matti Koskinen.

³ Kyselylomakkeet ovat liitteenä. Sidosryhmäkyselylomake lähetettiin seuraaville tahoille: ulkoministeriö (turvallisuuspolitiikan ja kriisinhallinnan yksikkö sekä toimialapolitiikan yksikkö), oikeusministeriö, sisäministeriö (poliisiosasto, pelastusosasto), Poliisihallitus, Rajavartiolaitos, Maahanmuuttovirasto, puolustusministeriö, Puolustusvoimien pääesikunta, Puolustusvoimien kansainvälinen keskus, Poliisiammattikorkeakoulu, Crisis Management Initiative -järjestö, Kirkon Ulkomaanapu, Laajan turvallisuuden verkosto WISE, Rauhanturvaajaliitto, Safer Globe -järjestö, Suomen Lähetysseura.

1.2. Sijoittamisselvityksen valmistelu

Sijoittamisselvitys on valmisteltu sisäministeriössä virkatyönä, ja se käsiteltiin sisäministeriön johtoryhmässä 6.6.2018. Sijoittamisselvityksen laatimisen lähtökohtia käsiteltiin myös Kriisinhallintakeskuksen hallinnollista siirtoa sisäministeriön yhteyteen valmistelevan työryhmän kokouksessa 22.5.2018 ja sisäministeriön hallinnonalan yhteistoimintaelimen kokouksessa 30.5.2018.

2 Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kuvaus

Jotta Kriisinhallintakeskuksen eri sijoituspaikkavaihtoehtoja voidaan arvioida alueellistamislainsäädännön vaatimusten mukaisesti toiminnallisten tekijöiden, henkilöstöön liittyvien seikkojen sekä alueellisten ja taloudellisten näkökulmien kautta, on tärkeää ymmärtää, mitä Kriisinhallintakeskus tekee, miten se toimii ja mitkä seikat ovat keskeisiä sen tuloksellisen toiminnan kannalta.

2.1 Siviilikriisinhallinta

Yleisesti siviilikriisinhallinta käsitetään toiminnaksi, jolla tähdätään yhteiskunnan toimintaedellytysten palauttamiseen lähettämällä kriisialueille ulkopuolista ei-sotilaallista asiantuntija-apua. Siviilikriisinhallinnalla tuetaan valtion keskeisten yhteiskunnallisten toimintojen kehittämistä ja toimintaedellytysten vahvistamista. Siviilikriisinhallinta kattaa konfliktien ehkäisemiseen sekä rauhan ja vakauden ylläpitämiseen tähtäävät toimet, mutta myös pitkäkestoisemmat tilapäiset toimet, joiden tavoitteena on vahvistaa julkista hallintoa, oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksia ja demokratiaa. Siviilikriisinhallinnan tehtävät vaihtelevat tuki-, tarkkailu-, neuvonanto- ja koulutustehtävistä eri viranomaistoimijoita, kuten poliisia tai oikeuslaitosta, korvaaviin tehtäviin toimeenpaneissa eli eksekutiivisissa operaatioissa.

Suomen siviilikriisinhallintastrategian (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 8/2014) mukaan osallistuminen kansainväliseen siviilikriisinhallintaan on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Tavoitteena on, että osallistuminen keskitetään ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta merkittäviin operaatioihin. Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä tukeakseen kriisimaiden yhteiskunnallista kehitystä. Siviilikriisinhallinta on osa laajaa kokonaisvaltaista keinovalikoimaa, jolla Suomi pyrkii vakauttamaan maailman konfliktialueita, ehkäisemään uusien globaalien uhkien leviämistä ja parantamaan tätä kautta myös Suomen turvallisuutta. Siviilikriisinhallinnalla edistetään myös rajat ylittävien turvallisuusuhkien ennaltaehkäisyä ja hallintaa. Samalla Suomi osallistuu kansainväliseen vastuunkantoon ja tukee konfliktien ennaltaehkäisyä, ratkaisemista ja rauhanrakentamista.

Suomen tavoitteena on lähettää vuositasolla noin 150 asiantuntijaa siviilikriisinhallinnan tehtäviin. Käytännössä siviilikriisinhallinnalle osoitettu budjetti on mahdollistanut viime vuosina noin 120 asiantuntijan osallistumisen vuosittain. Asiantuntijat työskentelevät muun muassa Euroopan unionin (EU), Yhdistyneiden kansakuntien (YK), Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj), Pohjois-Atlantin liiton

(Nato) ja Euroopan neuvoston (EN) operaatioissa sekä sihteeristöissä muun muassa erilaisissa neuvonanto-, koulutus- ja tarkkailutehtävissä.

Viime vuosina muuttunut turvallisuusympäristö on vaikuttanut myös kriisinhallinnan painotuksiin, muun muassa Ukrainan kriisin, ISIL:in synnyn ja hallitsemattoman muuttoliikkeen myötä. Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisen maantieteellinen painopiste vuonna 2018 on Ukrainassa, jossa Suomi osallistuu vahvasti Etyjin ja EU:n operaatioihin. Suomi osallistuu aktiivisesti myös YK:n poliisirauhanturvaamiseen Afrikassa sekä yhdeksään kaiken kaikkiaan kymmenestä käynnissä olevasta EU:n siviilikriisinhallintaoperaatiosta. EU:n siviilikriisinhallinnassa Suomi on väkilukuun suhteutettuna yksi eniten osallistuva maa.

2.2. Kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuus ja vaikuttavuus

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (2016) mukaan Suomi jatkaa aktiivista osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan. Kyse on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta vaikuttamisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Siviilikriisinhallinta on tärkeä painopiste myös siksi, että kriisinhallintaosallistumisessa painottuu kohdemaiden oman kapasiteetin, oikeusvaltiokehityksen ja hyvän hallinnon tukeminen. Koulutustoiminta ja turvallisuussektorin kapasiteetin rakentamiseen tähtäävä tuki korostuvat, kun pyritään lisäämään kriisinhallintaoperaatioiden vaikuttavuutta ja saamaan kestäviä tuloksia.

Selonteon mukaan muuttuvat tilanteet ja kansainväliset tarpeet merkitsevät sitä, että myös Suomen pitää säännöllisesti arvioida osallistumisensa vaikuttavuutta ja kestoja operaatiokohtaisesti. Suomi toimii kansainvälisessä yhteistyössä kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan tavoitteiden vahvistamiseksi.

Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan päämääränä on Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian (2009) mukaan vahvistaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa Suomen kriisinhallintatoiminnassa. Päämääränä on eri toimintojen johdonmukaisuus ja vaikuttavuuden lisääminen kunkin toimijan vastuualue ja erityisosaaminen huomioiden. Sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa sekä kehitysyhteistyötä ja humanitaarista apua tulisi koordinoida keskenään parhaan mahdollisen yhteisvaikutuksen ja kestävien tulosten aikaansaamiseksi. Sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan sekä kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun roolit ja vastuut ovat erillisiä, mutta ne voivat olla toisiaan täydentäviä.

Strategian mukaan tämän päivän kriisinhallinnalle on ominaista, että yhdellä kriisialueella voi toimia samanaikaisesti useita eri kansainvälisiä järjestöjä ja kriisinhallintaoperaatioita. Tämä korostaa yhteistyön merkitystä mukana olevien kansainvälisten järjestöjen ja muiden toimijoiden kesken. Yhteistyötä eri kansainvälisten organisaatioiden – erityisesti YK:n, Naton, Etyjin ja Afrikan unionin (AU) – kesken on tiivistetty. Suomi tukee näitä pyrkimyksiä.

Puolustusvoimien kansainvälinen keskus (FINCENT) ja Kriisinhallintakeskus (CMC Finland) perustivat marraskuussa 2008 Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan osaamiskeskuksen. Osaamiskeskuksen tehtävänä on edistää ymmärrystä kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuudesta niin kriisinhallintaoperaatioissa kuin niihin valmistautumisessa sekä luoda selkeät toimintaperiaatteet Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen ja Kriisinhallintakeskuksen jo käynnistyneelle yhteistoiminnalle. Osaamiskeskus pyrkii kehittämään yhteistä

kriisinhallintakoulutusta ja edistämään ymmärrystä kokonaisvaltaisesta kriisinhallinnasta. Koulutuksen lisäksi tehtäviin kuuluvat tutkimus-, julkaisu- ja seminaaritoiminta.

Kansainvälinen ympäristö on muuttunut siten, että kriisien hoitaminen edellyttää yhä laajempaa keinovalikoimaa ja joustavuutta. Samalla kansainväliset kriisit - ja valmius ja varautuminen niihin - ovat osa kaikkien maiden omaa valmiutta ja varautumista. EU, YK, Etyj, Nato ja AU ovat laajentaneet käytössä olevaa keinovalikoimaa. Kaikki toimijat kehittävät toimintaa kokonaisvaltaiseen ja integroituun suuntaan. Sisäministeriön asettama selvitysryhmä esitti vuonna 2017, että perustetaan uusi kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keskus tällä hallituskaudella tehtävän valmistelun perusteella. Uusi keskus toteuttaisi Suomen kokonaisvaltaista kriisinhallintaa.

2.3. Toimialajako ja päätöksenteko valtioneuvostossa

Laki siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan (1287/2004), jäljempänä siviilikriisinhallintalaki, tuli voimaan tammikuussa 2005. Laissa säädetään siviilikriisinhallinnan vastuutahoista valtioneuvostossa. Ulkoministeriö käsittelee siviilikriisinhallintaa koskevat asiat eli tekee päätöksen siitä, mihin operatioihin Suomi osallistuu ja keitä asiantuntijoita Suomi asettaa ehdolle avoinna oleviin tehtäviin. Päätöksenteon yksityiskohdista ei ole säädetty lain tasolla. Nykymenttelyä kuvataan tarkemmin lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 206/2004 vp) perusteluissa. Siviilikriisinhallintaa koskevat osallistumispäätökset tekee pääsääntöisesti ulkoministeriön poliittisen osaston turvallisuuspolitiikan ja kriisinhallinnan yksikön päällikkö. Päätöksen tekee poliittisen osaston osastopäällikkö silloin, kun operaatioon liittyy sellaisia näkökohtia, joiden johdosta ratkaisuvallan katsotaan ulkoministeriön työjärjestyksen mukaan kuuluvan osastopäällikölle. Tarvittaessa siviilikriisinhallintaan liittyvät asiat on viety vielä tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittiseen ministerivaliokuntaan sekä EU-operatioiden osalta EU-

ministerivaliokuntaan. Käytännössä valmistelut ja päätös henkilön asettamisesta ehdolle tehdään tiiviissä yhteistyössä ulkoministeriön, sisäministeriön ja Kriisinhallintakeskuksen kesken.

Sisäministeriön tehtävänä on siviilikriisinhallintalain mukaan käsitellä siviilihenkilöstön kriisinhallintaan osallistumisen edellyttämiä kotimaan valmiuksia koskevat asiat. Niihin kuuluvat kriisinhallintaan ulkomaille lähetettävän siviilihenkilöstön rekrytointivalmiudet, materiaaliset ja logistiset valmiudet sekä siviilihenkilöstölle kohdennetun kriisinhallintakoulutuksen järjestäminen. Valmiudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sellaista toimintakykyä, jonka avulla Suomi voi osallistua siviilikriisinhallintaan. Rekrytointivalmiudella tarkoitetaan sitä, että Suomella on toimiva järjestelmä, jolla osaavia siviilihenkilöitä haetaan, nimitetään palvelussuhteeseen ja lähetetään kansainvälisiin kriisinhallintehtäviin tai kansainvälisen pelastustoiminnan tehtäviin. Rekrytointivalmiuksiin katsotaan kuuluvan myös se, että Suomella on riittävä määrä koulutettuja asiantuntijoita, jotka ovat soveltuvia ja valmiita hakeutumaan siviilikriisinhallinnan tehtäviin.

Kotimaan valmiuksiin kuuluvat lisäksi edellä mainittujen asioiden valmistelun yhteensovittaminen eri hallinnonaloilla sekä yhteistoiminta kansalaisjärjestöjen kanssa näiden asioiden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Sisäministeriö on koordinoinut eri ministeriöiden, niiden hallinnonalan virastojen ja muiden siviilikriisinhallinnan toimijoiden yhteistyötä. Asiantuntijoiden lähettäminen siviilikriisinhallintatyöhön heidän perustehtävistään Suomesta edellyttää suunnitelmallisuutta ja yhteistyötä, jotta varmistetaan, että kotimaan viranomaistehtäviin on edelleen riittävät resurssit ja toimintakyky. Yhteensovittamista on tehty esimerkiksi siviilikriisinhallinnan neuvottelukunnassa siviilikriisinhallintaan osallistuvien kotimaan toimijoiden kanssa. Neuvottelukunnan osana on toiminut myös kansalaisjärjestöjaosto.

2.4. Kriisinhallintakeskus

Muista maista poiketen Suomessa on vain yksi viranomainen, joka järjestää kaikkien siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettävien asiantuntijoiden rekrytoinnin ja toimii pääsääntöisesti heidän työnantajanaan. Sisäministeriön hallinnonalalle perustettu Kriisinhallintakeskus vastaa siviilikriisinhallinnan kansallisten valmiuksien operatiivisista tehtävistä. Kriisinhallintakeskuksen toiminta alkoi syksyn 2006 aikana valmistelutehtävillä ja ensimmäisillä siviilikriisinhallintakoulutuksilla. Keskuksen avajaisia vietettiin Kuopiossa helmikuussa 2007.

Kriisinhallintakeskus sijoitettiin Pelastusopistoon. Keskuksen hallinnollisesta asemasta säädetään Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006). Lain mukaan Kriisinhallintakeskus on yksi Pelastusopiston yksiköistä.

Pelastusopistosta annetun lain mukaan Kriisinhallintakeskus hoitaa laissa Pelastusopistolle säädettyjä siviilikriisinhallinnan tehtäviä. Lain mukaan Pelastusopiston tehtävänä on hoitaa siviilikriisinhallintalaissa mainittuja kriisinhallintaan ulkomaille lähetettävän henkilöstön rekrytointivalmiuksia, materiaalisia ja logistisia valmiuksia sekä antaa mainitun lain mukaista siviilihenkilöstön kriisinhallintakoulutusta. Pelastusopisto toimii pääsääntöisesti ulkomaille lähetettävien asiantuntijoiden valtiotyönantajan edustajana. Lisäksi Pelastusopiston tehtävänä on huolehtia kotimaan valmiuksien tutkimus- ja kehittämistoiminnasta.

Kriisinhallintakeskus on vastannut myös kansainvälisen pelastustoimen rekrytointivalmiuksista, materiaalien ja logististen valmiuksien ylläpitämisestä sekä koulutuksen järjestämisestä. Nykyisten suunnitelmien mukaan kansainvälinen pelastustoiminta tulee siirtymään Kriisinhallintakeskuksesta osaksi Pelastusopiston muuta yksikköä vuoden 2019 alussa.

Sisäministeriön asettama poikkihallinnollinen työryhmä esitti keväällä 2018 valmistuneessa mietinnössään, että Kriisinhallintakeskus siirrettäisiin Pelastusopistosta sisäministeriön kirjanpitoyksikköön erillisyyksiköksi. Tarvittavat lainmuutokset on tarkoitus toteuttaa siten, että siirto tapahtuisi vuoden 2019 alussa.

Kriisinhallintakeskuksessa on johtaja ja kolme yksikköä. Toukokuussa 2018 henkilöstöhallinto- ja operaatiotukiyksikössä oli kahdeksan siviilikriisinhallinnan virkaa ja yksi kansainvälisen pelastustoiminnan virka. Koulutusyksikössä oli neljä siviilikriisinhallinnan virkaa ja yksi määräaikainen harjoittelija sekä kaksi kansainvälisen pelastustoiminnan vakinaista virkaa ja yksi määräaikainen virka sekä yksi määräaikainen harjoittelija. Projekti- ja kehittämyksikössä oli kolme siviilikriisinhallinnan virkaa ja yksi määräaikainen harjoittelija sekä yksi kansainvälisen pelastustoiminnan virka. Lisäksi Pelastusopiston hallinto- ja tukipalvelussa on yksi siviilikriisinhallinnan talousassistentin virka ja yksi kansainvälisen pelastustoimen assistentin virka. Pelastusopiston tukipalveluissa on yksi kansainvälisen pelastustoimen virka.

2.4.1. Koulutusyksikkö

Kriisinhallintakeskuksella on lakisääteinen velvollisuus varmistaa mm. koulutuksen kautta, että kaikki eri alan asiantuntijat pystyvät toimimaan turvallisesti ja tuloksellisesti operaatioissa (Duty of Care). Siksi Kriisinhallintakeskuksella on yhteistoimintavelvollisuus eri kansallisten toimijoiden, kuten Poliisihallituksen, Poliisiammattikorkeakoulun, Rikosseuraamuslaitoksen, Tullin, Raja- ja merivartiokoulun, Maanpuolustuskorkeakoulun, Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen sekä kansalaisjärjestöjen kanssa. Koulutuksessa yhteistoiminta myös kansainvälisten toimijoiden kanssa on edellytys tarkoituksenmukaiselle ja ajantasaiselle toiminnalle. Kansainvälisiä toimijoita Euroopassa ovat muun muassa:

- European Security and Defence College (ESDC), Bryssel
- Zentrum für Internationale Friedenseinsätze (ZIF), Saksa
- Folke Bernadotteakademin (FBA), Ruotsi
- Austrian Study Centre for Peace and Conflict Resolution (ASPR), Itävalta
- Royal Institute for International Relations (Egmont), Belgia
- Diplomatic Institute, Bulgaria
- Scuola Superiore Sant'Anna (SSSUP), Italia
- Ecole Nationale d'Administration (ENA), Ranska
- Netherlands Institute of International Relations Clingendael (NIIB), Alankomaat
- Centre for European Perspective (CEP), Slovenia
- Swiss Expert Pool for Civilian Peace Building (SEP), Sveitsi ja
- Stabilisation Unit (SU), Iso-Britannia

Kansainvälisiä Euroopan ulkopuolelle ulottuvia verkostoja on esimerkiksi International Association of Peacekeeping Training Centres (IAPTC), jossa on mukana kymmeniä koulutusorganisaatioita eri puolilta

maailmaa. Siviilikriisinhallinnan operaatioista saadaan tietoa koulutustarpeista, niistä voidaan saada kouluttajia ja osallistujia kursseille ja niissä voidaan tarjota koulutusta.

Kriisinhallintakeskus suunnittelee, kehittää ja toteuttaa siviilikriisinhallinnan koulutuksia. Koulutustarpeita arvioidaan yhteistyössä erityisesti kansainvälisten toimijoiden kanssa. Kriisinhallintakeskus toteuttaa kursseja itsenäisesti, kansallisten yhteistyötahojen kanssa tai kansainvälisten verkostojen kautta. Koska Kriisinhallintakeskuksen koulutusresurssit ovat pienet, se panostaa opiskelijavalintoihin paljon: avoimuuden lisäksi hauissa korostetaan hakijoiden todellisia mahdollisuuksia tulla valituksi siviilikriisinhallinnan tehtäviin.

Kansallisesti kursseja on suunniteltu ja järjestetty Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen kanssa ja harvemmin Raja- ja merivartiokoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun kanssa. Kriisinhallintakeskuksen on tarkoitus suunnitella ja toteuttaa kursseja nykyistä tiiviimmin Poliisiammattikorkeakoulun kanssa (n. 40 % asiantuntijoista on poliiseja). Yhteistyö Poliisiammattikorkeakoulun kanssa todennäköisesti lisääntyy, koska se liittyy tänä vuonna osaksi Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan osaamiskeskusta. Kriisinhallintakeskus osallistuu Pohjoismaiden väliseen NORPOL-poliisiyhteistyöhön yhdessä Poliisihallituksen ja Poliisiammattikorkeakoulun kanssa.

Kriisinhallintakeskus järjestää kaksi siviilikriisinhallinnan peruskurssia vuodessa. Kurssin suorittamista on pidetty lähtökohtaisesti edellytyksenä siviilikriisinhallintatehtäviin hakeutumiselle. Valintaprosessi toteutetaan kerran vuodessa, ja viranomaistaustaisten hakijoiden osalta valinnat koordinoidaan eri viranomaistahojen kanssa (oikeusministeriö, Poliisihallitus, Rajavartiolaitos, Tulli, ja Rikosseuraamuslaitos). Poliiseilla on erillinen hakuprosessi, josta Poliisiammattikorkeakoulu vastaa Kriisinhallintakeskuksen ohjeistuksella. Peruskurssi on viimeisten vuosien aikana toteutettu Poliisiammattikorkeakoulun ja Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen (FINCENT) kanssa Tampereella ja Niinisolassa.

Kriisinhallintakeskuksen peruskurssit järjestetään rinnakkain Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen sotilasasiantuntijakurssien (UN Military Experts in Missions, UNMEM) kanssa. Aikanaan päätös yhteiskurssista tehtiin kokonaisvaltaisuuden lisäämiseksi. Kurssin luokkahuoneosuus (ensimmäinen viikko) on toteutettu viime vuosina Tampereella. Puolet kurssista, eli kurssin turvallisuusosio (Hostile Environment Awareness Training, HEAT) ja kenttäharjoitus on toteutettu Niinisolassa tilojen ja varusteiden vuoksi sekä siksi, että näin on voitu harjoittaa siviili-sotilas-yhteistoimintaa. Puolustusvoimien kansainvälinen keskus on myös antanut logistista tukea kurssille (esim. YK-leirin käyttö koulutuksessa, maastoajoneuvot, räjähdekouluttajat ja materiaalit).

HEAT-kurssin suorittaminen on edellytys korkean turvallisuusriskin operaatioihin pääsulle. Peruskurssiin sisällytetyn HEAT-kurssin lisäksi järjestetään yksi itsenäinen turvakurssi vuodessa Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan osaamiskeskuksen toimesta yhdessä Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen kanssa. Puolustusvoimien tiloja, varusteita ja osaamista voidaan näin ollen hyödyntää muulloinkin kuin sotilasasiantuntijakursseilla.

HEAT-kurssien lisäksi Kriisinhallintakeskus on järjestänyt Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen kanssa 2-3 yhteistä kurssia vuodessa osana Osaamiskeskuksen toimintaa erikseen sovituista aiheista. Osaamiskeskuksen toiminnassa huomionarvoista on, että Kriisinhallintakeskuksen rooli yhteistyössä on

pieni niukkoina pysyneiden koulutusresurssiensa takia. Vaikka Suomessa siviili- ja sotilasyhteistyö on jo vakiintunutta ja siviilikriisinhallintaa ja sotilaallista kriisinhallintaa on totuttu tarkastelemaan kokonaisuutena, resurssierot ovat valtavat. Lisäksi sotilaspuolella koulutetaan huomattava määrä siviiliasiantuntijoita.

Kansainvälinen yhteistoiminta toteutuu usein jonkin projektin tai verkoston puitteissa, kuten Euroopan turvallisuus- ja puolustusakatemia (ESDC), ENTRI-projektin (Europe's New Training Initiative for Civilian Crisis Management) tai järjestettäessä Pohjoismaiden poliisiyhteistyön NORPOL-kokouksia ja koulutuksia. Ulkopuoliset projektit ovat merkityksellisiä Kriisinhallintakeskukselle ennen kaikkea taloudellisesti ja siksi, että ne antavat keskukselle mahdollisuuden olla mukana erikoiskurssien järjestämisessä. Osallistumalla projekteihin ja konsortioihin Kriisinhallintakeskuksella on mahdollisuus saada ajantasaista tietoa kansainvälisiltä järjestöiltä, hyödyntää selvityksiä ja tutkimustuloksia, jakaa parhaita käytänteitä, minimoida koulutustarjonnan päällekkäisyyttä ja vastaavasti tunnistaa koulutustarjonnan puutteita sekä viedä Suomen koulutusosaamista ulkomaille. Koulutusta on kehitettävä jatkuvasti vastaamaan kansainvälisiä vaatimuksia ja standardeja, mikä edellyttää yhteistoimintaa muiden kansainvälisten koulutusorganisaatioiden kanssa. Koulutus on myös iso osa keskuksen kansainvälistä näkyvyyttä ja kansallisen strategian mukaista siviilikriisinhallinnan toimintaa ja kehittämistä, joissa Suomen tulisi olla aktiivinen vaikuttaja ja edelläkävijä.

2.4.2. Projekt- ja kehittämissyksikkö

Tehtävät ja teemat

Projekt- ja kehittämissyksikkö toteuttaa Siviilikriisinhallinnan kansallisessa strategiassa mainittua siviilikriisinhallinnan tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Strategian mukaan toiminnalla (1) tuetaan siviilikriisinhallinnan koulutusta sekä kotimaan valmiuksien suunnitelmallista kehittämistä kokonaisvaltaisuuden näkökulmasta, (2) toteutetaan kansallisesti verkottunutta ja korkeatasoista tutkimusta, joka (3) yhdistää ongelmanasettelussaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja täten lisää mahdollisuuksia kehittää uusia toimintamuotoja sekä innovaatioita. Strategian mukaan tutkimustoiminnan vastuulla on kotimaan valmiuksien, erityisesti koulutuksen ja rekrytoinnin vaikuttavuuden ja laadun arviointi.

Kriisinhallintakeskuksen tutkimusohjelman (2015–2018) pääteema on vaikuttavuus, alateemoinaan asiantuntijuus ja urapolku, tasa-arvo, sekä inhimillinen turvallisuus ja kokonaisvaltaisuus.

Tehtävien toteutus

Projekt- ja kehittämissyksikkö on Kriisinhallintakeskuksen kaikki toiminnot läpileikkaava yksikkö, jonka henkilökunnalta edellytetään kykyä käsitellä laajoja asiakokonaisuuksia ja aktiivista kehittämisotetta. Uskottavan tutkimustoiminnan ylläpitäminen vaatii yhteyttä akateemisiin instituutioihin Suomessa ja ulkomailla, sekä tutkijakoulutusta ainakin yhdeltä yksikön jäseneltä. Vähintään yhtä tärkeää on myös kyky käytännönläheiseen ja toimintaa kehittäväan ajatteluun. Lähtökohtaisesti yksikkö on liian pieni, jotta se voisi toteuttaa laajaa tutkimusohjelmaa. Siksi tulevaisuudessa sen verkostoitumiskyky ja kyky solmia strategisia kumppanuuksia tulee korostumaan. Merkittävän osan yksikön tutkimustoiminnasta ovat toteuttaneet projektirahoituksella toimivat määräaikaiset tutkijat, mikä on myös ongelmallista, ottaen

huomioon tutkimustoiminnan tarkat rajaukset (rekrytointiongelmat) ja sen, että tutkimustoiminnan kaltaisen ydintoiminnan ulkoistaminen projektitutkijoille ei parhaalla tavalla kerrytä tietoa itse keskuksessa (toiminnan jatkuvuus, institutionaalinen muisti).

Kehittämistyö

Koulutus- ja henkilöstöyksikköjen tukeminen tarkoittaa käytännössä suhteellisen lyhytkestoisten (1pv-6kk) kehitys- tai tukitehtävien toteuttamista. Projekti- ja kehittämyksikkö voi esimerkiksi tukea muita yksiköitä koulutushankkeen projektihakemuksessa, tehdä koulutus- ja rekrytointitoimintoihin liittyviä selvityksiä, tai uusimpana käytännön esimerkkinä johtaa koulutuksen standardisointi (=sertifiointi) -projektia. Yleisimpänä käytännön esimerkkinä yksikkö tuottaa asiantuntijoille suunnattuja kyselyjä, joilla toteutetaan sekä koulutus- että henkilöstöyksiköiden laadunvalvontaa. Projekti- ja kehittämyksikkö joko toteuttaa kyselyn ja välittää syntyneen aineiston sellaisenaan koulutus- tai henkilöstöyksikölle, tai analysoi kerätyn aineiston, ja määrittelee toisen yksikön kanssa kehittämistehtävän ja suunnittelee sen toteutuksen.

Kirjallisten selvitystöiden osalta viimeisen kahden vuoden aikana projekti- ja kehittämyksyksikössä on tehty esimerkiksi selvitys siviilikriisinhallinnan peruskurssin käyneiden asiantuntijoiden tehtäviin hakeutumisesta ja siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden perhetukiselvitys. Yksikkö valmistelee selvitystä kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan osaamiskeskuksen yhteistyöhistoriasta. Koulutus- ja henkilöstöyksikkö on viime aikoina tukenut henkilöstöyksikköä esimerkiksi osallistumistason seuraamiseen tarkoitettun seurantatyökalun suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tutkimustoiminta

Tutkimustoiminnassa projekti- ja kehittämyksyksikön keskeiset yhteistyökumppanit ovat kansallisesti olleet Puolustusvoimien kansainvälinen keskus, eri suomalaiset yliopistot (erityisesti Tampereen yliopisto), sekä kansalaisjärjestöt kuten Safer Globe ja Laajan turvallisuuden verkosto WISE. Huomattava määrä tutkimusyhteistyöstä on kuitenkin kansainvälistä, ja yksikkö tekee yhteistyötä monien eri kumppaneiden kanssa. Kriisinhallintakeskus tekee säännöllisesti yhteistyötä esimerkiksi Norjan Ulkopoliittisen Instituutin (NUPI) kanssa, jonka koordinoimaan Peace Operations Evaluation -verkostoon keskus kuuluu. Lisäksi keskus on asiantuntijaorganisaationa mukana Euroopan turvallisuus- ja puolustusakatemian koordinoimassa kriisinhallinnan tohtorikoulussa. Muita keskeisiä kansainvälisiä yhteistyökumppaneita ovat Zentrum für Internationale Friedenseinsätze (ZIF), Folke Bernadotteakademin (FBA) sekä Britannian Stabilisation Unit. Näiden organisaatioiden tutkimus- ja kehittämissivastavat muodostavat oman nelikantayhteistyöverkostonsa.

Kriisinhallintakeskuksen tutkimustoiminnan painopiste on ollut kriisinhallinnan vaikuttavuus, jota on tutkittu jo 2011 käynnistetystä Kriisinhallinnan vaikuttavuuden arviointihankkeesta (KRIHAVA) saakka. Keväällä 2018 päättyneessä HORIZON-2020 -rahoitteisessa EU:n kriisinhallinnan vaikuttavuutta tarkastelleessa IECEU-projektissa keskus tuotti kansainvälisten kumppaneiden kanssa kymmeniä julkaisuja. Suurimmista projekteista voidaan lisäksi mainita IKI-rahoituksella toteutettu "Capacity Building Project on Mainstreaming Gender and UNSCR 1325 in North African Peacekeeping and Peacebuilding Architecture (2012–2016)", joka on hyvä esimerkki koulutusyksikön kanssa yhteistyössä toteutetusta isosta hankkeesta, sekä "Afghanistan Police Prosecutor Project I-II (2009–2013)".

Yksikön toimintaan kuuluu myös seminaarien järjestäminen. Seminaareista keskeisin on yhdessä Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen ja WISE:n kanssa vuosittain järjestettävä kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan seminaari. Yhteensä seminaareja järjestetään vuosittain 1-3, mutta seminaareihin osallistutaan huomattavasti useammin.

2.4.3. Henkilöstöhallinto ja operaatiotuki -yksikkö

Kriisinhallintakeskuksen henkilöstöyksikkö huolehtii Kriisinhallintakeskuksen lakisääteisistä tehtävistä vastata asiantuntijoiden rekrytointivalmiuksista sekä materiaalisista ja logistisista valmiuksista. Henkilöstöyksikkö myös ylläpitää operaatioihin liittyvää tilannekuvaa.

Kriisinhallintaan ulkomailla osallistuva henkilö on määräaikaisessa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon, jota työnantajana edustaa pääsääntöisesti Pelastusopisto. Kriisinhallintakeskuksen henkilöstöyksikkö käytännössä huolehtii asiantuntijoiden palvelussuhteisiin liittyvistä toimenpiteistä. Henkilöstöyksikön käytännön toimintaan ja velvollisuuksiin kuuluu ylläpitää asiantuntijoiden rekrytointivalmiuksia, vastata asiantuntijoihin liittyvistä henkilöstö- ja taloushallinnosta sekä logistiikka- ja materiaalihallinnosta.

Asiantuntijoiden rekrytointivalmiuksien ylläpitäminen

Yksi henkilöstöyksikön keskeisimmistä tehtävistä on siviiliasiantuntijoiden (ml. poliisit) rekrytoiminen siviilikriisinhallintatehtäviin. Henkilöstöyksikön HR-tiimi (henkilöstösuunnittelija, henkilöstö- ja koulutussuunnittelija sekä henkilöstöassistentti) seuraa eri kansainvälisissä järjestöissä avoimeksi tulevia tehtäviä ja laatii tehtävien avaamisesta suomalaisten asiantuntijoiden haettavaksi sisäministeriölle esityksen, jonka sisäministeriö toimittaa edelleen ulkoministeriön päätettäväksi.

Kriisinhallintakeskus avaa kaikki suomalaisten asiantuntijoiden haettavissa olevat tehtävät avoimeen hakuun verkkosivuillaan, ja avoimesta tehtävästä tiedotetaan tiedotepalvelun kautta. Henkilöstöyksikkö vastaa tehtävistä kiinnostuneiden asiantuntijoiden tiedusteluihin, vastaanottaa ja käy läpi hakemukset sekä tarvittaessa pyytää hakijoita täydentämään hakemuksensa. Haun sulkeutumisen jälkeen henkilöstöyksikön HR-tiimi pyytää viranomaistaustaisista hakijoista (poliisit, Rajavartiolaitoksen ja Tullin sekä oikeushallinnon alan hakijat) lausunnot ja tekee ehdokkaiden lyhytlistauksen ml. hakijoiden vertailutaulukko ehdokasasettelun pohjaksi. Tarvittaessa yksikkö pyytää hakijoista lausunnot myös aiemmilta työnantajilta. Ehdokasasettelu ja sen perusteella identifioitu sopivin ehdokas tai ehdokkaat esitellään Kriisinhallintakeskuksen johtajalle, jonka hyväksynnällä esitys lähetetään ministeriöille. UM:n päätöksen jälkeen Kriisinhallintakeskus toimittaa operaation toimeenpanijalle ehdolle asetettavan henkilön hakemuksen tai CV:n ja tiedottaa valintamenettelyn tuloksesta hakijoita.

Ehdolla olevien asiantuntijoiden valintapäätöksen jälkeen päätöksestä tiedotetaan asianosaisia, ja tehtäviin valittujen henkilöiden osalta aloitetaan lähtövalmistelut.

Asiantuntijoiden rekrytoinnin lisäksi henkilöstöyksikkö vastaa siviilikriisinhallintatehtävistä kiinnostuneiden sekä asiantuntijoidensa kyselyihin ja tiedusteluihin ja antaa näkemyksensä erilaisiin kommenttipyyntöihin

henkilöstöhallinnon näkökulmasta. Henkilöstöyksikkö ylläpitää tilannekuvaa operaatioiden (lähinnä EU-operaatiot ja Etyjin kenttäoperaatiot) tulevista henkilöstötilauksista. Henkilöstöyksikkö osallistuu Kriisinhallintakeskuksen tekemiin operaativierailuihin huolehtimisvelvoitteen näkökulmasta.

Kriisinhallintakeskuksen henkilöstöyksikkö ylläpitää asiantuntijarekisteriä (Primus), joka sisältää tiedot Kriisinhallintakeskuksen kouluttamista asiantuntijoista, Kriisinhallintakeskuksen lähettäminä olevista ja olleista asiantuntijoista sekä tehtäviin ehdolle asetetuista asiantuntijoista.

Asiantuntijoiden rekrytointiin liittyen Kriisinhallintakeskus tekee yhteistoimintaa eri kansallisten toimijoiden (Poliisihallitus, Rikosseuraamuslaitos, Tulli, Rajavartiolaitos, oikeusministeriö ja valtakunnansyyttäjänvirasto) kanssa. Harkittaessa uusien tehtävien avaamista suomalaisten haettavaksi, ja tästä ministeriölle tehtävää esitystä varten, Kriisinhallintakeskuksen henkilöstösuunnittelijat ovat yhteydessä mainittuihin tahoihin ja tiedustelevat näkemyksiä operaatioissa avoinna olevista tehtävistä. Toisaalta mainituilta tahoilta pyydetään lausunnot niistä hallinnonalojensa henkilöistä, jotka ovat hakeneet tehtäviin Kriisinhallintakeskuksen kautta.

Osittain rekrytointivalmiuksiin mutta erityisesti valtiotyönantajan huolehtimisvelvoitteeseen liittyen Kriisinhallintakeskuksen henkilöstöyksikkö ylläpitää tilannekuvajärjestelmää ja varallaolójärjestelmää. Tilannekuvakoordinaattori vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja huolehtii asiantuntijoiden kuukausiraporttien vastaanottamisesta sekä yhteydenpitoraportin koostamisesta ja toimittamisesta sidosryhmille. Tilannekuvakoordinaattori vastaa varallaolopäivystysjärjestelmän ylläpitämisestä, vuorolistojen tekemisestä ja varallaolopäivystäjien kouluttamisesta.

Henkilöstö- ja taloushallinto

Henkilöstöyksikön kaksi henkilöstösihteeriä huolehtii asiantuntijoiden lähtö- ja kotiutumisvalmisteluista sekä palvelussuhteen aikaisista toimenpiteistä. Henkilösihteerit hoitavat asiantuntijoiden lähtövalmisteluja: he toimittavat lähtötietoja asiantuntijalle, pitävät yhteyttä Terveystaloon asiantuntijoiden lähtötarkastusasioissa ja ulkoministeriön virkapassiyksikköön virkapassiasioissa sekä täyttävät asiantuntijan turvallisuusselvityslomakkeet. Henkilöstösihteerit valmistelevat asiantuntijoiden nimityskirjat, ilmoittavat asiantuntijan tiedot Valtiokonttorille vakuutusta varten sekä Palkeisiin palkanmaksua varten, luovat palvelussuhteet valtioneuvoston Kieku-järjestelmässä ja tekevät asiantuntijan matkajärjestelyt perehdytyskoulutukseen ja operaatioon.

Ulkoministeriön myöntämän asiantuntijamäärärahan budjetointi ja seuranta kuuluu henkilöstöhallinnon keskeisiin tehtäviin. Kriisinhallintakeskus raportoi määrärahan käytöstä kuukausittain sisäministeriölle ja tekee käytön pohjalta ennusteet määrärahan käytöstä sekä asiantuntijoiden määrästä operaatioissa. Henkilöstöhallintoon kuuluu asiantuntijoiden kuluihin liittyvien laskujen käsittely (M2 Blue, Rondo). Asiantuntijoiden palvelussuhteen aikana henkilöstösihteerit vastaavat asiantuntijoiden palvelussuhteisiin liittyviin kysymyksiin ja avustavat asiantuntijoita käytännön asioissa. Henkilöstösihteerit toimivat myös yhteyshenkilöinä Valtiokonttoriin, Kansaneläkelaitokseen, Terveystaloon ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukseen kaikissa asiantuntijoiden palvelussuhteisiin liittyvissä asioissa.

Henkilöstösihteerit huolehtivat palvelussuhteessa olevien asiantuntijoiden kotiutumisjärjestelyistä: ohjeistavat asiantuntijoita kotiutumisjärjestelyistä, vastaanottavat ja tallentavat heidän henkilöarviointinsa sekä heidän terveydentilaansa koskevan lääkärinlausunnon ja käsittelevät asiantuntijan kotiutumiseen liittyvät matkalaskut.

Logistiikka ja materiaalihallinto

Henkilöstöyksikkö vastaa asiantuntijoiden varustamisesta siviilikriisinhallintaoperaatioihin operaatioiden vaatimusten mukaan, varusteiden rahtikuljetuksesta operaatioalueille ja takaisin sekä siviilikriisinhallintamateriaalin ja varusteiden varastointi-, hallinnointi-, kuljetus- sekä hankintajärjestelyistä. Henkilöstöyksikkö ylläpitää asiantuntijavarusteiden varastoa ja kehittää asiantuntijoille jaettavaa varustusta palautteen ja selvitysten perusteella. Logistiikkaan ja asiantuntijoiden matkustamiseen liittyen keskeisiä yhteistyötahoja ovat DHL ja SMT.

Hankinnoissa Kriisinhallintakeskus tekee yhteistyötä puolustus- ja turvallisuushankintojen viranomaisverkoston kanssa. Muita keskuksen yhteistyötahoja ovat palveluntarjoajat ja sopimustoimittajat, Poliisi, Puolustusvoimat ja Tulli.

CMCFinland

Asiantuntijoita 107; naisia 40; miehiä 67

Poliisi 34
RVL 4
SM muu 5

Tuomari 1
Syyttäjä 2
Vankeinhoito 2

UM 2

VM 1
Tulli 4

Muu julkishallinto 11
Yksityinen sektori 9
Kansalaisjärjestö 6
Muu 26

2.4.4. Kriisinhallintakeskuksen lähiajan tavoitteet ja haasteet

Suomi on vahvasti profiloitunut siviilikriisinhallinnan kehittämisessä. Tänä vuonna on käynnissä laaja prosessi EU:n siviilikriisinhallinnan tehostamiseksi ja kehittämiseksi. EU:n siviilikriisinhallinnalle pyritään määrittelemään aiempaa korkeampi poliittinen tavoitetaso, joka heijastelee EU:n globaalistrategian tavoitteita. Lähtökohtana on Euroopan ja sen lähiympäristön muuttunut turvallisuustilanne, jonka katsotaan vaativan tehokkaampaa vastausta siviilitoimien kautta. Kriisinhallintakeskuksen toimintaedellytyksiä tulee kehittää siten, että se pystyy entistä paremmin tarjoamaan osaamistaan EU:n ja kansainvälisten järjestöjen siviilikriisinhallintatoiminnalle.

Kriisinhallintakeskuksen tehtävänä on osaltaan panna täytäntöön Suomen siviilikriisinhallinnan strategisia linjauksia. Kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian päämääränä on vahvistaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa Suomen kriisinhallintatoiminnassa. Sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa sekä kehitysyhteistyötä ja humanitaarista apua tulisi koordinoida keskenään parhaan mahdollisen yhteisvaikutuksen ja kestävien tulosten aikaansaamiseksi.

3. Arviointi

Tässä sijoittamisselvityksessä arvioidaan Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikan muuttamista nykyisestä sijaintipaikasta Kuopiosta Helsinkiin, Säkylään tai Tampereelle. Kuopiota arvioidaan siitä lähtökohdasta, että Kriisinhallintakeskus olisi siirretty hallinnollisesti sisäministeriön yhteydessä toimivaksi erillisyyksiköksi ja keskus voisi toimia Kuopiossa myös muissa toimitiloissa kuin Pelastusopiston yhteydessä. Kriisinhallintakeskuksen hallinnollinen siirto sisäministeriön yhteyteen on tarkoitus toteuttaa erillisen menettelyn kautta vuoden 2019 alusta. Hallinnollinen siirto ei ole riippuvainen sijaintipaikkakysymyksestä. Alueellistamisen koordinaatioryhmä painotti päätöksessään 9.5.2018, että sijaintipaikkojen vertailu tulee tehdä suhteessa nykyiseen sijaintipaikkakuntaan, Kuopioon.

Sijoittamisselvityksen sisällöstä ja valmistelusta on ohjeistettu tarkemmin alueellistamisen koordinaatiotyöryhmän toimittamassa Alueellistamisen käsikirjassa. Sijoittamisselvityksen tulee sisältää tiedot sijoituspaikkavaihtoehtojen toiminnallisista, taloudellisista, alueellisista ja henkilöstöön liittyvistä vaikutuksista.

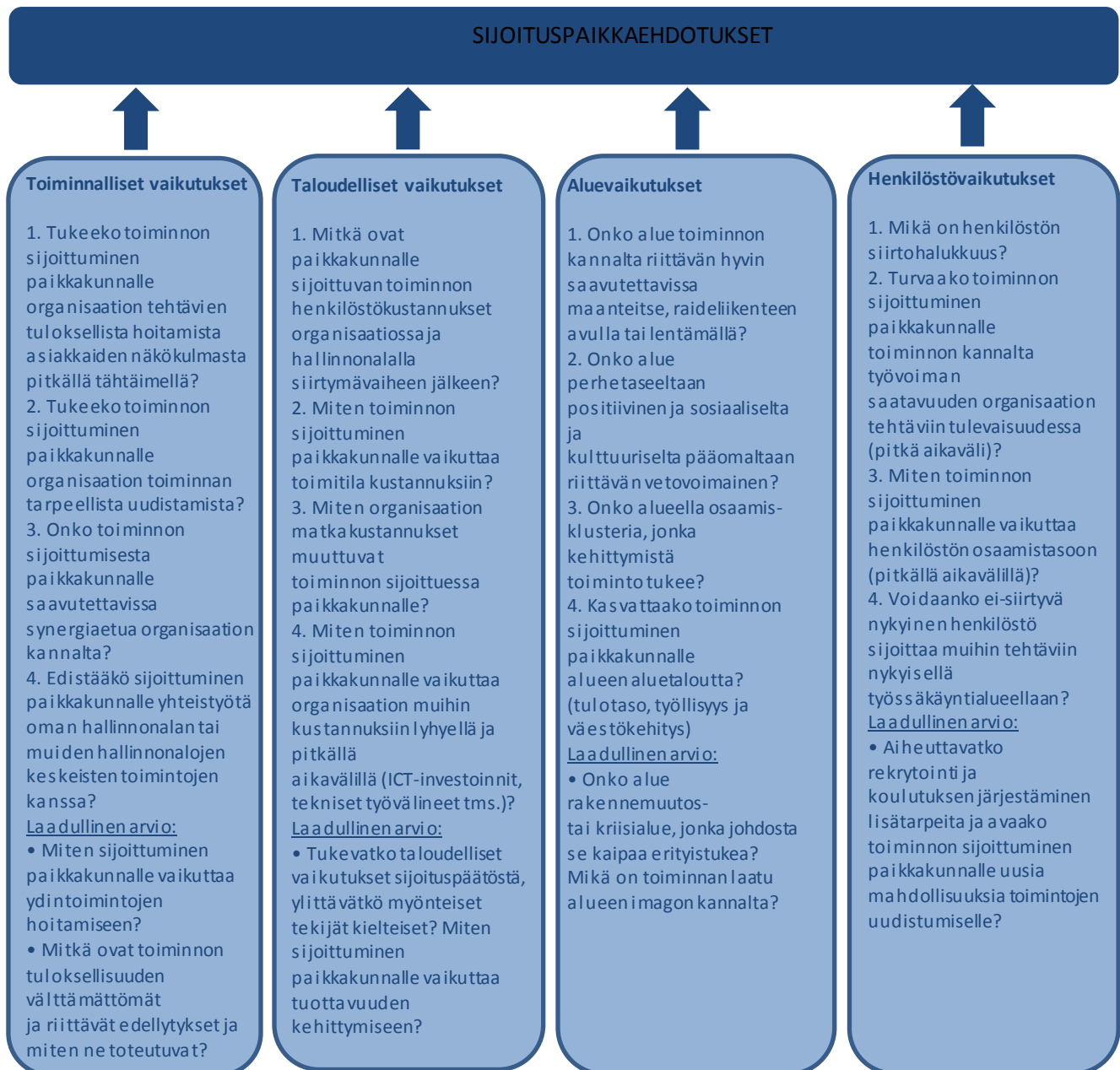
Sijoittamisselvitys tehdään alueellistamisen arviointikehikon avulla. Selvittävä taho arvioi selvityksen tulosten perusteella, miten vaikutukset kohdentuvat toiminnan, alueen, henkilöstön ja talouden kannalta. Arviointikehikko tarjoaa työkalun selvityksen kohteena olevien paikkakuntien keskinäiseen vertailuun.

Kukin kohdepaikkakunta arvioidaan keskeisten kysymysten ja kriteerien avulla. Arviointikehikko tuottaa tulokseksi numeerisen arvon kullekin kohdepaikkakunnalle päätöksenteon taustaksi. Mittausarvojen lisäksi laaditaan laadullinen arvio, joka mahdollistaa toimintojen erityispiirteiden ja luonteen huomioimisen kokonaisarviota muodostettaessa. Laadullisen kuvauksen kautta arviointikehikkoon voidaan sisällyttää kuhunkin vaikutusteemaan (toiminto, henkilöstö, alue ja talous) myös esitettyjen keskeisten kysymysten lisäksi tärkeitä laadullisia teemoja. Nämä voivat liittyä toimintoon (esim. asiakaspalvelu), henkilöstöön

(esim. asiantuntijuuden takaaminen), alueen tilaan (esim. rakennemuutosalue) tai talouteen (esim. matkakustannukset).

Laadulliset tekijät tulee huomioida lopullista arvoa annettaessa. Käsikirjassa kuvattu arviointiasetelma ja siihen sisältyvät keskeiset arviointikysymykset voidaan tiivistää seuraavan kuvan muotoon:

Arviointiasetelma

Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikan muutoksen vaikutuksia arvioidaan tässä selvityksessä keskukselta aiemmin tehtyjen selvitysten, sijaintipaikkavaihtoehtoina olevilta paikkakunnilta saatujen kirjallisten lausuntojen ja suullisissa kuulemisissa annettujen näkemysten perusteella. Arvioinnissa punnitaan myös Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön, keskuksen lähettämien siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden sekä keskuksen sidosryhmien vastauksia sisäministeriön kyselyyn sijaintipaikasta ja sen eri vaikutuksista.

Sisäministeriö laati kyselylomakkeet Alueellistamisen käsikirjan liitteen 9 mukaisten mallikysymysluetteloiden pohjalta.

3.1. Toiminnalliset tekijät

Taustaa toiminnallisten tekijöiden arviointiin

Kriisinhallintakeskus perustettiin sisäministeriön alaisen Pelastusopiston yhteyteen Kuopioon vuoden 2007 alussa. Toiminnallista yhteyttä opiston ja keskuksen välillä ei tässä yhteydessä arvioitu eikä muita sijaintipaikkavaihtoehtoja tutkittu. Sijaintipaikan valikoitumiseen vaikuttivat Pelastusopiston uudet tilat ja aluepoliittiset syyt. Maakuntien klusterit ja alueellistamishankkeet - raportissa (2006) todettiin, että Pohjois-Savossa suurimmat kasvumahdollisuudet ovat hyvinvointi-, ICT- ja ympäristö- ja energiaklustereilla. Muiksi alueen klustereiksi nimettiin elintarvikeklusteri, metsä- ja puuklusteri sekä metalliklusteri. Pelastusopiston kansainvälinen kriisinhallintayksikkö Kuopiossa on listattu raportissa yhdeksi Kuopion talousalueen klustereihin sopivaksi valtion toiminnoksi.

Kriisinhallintakeskuksen toimintaan liittyviä haasteita on keskuksen perustamisen jälkeen tarkasteltu useissa selvityksissä. Vuonna 2010 laadittiin Kriisinhallintakeskuksen hallinnollista asemaa selvittäneen työryhmän loppuraportti. Lisäksi sisäministeriö asetti alkuvuonna 2017 Kriisinhallintakeskuksen asemaa ja tehtäviä käsittelevän selvitysryhmän.

Vuoden 2010 työryhmän tehtävänä oli laatia kokonaisselvitys Kriisinhallintakeskuksen asemasta ja kehittämismahdollisuuksista, mukaan lukien itsenäisen viraston perustaminen, sekä tehdä esitys Kriisinhallintakeskuksen hallinnollisesta asemasta. Vuoden 2010 raportin laatijoille annettiin lähtökohdaksi se, että toiminnot järjestetään jatkossakin Kuopiossa.

Vuoden 2010 työryhmä piti haasteellisena sitä, että Kriisinhallintakeskus toimii Pelastusopiston yhteydessä, koska niiden ydintehtävät ovat huomattavan erilaiset. Pelastusopisto vastaa oppilaitoksena sisäiseen turvallisuuteen liittyvistä pelastustoimen ja Häätäkeskuslaitoksen ammatillisesta koulutuksesta ja varautumiskoulutuksesta. Kriisinhallintakeskuksen tehtävät puolestaan liittyvät ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaiseen kansainvälisen siviilikriisinhallinnan osallistumisen mahdollistavaan toimintaan eli kansainvälisiin operatiivisiin valmiuksiin sekä valtiotyönantajana toimimiseen. Loppuraportin mukaan Kriisinhallintakeskus on toimintansa luonteen vuoksi vahvasti kansainvälinen ja kansainvälisesti tunnettu toimija. Tehtävien erilaisuuden vuoksi oman toimintaprofiilin hämärtyminen ei välttämättä ole eduksi Pelastusopistolle ja Kriisinhallintakeskukselle.

Vuoden 2017 selvityksen mukaan Pelastusopiston yhteys ei luo synergiaetuja. Osa synergiaiksi esitetystä ja yhteisistä palveluista on siviilikriisinhallinnan tarpeiden kannalta kalliita ja epätarkoituksenmukaisia. Lisäksi keskuksen nykyinen sijainti hankaloittaa yhteistyötä ministeriöiden ja muiden kumppanien kanssa. Sijainti myös vähentää osallistumista alan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Vuoden 2017 selvitysryhmä luetteloi Kriisinhallintakeskuksen toiminnassa havaitsemansa haasteet:

1. Siviilikriisinhallinnan kokonaisuuden, kansallisen järjestelmän ja kansainvälisen osallistumisen, johtaminen on epäjohtonmukaista, vastuut ja työnjako ovat järjestelmässä epäselviä eikä kansallisia tai yhteisiä tavoitteita ole selkeästi asetettu;
 - Keskuksen ja sen toiminnan johtamisessa on sekä puutteita että päällekkäisyyksiä, eikä selkeää strategista johtamista ole ollut;
 - Pelastusopiston yhteys ei luo synergiaetuja; osa synergiaksi esitetystä ja yhteisistä palveluista on siviilikriisinhallinnan tarpeiden kannalta kalliita tai epätarkoituksenmukaisia;
 - Tulosjohtaminen on epäselvää eikä ulkoasiainministeriön keskukselle siirretystä määrärahasta tehdä selkeitä tulostavoitteita tai strategisia linjauksia;
 - Henkilöstöpolitiikkaa ei ole hoidettu tai kyetty hoitamaan tyydyttävästi;
2. Keskuksella on viimeisen 10 vuoden aikana ollut 6 johtajaa tai johtajan sijaista;
3. Vastuualueiden esimiehet ja suuri osa keskeisestä henkilöstöstä on väliaikaista;
4. Asiantuntijoita on vaikea rekrytoida keskuksen palvelukseen Kuopioon, työsuhteet ovat kestoaltaan usein lyhyitä, työntekijät vaihtuvat usein ja käyttävät paljon virkavapaita ja etätyömahdollisuutta;
5. Henkilöstöselvitysten tulokset ovat olleet huolestuttavia;
6. Keskuksen ammatillisen osaamisen taso on epätasaista, mikä on vaikuttanut suoritteisiin;
7. Korkean tason strategisia asiantuntijoita ei ole kyetty tunnistamaan ja rekrytoimaan vaativiin kriisinhallintatehtäviin esimerkiksi oikeusalalla;
 - Tutkimus, kehittäminen, innovaatio- ja hanketoiminta on vähäistä;
 - Projektihankintaa ja -rahoitusta ei ole hyödynnetty riittävästi;
 - Keskuksen järjestämä koulutus on viime vuosina vähentynyt;
 - Kansallinen näkyvyys on työn ja keskuksen mahdollisuuksiin nähden vähäinen, internet ja sähköinen asiointi on hyödyntämättä;
 - Henkilöstöhallinnon käytännöt eivät ole olleet aina työnantajavelvoitteiden ja tietosuojavaatimusten mukaisia;
 - Nykyinen sijainti hankaloittaa yhteistyötä ministeriöiden ja muiden kumppanien kanssa.

Vuoden 2017 selvitysryhmän mukaan Kriisinhallintakeskus ei ole kyennyt seuraamaan kansainvälisen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kehitystä eikä vastaamaan siviilikriisinhallinnan uusiin haasteisiin. Samaan aikaan vastaavat kansainväliset toimijat ovat kasvaneet ja kehittyneet toiminnassaan.

Selvityksissä yksityiskohtaisesti kuvattuja johtamiseen, henkilöstö- ja taloushallintoon sekä tukitoimiin liittyviä epäkohtia korjataan siirtämällä Kriisinhallintakeskus hallinnollisesti sisäministeriön yhteyteen erillisyyksiköksi. Tämän sijaintipaikkaselvityksen tarkoituksena on arvioida edellä mainituissa selvityksissä esille tulleita sijaintipaikkaan liittyviä haasteita.

3.1.1. Tehtävien tuloksellinen hoitaminen

Alueellistamisen käsikirjan mukaan sijaintipaikkaselvityksessä arvioidaan sitä, tukeeko toiminnon sijoittaminen paikkakunnalle organisaation tehtävien tuloksellista hoitamista asiakkaiden näkökulmasta pitkällä tähtäimellä.

Kriisinhallintakeskuksen ydintehtävä on vastata siitä, että Suomella on riittävä määrä osaavia asiantuntijoita asettavaksi tarvittavalla varustuksella siviilikriisinhallinnan kansainvälisiin tehtäviin. Suomen tavoitteena on kokonaisvaltainen lähestymistapa kriisien hoitamiseen. Siksi siviilikriisinhallinnan ja sotilaallisen kriisinhallinnan yhteistyötä tulee tehostaa ja kriisinhallinnan yhteyttä kehitys yhteistyöhön ja humanitääriseen apuun tulee vahvistaa. Myös rauhanvälityksen ja siviilikriisinhallinnan välistä toimintaa voidaan kehittää. Kriisinhallintakeskus tarvitsee suoriutuakseen tehtävistä tuloksellisesti tiivistä yhteistyötä ulkoministeriön, sisäministeriön, puolustusministeriön, oikeusministeriön, kansalaisjärjestöjen, tutkimuslaitosten sekä muiden kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan toimijoiden kanssa.

Kriisinhallintakeskuksen asiakkaina voidaan pitää sen kansallisia ja kansainvälisiä kumppaneita kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan alalla.

Tässä selvityksessä Kriisinhallintakeskuksen kansallisina asiakkaina pidetään seuraavia:

- Ulkoministeriö, sisäministeriö, oikeusministeriö, puolustusministeriö
- Lähetetyt asiantuntijat ja heidän taustaorganisaationsa
- Kansalaisjärjestöt ja muut järjestöt: Laajan turvallisuuden verkosto WISE, Suomen Punainen Risti, Kirkon Ulkomaanapu, Suomen Lähetysseura, Crisis Management Initiative (CMI)
- Tutkimus- ja kehittämislaitokset: Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos (TAPRI), Maanpuolustuskorkeakoulu (MPKK), Ulkopoliittinen Instituutti (UPI), Safer Globe
- Koulutuskeskukset: Puolustusvoimien kansainvälinen keskus (FINCENT), Poliisiammattikorkeakoulu (Polamk)

Keskeisiin kansainvälisiin asiakkaisiin voidaan lukea:

- Operaatioiden järjestäjät: EU, ETYJ, YK, EN, Nato, maaryhmät
- Kansainväliset verkokilaitokset: European Security and Defence Collage/Bryssel, Folke Bernadotteakademin/Ruotsi, Zentrum für Internationale Friedenseinsätze/Saksa, Stabilisation Unit/Iso-Britannia

Kriisinhallintakeskuksen työllä pannaan täytäntöön Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla antamia kansainvälisiä sitoumuksia, jotka puolestaan pohjautuvat hallitusohjelmaan, ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon sekä kansallisiin strategioihin. Siviilikriisinhallinnan kansalliset linjaukset tehdään joko ulkoministeriössä, sisäministeriössä, EU-ministerivaliokunnassa tai tasavallan presidentin ja hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa. Siviilikriisinhallinnan linjauksista ja ajankohtaisesta tilanteesta annetaan säännönmukaisesti selvityksiä eduskunnalle. Ulkoministeriö edustaa pääsääntöisesti

Suomea siviilikriisinhallintaa koskevissa poliittisen tason kansainvälisissä neuvotteluissa. Keskusteluja käydään toisinaan myös valtioiden tai hallitusten päämiestasolla YK:ssa sekä EU:ssa.

Siviilikriisinhallintaa koskevan poliittisen päätöksenteon kannalta on olennaista, että päätöksiä tehdessä on selkeä käsitys Suomen kotimaan valmiuksien tilanteesta, josta Kriisinhallintakeskus vastaa. On tärkeää, että Kriisinhallintakeskus välittää toimintansa kautta saamaansa tietoa siviilikriisinhallinnan ajankohtaisesta tilanteesta operaatioissa sekä tuottaa analyysiä poliittisen päätöksenteon tueksi. Kriisinhallintakeskukselta vaaditaan myös valmiutta toimia nopeasti sekä tehdä uusia avauksia, jos poliittiset päättäjät sitä edellyttävät.

Esimerkiksi Etyj:n tarkkailuoperaation perustamisesta (Special Monitoring Mission to Ukraine) päätettiin perjantaina 21.3.2014, ja jo seuraavana päivänä Suomi oli identifioinut ensimmäiset 10 tarkkailijaa. Noin viikon kuluttua tästä suomalaiset olivat jo operaatioalueella. Toisena esimerkkinä voi mainita tasavallan presidentti Sauli Niinistön syyskuussa 2015 Leaders' Summit of the UN Peacekeeping -huippukokouksessa julkaiseman lupauksen Suomen valmiudesta lähettää 20 uutta poliisiasiantuntijaa YK:n rauhanturvaoperaatioihin vuoden 2016 loppuun mennessä. Lupaus oli vastaus YK:n vetoomukseen ammattitaitoisten poliisien määrän kasvattamiseksi ja osoitti Suomen sitoutumisesta YK:n rauhanturvaamistoimintaan. Vuodenvaihteessa 2016–2017 tavoite oli saavutettu ja lähetettyjen suomalaispoliisien määrä nousi vuoden 2017 aikana vielä 28:aan. Kriisinhallintakeskuksella on ollut myös viime aikoina hyvin keskeinen rooli, kun Suomi on vastannut ulkopoliittisiin sitoumuksiinsa tukea Irakin vakauttamista: syksyllä 2017 ja keväällä 2018 on identifioitu ja lähetetty poliisikouluttajia ISIL:n vastaiseen koalitioon sekä strategisen tason neuvonantajia EU-operaatioon Bagdadissa.

Jotta edellä kuvatun kaltaiseen toimintaan pystytään, Kriisinhallintakeskuksella on oltava keskeisten kumppaneidensa kanssa kiinteä ja molempiin suuntiin toimiva yhteistyö. Siviilikriisinhallinnan päätökset ovat luonteeltaan monisyisiä ja koskettavat usein useamman politiikka-alan ydinkysymyksiä ja niiden syntyyn vaikuttavat kansainvälisen politiikan asetelmat. Siksi päätöksiä ja linjauksia joudutaan usein valmistelemaan pitkään operaation toimeenpanevan tahon valmisteluelimissä. Tämä edellyttää kotimaassa myös tiivistä ja pitkäjänteistä yhteistyötä eri tahojen välillä, jotta kyky toimia päätösten syntyessä on olemassa.

Suomen siviilikriisinhallinnan vaikuttavuuden kannalta on olennaista, että Suomi lähettää asiantuntijoitaan sellaisiin siviilikriisinhallinnan korkeisiin ja muutoin toiminnan tuloksellisuuden kannalta merkittäviin tehtäviin, jotka parhaiten palvelevat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä Siviilikriisinhallintastrategian (2014) tavoitteita. Tämä edellyttää Kriisinhallintakeskukselta syvällistä ymmärrystä siviilikriisinhallintatoiminnan nykytilasta sekä vankkaa osaamista oikeiden asiantuntijoiden identifioimisessa ja kouluttamisessa. Samoin vaaditaan suunnitelmallista vaikuttamista rekrytoinneista päättäviin tahoihin. Tämä edellyttää kiinteää yhteistyötä hallinnon eri tahojen ja -tasojen välillä. Mitä korkeammasta paikasta on kyse, sitä merkittävämpiä vaikuttajia tarvitaan.

Kriisinhallintakeskus osallistuu ja sen myös odotetaan osallistuvan aktiivisesti kansalliseen sekä kansainväliseen keskusteluun siviilikriisinhallinnan kehittämistä. Tätä keskustelua käydään monilla eri

foorumeilla ja usein myös muiden kuin siviilikriisinhallintaan liittyvien tilaisuuksien yhteydessä ja epävirallisissakin yhteyksissä. Kriisinhallintakeskukselle on haluttu luoda oma kansainvälisesti tunnettu imago ja tässä työssä onnistuttiin erityisesti Kriisinhallintakeskuksen toiminnan alkuvuosina. Kansallista ja kansainvälistä vaikuttavuutta voi vahvistaa vain olemalla aktiivinen osallistuja alan keskusteluissa ja yhteistyössä. Se edellyttää mahdollisimman kattavaa fyysistä läsnäoloa ja kohtaamisia yhteistyökumppaneiden kanssa. Kriisinhallintakeskuksen yhteistyökumppanit sijaitsevat pääasiassa pääkaupunkiseudulla, kansainvälisten organisaatioiden päämajojen tai sihteeristöjen sijaintipaikoissa sekä kumppanimaiden pääkaupungeissa.

Kriisinhallintakeskus on sijainnut Kuopiossa 11 vuotta. Kriisinhallintakeskus on suoriutunut tehtävistään erityisesti sen toiminnan alkuvuosina hyvin. Keskus loi itselleen myönteisessä ilmapiirissä toimintatavat tehtäviensä toteuttamiseksi ja teki työtään tunnetuksi kansainvälisesti. Keskukseen tunnettavuus on koko sen toiminnan ajan arvioitu olevan syvempi kansainvälisten kumppaneiden joukossa kuin kotimaassa. Kriisinhallintakeskus on ainoa toimija Suomessa alallaan, joten siihen kohdistuu koko ajan myös paljon odotuksia. Keskukseen odotetaan kehittävän toimintaansa niin, että se edesauttaa Suomen vahvan kansainvälisen aseman säilymistä ja voimistumista siviilikriisinhallinnan eturintamassa. Sen on voitava tukea poliittista ja strategista päätöksentekoa. Kriisinhallintakeskuksen odotetaan olevan kansainvälisesti alansa huipulla.

Sijaintipaikkavertailut

Seuraavissa kappaleissa esitellään ja arvioidaan, miten eri paikkakunnat ovat perustelleet oman paikkakuntansa tukea Kriisinhallintakeskukselle edellä esitettyjen tehtävien ja odotusten tulokselliselle täyttämiseksi:

Kuopion kaupunki painotti kirjallisessa lausunnossaan ja kuulemisessaan sitoutuneisuuttaan Kriisinhallintakeskuksen toimintaan. Kuopion kaupunki korosti lausunnossaan turvallisuusalan osaamiskeskittymän merkitystä, jonka kanssa toimimisesta se katsoo Kriisinhallintakeskuksen saavan paljon synergiaetua. Lisäksi Kuopion kaupunki painotti Kriisinhallintakeskuksen ja Pelastusopiston välistä synergiaetua. Se nosti lausunnossaan esille yhteistoimintansa Kriisinhallintakeskuksen kanssa Pelastusopiston harjoitusalueen kehittämisen tukemisen kautta. Kuopion mukaan kehittämisrahoitusta on kohdistettu runsaasti Pelastusopiston harjoitteluympäristön kehittämiseen. Pelastusopiston harjoitusalueen yhteyteen Kuopion Korvaharjuun on toteutettu mm. Työturvallisuuden harjoitusalue (TTHA), joka on toteutettu yhdessä 30 sopimusosapuolen kanssa. On kuitenkin tärkeä huomata, että Kriisinhallintakeskus ei ole käyttänyt Pelastusopiston harjoitusaluetta siviilikriisinhallintakoulutusta varten enää vuoden 2013 jälkeen, vaan on siirtynyt harjoitustoiminnan kannalta parempaan ratkaisuun, jossa harjoitukset järjestetään kokonaisvaltaisuuden näkökulmasta yhteistyössä puolustusvoimien kanssa Porin prikaatin harjoitusalueella Niinisalossa ja Jämijärvellä. Sen sijaan Pelastusopisto tulee jatkossakin järjestämään omat harjoituksensa omalla alueellaan, jota hyödynnetään myös kansainvälisen pelastustoiminnan harjoituksissa.

Kuopion kaupunki toi esille lausunnossaan ja kuulemisessaan myös Karjalan lennoston ja Kainuun prikaatin toiminnan esimerkkinä sotilaallisen kriisinhallinnan osalta. Kriisinhallintakeskuksella ei kuitenkaan ole yhteistyötä näiden tahojen kanssa eikä sellaiseen ole tarvetta. Helsingissä sijaitseva Puolustusvoimien kansainvälinen keskus (FINCENT) järjestää sotilaallisen kriisinhallinnan kurseja johtaja- ja asiantuntijahenkilöstölle YK:n, EU:n, Afrikan unionin (AU) ja Naton johtamiin kriisinhallintaoperaatioihin. FINCENT myös koordinoi kriisinhallintakoulutuksen laatuvaatimusten täyttymistä. Porin prikaatin Kriisinhallintakeskus vastaa maavoimien rauhanturvaajien peruskoulutuksen eli ns. rotaatiokoulutusten toteuttamisesta kansainvälisiin operaatioihin. Karjalan lennostolla ja Kainuun prikaatilla ei ole roolia Kriisinhallintakeskuksen näkökulmasta merkityksellisessä Puolustusvoimien toiminnassa.

Kriisinhallintakeskus ei koko sen toimintansa aikana ole saanut yhdestäkään Kuopion alueen toimijasta itselleen kiinteää yhteistyökumppania. Tämä käy ilmi edellä kappaleessa 2.4. kerrotusta, jossa kuvataan seikkaperäisesti Kriisinhallintakeskuksen tehtäviä ja sitä, miten ja kenen kanssa tehtäviä hoidetaan: Kuopiossa ei ole Kriisinhallintakeskuksen yhteistyökumppaneita. Saman havainnon voi tehdä myös Kriisinhallintakeskuksen henkilöstölle tehdystä kyselystä, jota selostetaan jäljempänä tässä kappaleessa tarkemmin. Tämän voidaan selittää johtuvan siitä, että Kriisinhallintakeskuksen toiminta palvelee ulkopoliittisia tavoitteita eikä sillä ole tehtävää sellaisessa kansallisessa tai alueellisessa toiminnassa, jolla pyritään alueellisten tai yksittäisen kaupungin strategisten tavoitteiden toteuttamiseen.

Sisäministeriön selvityksissä on kiinnitetty huomiota siihen, ettei Kriisinhallintakeskus ole kyennyt seuraamaan kansainvälistä kehitystä eikä vastaamaan siviilikriisinhallinnan uusiin haasteisiin. Sijaintipaikan merkitys korostuu juuri tässä. Tehtävien tuloksellinen hoitaminen on vaikeaa, jos sitä ei voi tehdä kiinteässä vuorovaikutuksessa kumppaneiden kanssa. Sijaintipaikasta johtuen merkittävä osa Kriisinhallintakeskuksen potentiaalia jää käyttämättä.

Suullisessa kuulemisessa **Helsingin kaupungin** edustajat painottivat, että he ymmärtävät hyvin pääkaupunkiseudulla olevien kriisinhallintatoimijoiden merkityksen Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kehittämisen kannalta. Helsingin merkitys sijaintipaikkakuntana korostuu siinä, että siviilikriisinhallinnan poliittisesta ja strategisesta päätöksenteosta vastaavat tahot sekä edellä tämän kappaleen alussa kuvatut Kriisinhallintakeskuksen pääasialliset asiakkaat, kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan toimijat, sijaitsevat pääasiassa pääkaupunkiseudulla.

Helsinki sijaintipaikkana tukisi merkittävästi Kriisinhallintakeskuksen mahdollisuutta kehittää toimintaansa yhdessä osana kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan yhteisöä. Erityisesti sen roolia päätöksenteon tukemisessa voidaan esillä olevista paikkakunnista parhaiten kehittää Helsingissä. Päivittäisen yhteistyön syventäminen pääkaupunkiseudun muiden toimijoiden kanssa ja aiempaa aktiivisempi tiedonkeruu ja -vaihto tukisi Kriisinhallintakeskusta, kun sen odotetaan tuottavan entistä monipuolisempaa ja käyttökelpoisempaa analyysiä. Jos Kriisinhallintakeskus sijaitsisi Helsingissä, olisi sillä myös mahdollisuus syventää yhteistyötään esimerkiksi kansalaisjärjestöjen kanssa, mistä seurauksena voisi olla kokonaan uudenlaista, kaikkia osapuolia hyödyntävää toimintaa. Yhteistyön syventäminen pääkaupunkiseudulla sijaitseviin valtakunnallisiin tiedotusvälineisiin mahdollistaisi myös siviilikriisinhallinnan näkyvyyden lisäämisen ja vahvistaisi toiminnan tunnettuutta kansallisesti.

Säkylän kunta toi esille lausunnossaan ja kuulemisessaan, että alueella järjestetään Kriisinhallintakeskuksen näkökulmasta merkittävää toimintaa. Kriisinhallintakeskuksen siviilikriisinhallinnan peruskurssien harjoitukset sekä korkealle riskialueelle valmistavat HEAT-kurssit (yhteensä n. 530 koulutettavapäivää vuonna 2017) järjestetään Porin prikaatin Niinisalon harjoitusalueella. Porin prikaatissa Säkylässä sijaitsee Puolustusvoimien Kriisinhallintakeskus, joka vastaa maavoimien rauhanturvaajien peruskoulutuksesta. Säkylä painotti kuulemisessaan ja lausunnossaan mahdollisuuksia Porin prikaatin kanssa: varuskunnan alueella voitaisiin nivoa yhteen sotilas- ja siviilikriisinhallinta, ja alueella on jo valmiit koulutusalueet. Sotilaallinen kriisinhallintakoulutus on jo keskitetty Säkylään. Prikaatin logistiikkaosaaminen on maan huippua ja tästä voisi hyötyä myös Kriisinhallintakeskus, jos siviiliasiantuntijat osallistuvat tämänkaltaista osaamista vaativiin operatioihin. Kunta painotti myös, että alueella on myös paljon kriisinhallintaan liittyvää yritystoimintaa. On kuitenkin hyvä huomata, että Säkylän varuskunta-alueella olevia harjoitusmahdollisuuksia Kriisinhallintakeskus ei varsinaisesti tarvitse, sillä edellä mainittua Niinisalon kenttäosuutta lukuun ottamatta kaikki keskuksen koulutus tehdään luokkaolosuhteissa. Säkylän alueen kriisinhallintatoimintaan keskittyvät yritykset palvelevat myös sellaisia tarpeita, joita on suhteellisen vähän siviilikriisinhallinnassa. Siten ei ole nähtävissä merkittäviä seikkoja, joilla sijainti Säkylässä tukisi Kriisinhallintakeskuksen tuloksellista toimintaa.

Tampereen kaupunki toi esille kuulemisessa ja lausunnossaan Kriisinhallintakeskuksen sopivuuden Tampereen seudulla toimivan turvallisuusklusterin osaksi. Tampereella sijaitsee turvallisuuden ja kriisinhallinnan kehittämis-, osaamis-, yritys- ja toimijakeskittymä (Tampere3 - TaY, TTY ja TAMK - korkeakouluyhteisö, POLAMK, VTT, Puolustusvoimien tutkimuslaitos ja kirkon tutkimuskeskus). Kuulemisessaan Tampere painotti, että siviilikriisinhallinta olisi turvallisuusklusterissa uusi ja täydentävä teema, jonka ympärille voitaisiin alkaa kerätä tätä tukevaa muuta toimintaa. Tampereen kaupungin strategian yhtenä tavoitteena on lisätä eri viranomaisen ja muiden keskeisten toimijoiden turvallisuusyhteistyötä ja Kriisinhallintakeskus täydentäisi jo nyt vahvaa toimijajoukkoa. Kaupunki olisi myös halukas tukemaan Poliisiammattikorkeakoulun, Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen sekä Kriisinhallintakeskuksen yhteistyötä.

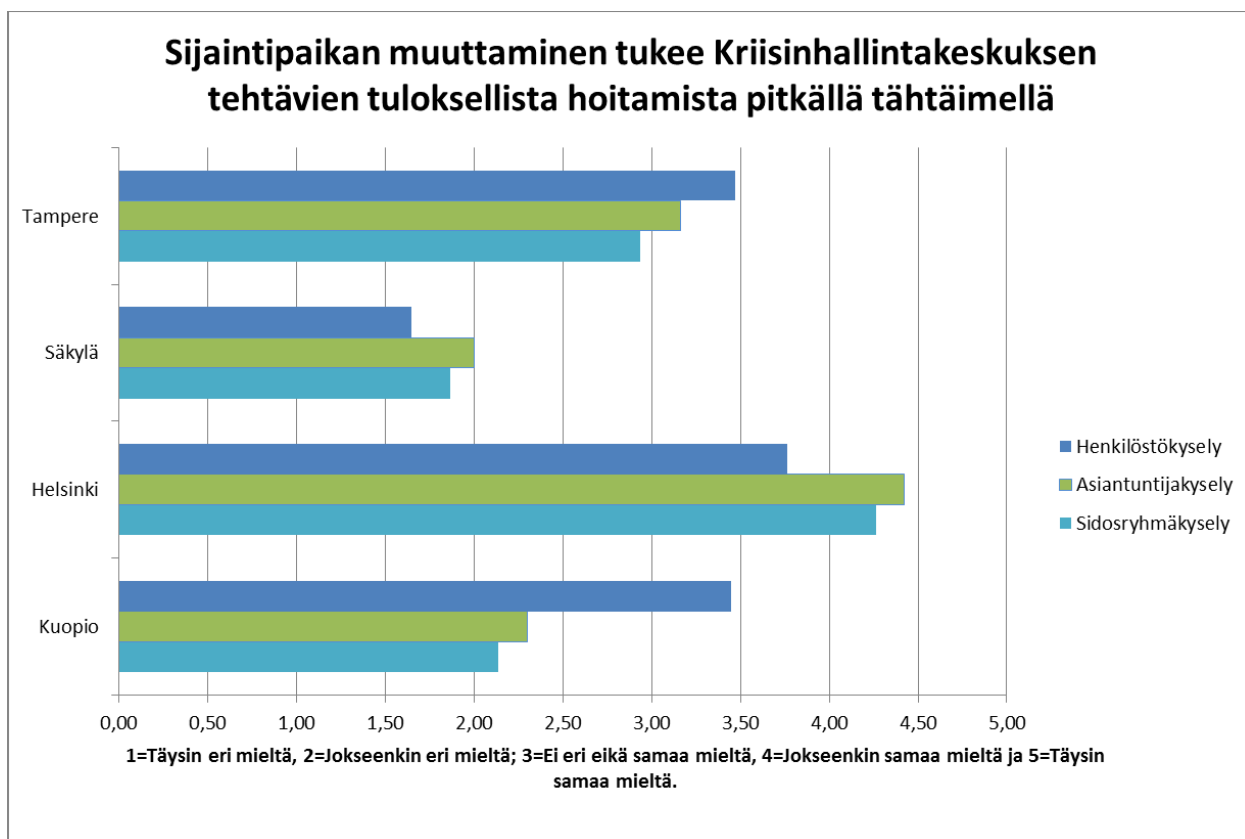
Kriisinhallintakeskuksella on jo nyt merkittävästi yhteistyötä Tampereen seudulla. Kriisinhallintakeskus järjestää Poliisiammattikorkeakoulun yhteydessä siviilikriisinhallinnan peruskurssien luento-osuudet (yhteensä n. 370 koulutettavapäivää vuonna 2017) ja tekee tutkimusyhteistyötä Rauhan- ja konfliktitutkimuskeskuksen kanssa. Kuitenkaan näitä kahta toimijaa lukuun ottamatta Tampereen alueella ei ole nykyisiä keskeisiä yhteistyökumppaneita. On myös mahdollista arvioida, että Kriisinhallintakeskus voisi pitkällä aikavälillä hyötyä toimintansa tuloksellisuuden kehittämistyössä siitä, että sen ympärille tuotaisiin sopivaa täydentävää turvallisuusosaamista, kuten Tampereen kaupunki visioi. Kuitenkin pääkaupunkiseudun toimijoiden vastaavaan vaikutukseen nähden tämä tuki olisi vähäinen.

Sijaintipaikkaselvityksessä arvioidaan sitä, tukeeko toiminnon sijoittaminen paikkakunnalle organisaation tehtävien tuloksellista hoitamista asiakkaiden näkökulmasta pitkällä tähtäimellä. Kun verrataan Helsinkiä, Säkylää ja Tamperetta sijaintipaikkoina Kriisinhallintakeskuksen nykyiseen sijaintipaikkaan Kuopioon, voidaan todeta, että Kriisinhallintakeskuksen toiminnan tuloksellisen hoitamisen näkökulmasta erityisesti sijainti Helsingissä mahdollistaisi Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kehittämisen kannalta merkittäviä

mahdollisuuksia asiakkaiden näkökulmasta. Kuopioon ei ole Kriisinhallintakeskuksen siellä toimimisen ajan syntynyt asiakkuuksia. Kuopion arviointiin asiakkaiden näkökulmasta ei ole merkitystä sillä, että sen sijainti Kuopiossa muuttuisi. Helsinkiin verrattuna Säkylässä ja Tampereella olevat asiakkuudet ovat vähäisiä.

Kyselyiden analysointi

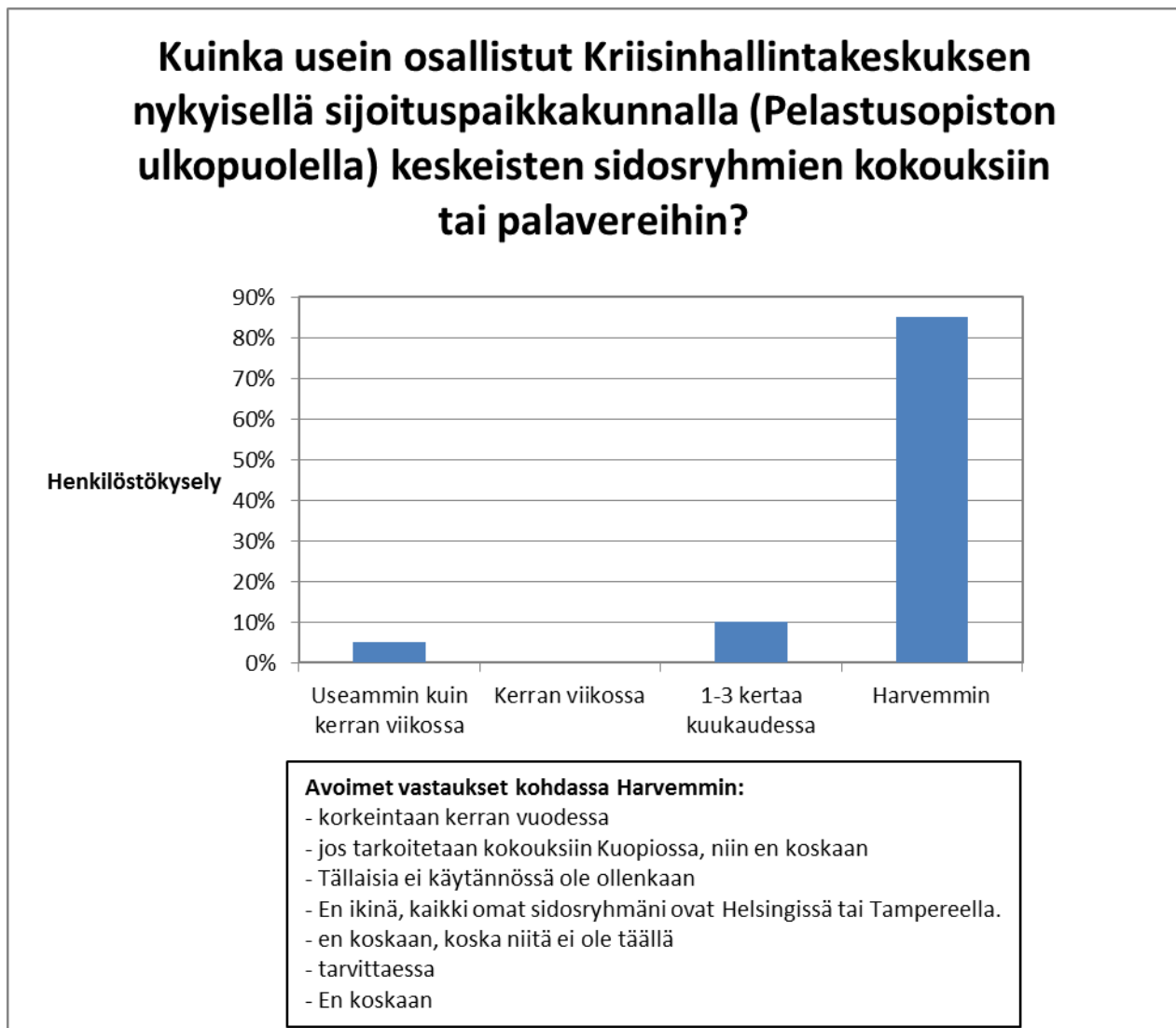
Sisäministeriö kysyi Kriisinhallintakeskuksen asiakkailta, mitä merkitystä sijaintipaikalla on edellä sekä aikaisemmin kappaleessa 2.4. kuvattujen tehtävien tulokselliselle hoitamiselle. Kysely lähetettiin kaikille Kriisinhallintakeskuksen lähettämille kansainvälisissä siviilikriisinhallinnan tehtävissä oleville asiantuntijoille sekä tässä kappaleessa aiemmin mainituille Kriisinhallintakeskuksen kansallisille kumppaneille. Kyselylomakkeissa useisiin kysymyksiin vastattiin paikkakunnittain. Kuopion osalta vastaajat arvioivat Kuopiota sijaintipaikkana sillä ajatuksella, että Kriisinhallintakeskus on hallinnollisesti erotettu Pelastusopistosta ja siirretty sisäministeriön yhteyteen erillisyyksiköksi.

Kaikissa kolmessa sisäministeriön kyselyyn vastanneessa ryhmässä - henkilöstö, asiantuntijat ja sidosryhmät - Helsingin katsottiin sijaintina vahvimmin tukevan Kriisinhallintakeskuksen tehtävien tuloksellista hoitamista. Niin ikään kaikkien kolmen ryhmän arvion mukaan Säkylä tukisi tätä vähiten. Kolmen ryhmän arvioiden välillä selkein ero on Kuopion arvioimisessa; henkilöstö uskoi selvästi muita ryhmiä vahvemmin Kuopion tukevan keskuksen tuloksellisuutta.

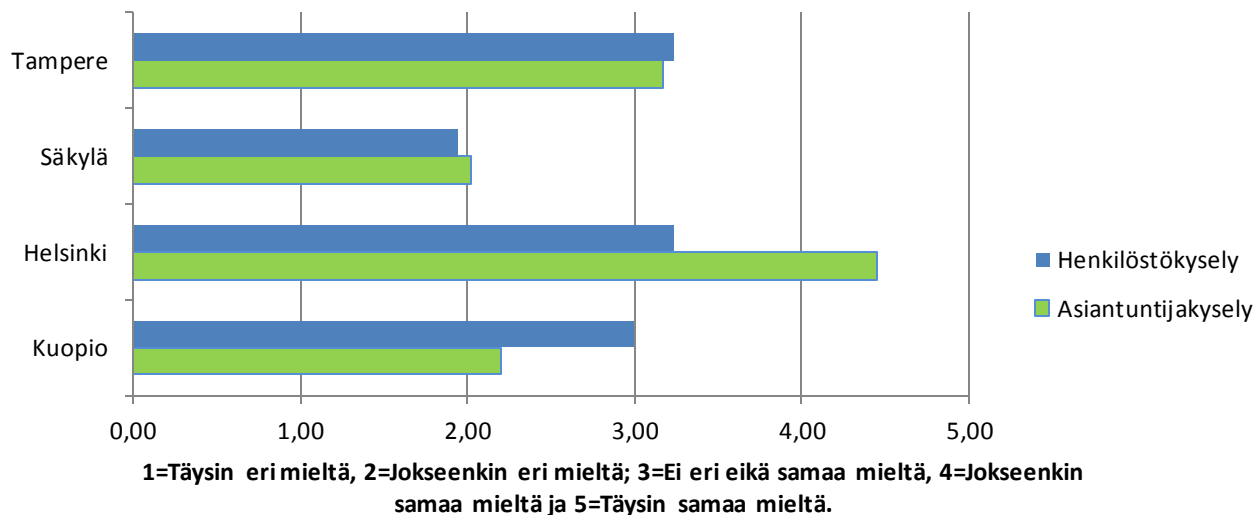
Vastauksia selittää varmasti osaltaan se, että kaikki keskeiset Kriisinhallintakeskuksen ja kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kumppanit sijaitsevat pääkaupunkiseudulla Poliisiammattikorkeakoulua, Tampereen yliopiston Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitosta sekä Säkylässä sijaitsevaa Puolustusvoimien Kriisinhallintakeskusta lukuun ottamatta.

Kriisinhallintakeskuksen sidosryhmien puuttuminen Kuopion seudulta käy ilmi myös henkilöstölle osoitetussa kysymyksessä, jossa kysyttiin, kuinka usein vastaaja osallistuu nykyisellä sijaintipaikkakunnalla Pelastusopiston ulkopuolella sidosryhmien kokouksiin tai tapaamisiin. Vastausten perusteella tällaisia tapaamisia on hyvin vähän (ks. kuvio alla). Lisäksi Kuopion seudun toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä ei kuvata yhdessäkään henkilöstökyselyssä annetussa avovastauksessa.

Koska tehtävien tuloksellinen hoitaminen liittyy erittäin vahvasti toiminnan asiakaslähtöisyyteen, asiantuntijoilta ja henkilöstöltä kysyttiin myös sitä, miten sijaintipaikka vaikuttaisi Kriisinhallintakeskuksen asiakaslähtöisyyteen ja joustavuuteen:

Sijaintipaikan muuttamisen myötä Kriisinhallintakeskuksen asiakaslähtöisyys ja joustavuus parantuvat verrattuna nykytilanteeseen

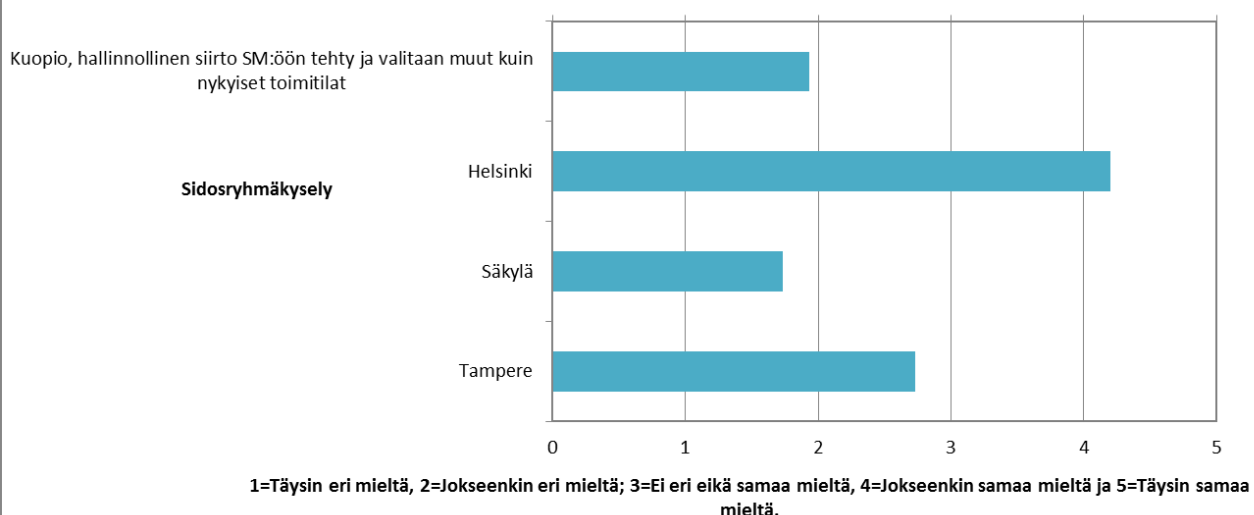

Asiantuntijat olivat vahvasti sitä mieltä, että siirto Helsinkiin parantaisi parhaiten asiakaslähtöisyyttä ja joustavuutta. Toiseksi parhaiten sitä parantaisi siirto Tampereelle. Ero Kuopioon ja Säkyään on hyvin selvä.

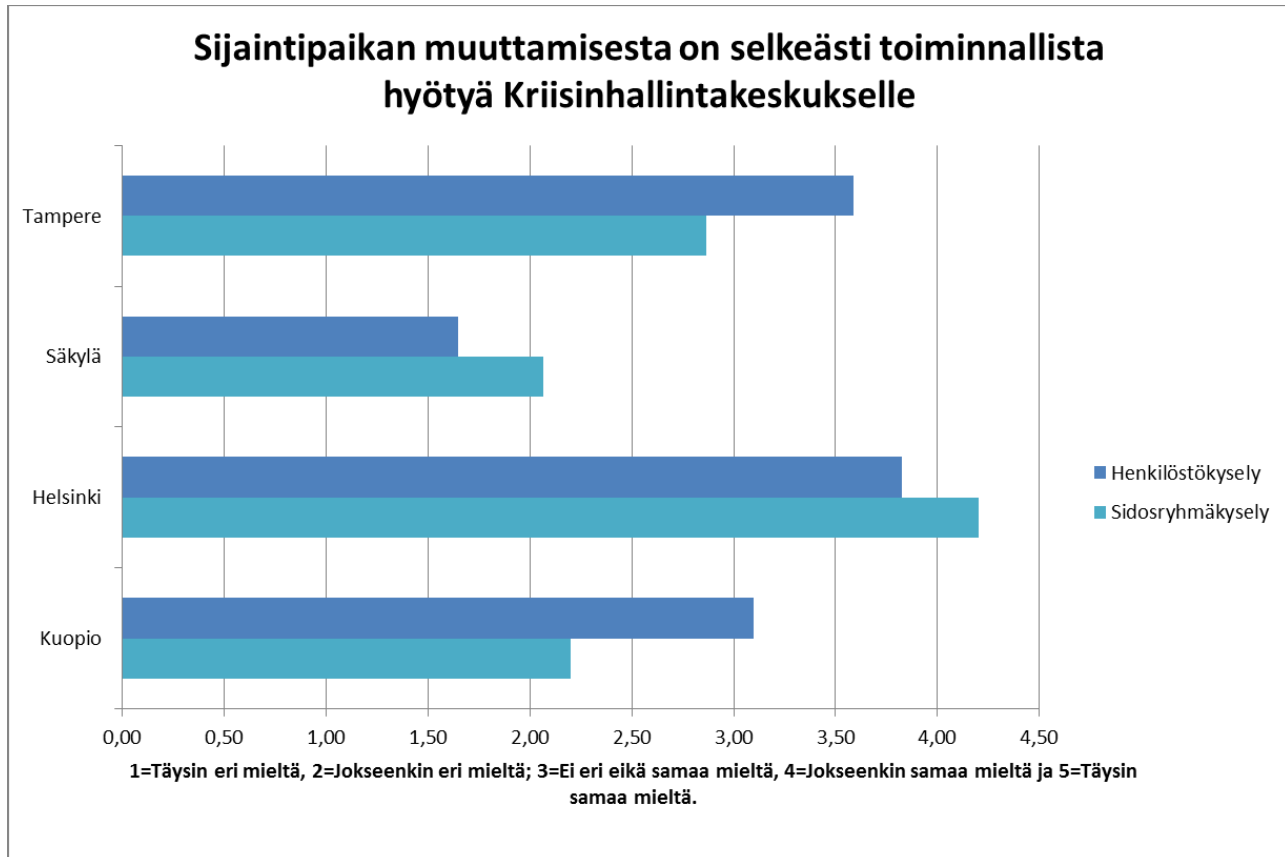
Henkilöstö puolestaan katsoi, että Kriisinhallintakeskuksen asiakaslähtöisyys ja joustavuus parantuisivat käytännössä lähes yhtä paljon, jos Kriisinhallintakeskus sijaitsisi Kuopiossa, Helsingissä tai Tampereella.

Sidosryhmiltä kysyttiin, miten hyödyllinen sijaintipaikan muuttaminen olisi edustamalleen organisaatiolle. Myös tässä arvioissa Helsinki tuli ensimmäiseksi ja Tampere oli selvästi vertailussa toinen.

Sijaintipaikan muuttamisesta on selkeästi toiminnallista hyötyä edustamallesi organisaatiolle

Samankaltaisia tuloksia antoivat vastaukset kysymykseen, jolla kartoitettiin henkilöstön ja sidosryhmien näkemystä siihen, olisiko sijaintipaikan muuttamisella selkeää toiminnallista hyötyä. Henkilöstön ja sidosryhmien vastauksissa Helsinkiin muuttamisessa nähtiin erittäin selvästi eniten toiminnallista hyötyä. Henkilöstön keskuudessa Tampere sai myös merkittävästi mutta kuitenkin Helsinkiä vähemmän kannatusta:

Arviointikehikko

Toiminnalliset tekijät	Kuopio	Helsinki	Säkyä	Tampere
1. Tukeeko toiminnon sijoittuminen paikkakunnalle organisaation tehtävien tuloksellista hoitamista asiakkaiden näkökulmasta pitkällä tähtäimellä?	-1	2	-1	1

2=paranee huomattavasti, +1=aiempaa paremmin, 0= ei ole selvästi nähtävää vaikutusta -1= vaikeuttaa jossain määrin, -2= vaikeuttaa merkittävästi

3.1.2. Organisaation uudistaminen

Siviilikriisinhallinta on kansainvälisenä toimintamuotona vielä suhteellisen nuori. Ensimmäinen EU-siviilikriisinhallintaoperaatio käynnistettiin 2003 Bosnia-Hertsegovinassa. Siksi siviilikriisinhallinnan kansainvälistä yhteistyötä, toimintatapoja ja vaikuttavuutta on edelleen kehitettävä. Tätä edellyttää myös kansainvälisessä turvallisuustilanteessa viime aikoina tapahtuneet muutokset. Siviilikriisinhallinta on yksi

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteitä, ja Suomi on poliittisesti sitoutunut kehittämään kansainvälisen siviilikriisinhallinnan järjestelmiä ja voimavaroja.

Siviilikriisinhallinnan kansainvälisessä vertailussa Suomen on mahdotonta profiloitua asiantuntijoiden määrällä eikä se ole tarkoituksenmukaistakaan. Säilyttääkseen asemansa merkittävänä kriisinhallinnan toimijana kansainvälisessä yhteistyössä Suomen on panostettava työnsä vaikuttavuuden lisäksi asiantuntijoidensa osaamiseen sekä valittava harkiten ne tehtävät ja operaatiot, joihin Suomi osallistuu. Suomen toiminnan vaikuttavuus ei perustu siihen, että Suomi osallistuisi mahdollisimman monella asiantuntijalla mahdollisimman moneen operaatioon. Suomen on panostettava nimenomaan siviilikriisinhallinnan osallistumisessa laatuun ja kohteisiin, mikä asettaa luonnollisesti vaatimuksia Suomen kotimaan valmiuksista vastaavalle Kriisinhallintakeskukselle.

Kriisinhallintakeskuksen on tärkeää kehittää toimintaansa niiden tahojen kanssa, jotka vaikuttavat kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kehitykseen. Tällaisia tahoja ovat erityisesti edellä kuvatut keskeiset kansalliset ja kansainväliset kumppanit. Kriisinhallintakeskuksen uudistamiseksi ja pitämiseksi mukana kehitystyön kärjessä keskuksen on syvennettävä yhteistyötään eri tutkimus- ja kehittämislaitosten kanssa. Kriisinhallintakeskuksen uudistamisen kannalta kansallisesti tärkeitä kumppaneita ovat Tampereen Rauhan- ja konfliktitutkimuskeskus (TAPRI), Maanpuolustuskorkeakoulu (MPKK,) Ulkopoliittinen Instituutti (UPI), Puolustusvoimien kansainvälinen keskus (FINCENT) ja Poliisiammattikorkeakoulu (Polamk). Kansainvälisesti merkittäviä ovat muun muassa Saksan Zentrum für Internationale Friedenseinsätze (ZIF), Folke Bernadotteakademin (FBA) sekä Britannian Stabilisation Unit, joiden kanssa Kriisinhallintakeskus jo tekee yhteistyötä.

Keskeinen toimintamuoto Kriisinhallintakeskuksen uudistamiselle on Kriisinhallintakeskuksen ja FINCENT:in muodostama kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan osaamiskeskus. Vuonna 2017 tehtiin esitys myös uuden kokonaisvaltaisen keskuksen perustamisesta. Ehdotuksen tarkoituksena oli, että sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa sekä jatkossa mahdollisesti rauhanvälitystä, kehitysyhteistyötä ja humanitaarista apua koordinoitaisiin keskenään parhaan mahdollisen yhteisvaikutuksen ja kestävien tulosten aikaansaamiseksi. Päämääränä olisi eri toimintojen johdonmukaisuus ja vaikuttavuuden lisääminen kunkin toimijan vastuualue ja erityisosaaminen huomioiden. Vaikka ehdotetun mukaisen kokonaan uuden keskuksen perustaminen ei ole näköpiirissä, Kriisinhallintakeskuksen tulee kehittää toimintaansa ehdotuksen viitoittamaan suuntaan tiiviissä yhteistyössä keskeisten kumppaniensa kanssa. Tässä ensisijaista on nykyisen osaamiskeskusyhteistyön kehittäminen.

Vuoden 2017 selvityksen yksi havainto oli se, että Kriisinhallintakeskus ei ole kyennyt seuraamaan kansainvälisen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kehitystä eikä vastaamaan siviilikriisinhallinnan uusiin haasteisiin. Samaan aikaan vastaavat kansainväliset toimijat ovat kasvaneet ja kehittyneet toiminnassaan. Tämä kertonee siitä, että Kriisinhallintakeskus on pystynyt saavuttamaan hyvän toiminnan tason, mutta ei ole pystynyt kehittymään tästä pidemmälle ja täyttämään kaikkia siihen kohdistuvia odotuksia. Yksi keskeinen syy tähän on se, että Kriisinhallintakeskus sijaitsee erillään keskeisistä siviilikriisinhallinnan toimijoista. Nykyinen sijaintipaikka ei tue Kriisinhallintakeskuksen kehittymistä. Videoyhteyksien välityksellä pystyy hoitamaan konkreettisia työtehtäviä, mutta organisaation uudistamistyöhön videoyhteys on heikko väline.

Sijaintipaikkavertailu

Ottaen huomioon edellä esitetty vuoden 2017 selvitysryhmän arvio, näyttäisi siltä, että Kuopion seudun toiminnot eivät ole vaikuttaneet Kriisinhallintakeskuksen myönteiseen kehittymiseen. Kuopion kaupungin lausunnon mukaan seudulla on merkittävää tutkimusta ja toimintaa turvallisuuden alalla. Silti toiminnan tavoitteet eivät kohtaa Kriisinhallintakeskuksen ydintoimintojen kanssa. Koska Kriisinhallintakeskuksen ydintehtävät on määritelty lain tasolla, Kriisinhallintakeskus ei voi kehittää toimintaansa muuhun kuin varsinaisten tehtäviensä hoitamiseen. Esimerkiksi Kuopion Human Security Finland –hankkeeseen kuuluu kriisi- ja konfliktimaissa tehtävästä liiketoiminnasta kiinnostuneita yrityksiä ja julkisia organisaatioita. Verkosto auttaa yrityksiä luomaan liikekumppanuuksia ja perehdyttää mm. YK-hankintoihin. Kuopion kaupungin lausunnon mukaan verkoston kehittäminen on yksi Kriisinhallintakeskuksen "spin off" -vaikutuksista Kuopiossa. Tämä on luonnollisesti Kuopion seudun toimijoiden kannalta erittäin myönteistä. Kriisinhallintakeskuksella ei kuitenkaan ole ollut hankkeen kanssa yhteistyötä, eikä sen voida katsoa tukevan Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kehittämistä.

Kuopion kaupunki toi esille, että kaupungin ohella alueen muut toimijat, kuten esimerkiksi Pohjois-Savon liitto, ovat osoittaneet sitoutuneisuutta siviilikriisinhallintatoiminnan kehittämiseen tukemalla Kriisinhallintakeskusta hanketoiminnan kautta. Keskeisimmät tällaiset hankkeet ovat Kuopion kaupungin mukaan sijoittuneet toiminnan aloitusvaiheeseen eli vuosiin 2008–2012, jolloin toteutettiin Euroopan sosiaalirahaston (ESR) "Siviilikriisinhallinnan asiantuntijuuden alueellinen kehittämishanke" 2008–2010 (1,3 milj.€) ja Euroopan rakennerahaston (EAKR) "Siviilikriisinhallinnan ja rauhan rakentamisen osaamiskeskus" 2010–2012 (0,9 milj.€). Alueen toimijat ovat antaneet näihin hankkeisiin omarahoitusosuuden. Tämä rahoitus on ollut erittäin arvokasta kun Kriisinhallintakeskus aloitti toimintansa uudessa ympäristössä Kuopiossa, mutta tämän jälkeen kehittämishankkeita ei kuitenkaan ole jatkettu.

Kuten edellisessä kappaleessa (3.1.1.) todettiin, sijainti Helsingissä loisi Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kehittämisen kannalta merkittäviä mahdollisuuksia asiakkaiden näkökulmasta. Asiakkaat ovat myös merkittävässä roolissa, kun organisaation toimintaa kehitetään. Helsingissä sijaitsee myös toiminnan mahdollisen laajentamisen näkökulmasta merkittäviä kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhanvälityksen kumppaneita. Sijainti Helsingissä tukisi myös mahdollisuuksia kehittää Kriisinhallintakeskuksen kansainvälistä toimintaa. Siviilikriisinhallinnan kansainväliset kumppanit vierailevat Helsingissä ja näitä vierailuja olisi mahdollista hyödyntää myös Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kehittämiseen. Pääkaupunkiseudulla sijaitsevat myös maiden lähetystöt, joiden kautta voidaan vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa siviilikriisinhallinnassa sekä parantaa Kriisinhallintakeskuksen kansainvälistä tunnettavuutta. Helsingissä sijaitsee myös tutkimuslaitoksia ja järjestöjä, jotka tekevät Kriisinhallintakeskuksen näkökulmasta merkittävää tutkimus- ja kehittämistyötä.

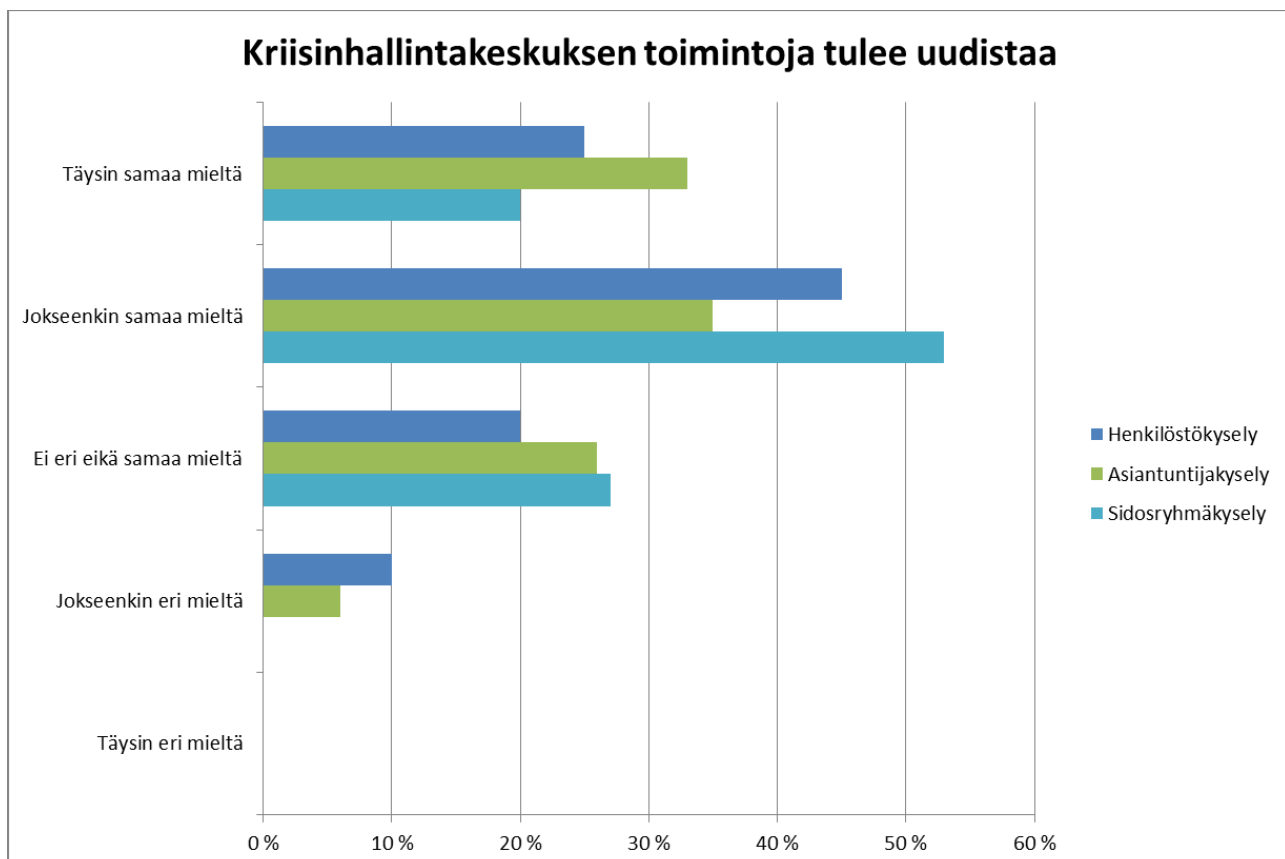
Säkylässä sijaitseva Puolustusvoiminen Kriisinhallintakeskus toimii rauhanturvaajien peruskouluttajana. Vaikka kumpikin keskus kouluttaa kriisinhallintatehtäviin lähteviä henkilöitä, tätä yhteyttä ei voida pitää kuitenkaan merkittävänä Kriisinhallintakeskuksen organisaation kehittämisen näkökulmasta.

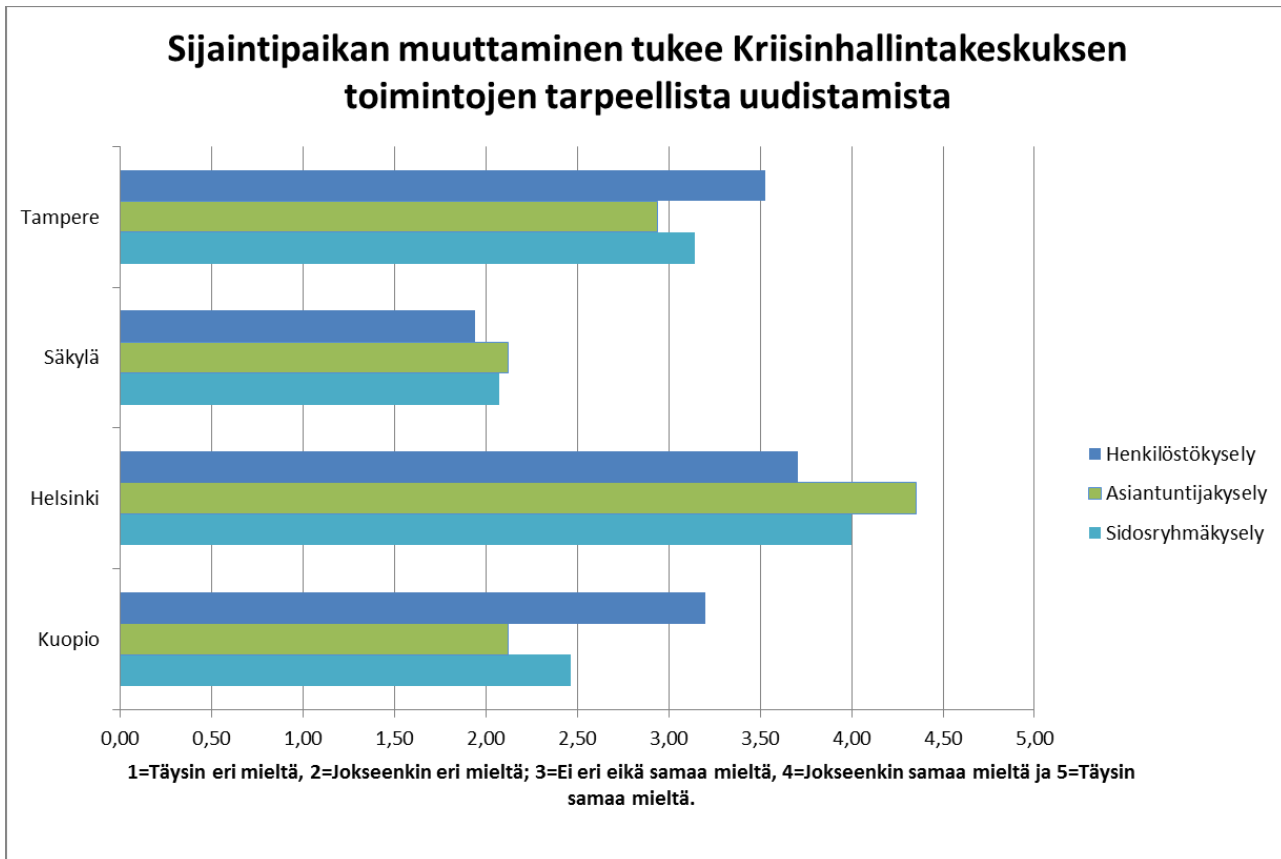
Tampereen kaupunki painotti sekä lausunnossaan että kuulemisessaan vahvaa alueensa turvallisuuden ekosysteemiä, joka tarkoittaa koordinoitua alueellista yhteistyötä, mutta jota ollaan kehittämässä myös muualle, pääkaupunkiseudulle ja muuallekin Suomeen. Mukana on vahvoja turvallisuusalan yrityksiä, kuten Patria ja Millog. Lisäksi Tampere3:n ja Poliisiammattikorkeakoulun kanssa yhteistoiminta loisi hyvän moottorin, jolla tutkimus saataisiin mukaan entistä tiiviimmin turvallisuustyöhön. Kriisinhallintakeskus olisi Tampereen kaupungin mielestä vahva kumppani tässä toiminnassa. Kuitenkin on jälleen huomattava, että vaikka Tampereen seudun toiminta sisältää jonkin verran sellaisia elementtejä, jotka tukisivat Kriisinhallintakeskuksen uudistumista, näitä elementtejä on selkeästi vähemmän kuin Helsingissä.

Kokonaisuutena arvioiden Kriisinhallintakeskuksella olisi kaikista parhaimmat edellytykset uudistaa toimintaansa Helsingissä. Pitkällä tähtäimellä Kriisinhallintakeskuksen jääminen Kuopioon voi jopa heikentää Kriisinhallintakeskuksen toimintaa. Vaarana on, että ilman tarvittavia toimintaa eteenpäin vieviä jokapäiväisiä impulsseja organisaation motivaatio heikkenee ja toiminnan kunnianhimon taso laskee.

Kyselyiden analysointi

Organisaation toimintojen uudistamista koskevia näkemyksiä kartoitettiin Kriisinhallintakeskuksen henkilöstölle, asiantuntijoille sekä sidosryhmille lähetetyissä kysymyslomakkeista. Kysymyksillä pyrittiin selvittämään, missä määrin eri tahot katsovat organisaation toiminnan/toimintojen uudistumisen tarpeelliseksi. Kyselyiden avulla selvitettiin myös, miten he arvioivat eri paikkakunnilla sijaitsemisen tukevan tätä kehitystä.

Henkilöstölle tehdyn kyselyn perusteella valtaosa vastaajista katsoi, että Kriisinhallintakeskuksen toiminnan pitää uudistua. Kukaan vastaajista ei ollut tästä väittämästä täysin eri mieltä. Kuitenkin henkilöstön näkemykset jakautuvat merkittävästi sen suhteen, mikä sijaintipaikka edistäisi uudistumista. Helsinki oli ensimmäinen ja myös Tampere ja Kuopio saivat paljon kannatusta. Avovastauksissa osa henkilöstöstä myös katsoi, että työn uudelleen organisoiminen ja riittävien resurssien turvaaminen ovat ensisijaisia tapoja kehittää toimintaa. Fyysisellä sijainnilla ei digitalisaation aikana katsota olevan vastaavaa merkitystä. Toisaalta osa henkilöstöstä matkustaa jatkuvasti pääkaupunkiseudulle ja arvioi, ettei yhteistyön syventäminen ole digitalisaation avulla mahdollista.

Kriisinhallintakeskuksen lähettämät asiantuntijat katsoivat henkilöstöä selvemmin, että Kriisinhallintakeskuksen toimintaa pitää uudistaa. He olivat hyvin vahvasti sitä mieltä, että uudistuminen onnistuu parhaiten Helsingissä, jossa asiantuntijoiden mukaan uudistamisen kannalta keskeiset sidosryhmät ovat.

Sidosryhmien tulos oli hyvin samankaltainen: uudistustarve tunnistettiin ja erittäin vahvasti katsottiin, että Helsinki sijaintipaikkana tukee parhaiten Kriisinhallintakeskuksen toiminnan tarpeellista uudistamista.

Arviointikehikko

Toiminnalliset tekijät	Kuopio	Helsinki	Säkylä	Tampere
2. Tukeeko toiminnon sijoittuminen paikkakunnalle organisaation toiminnan tarpeellista uudistamista?	-1	2	-1	1

2=toiminnan uudistaminen mahdollistuu merkittävästi, +1= uudistamisen aiempaa paremmaksi, 0=sijoittumisella ei ole vaikutusta uudistamiseen, -1= haittaa jonkin verran, -2= haittaa merkittävästi organisaation uudistamista

3.1.3. Alueellistamisesta syntyvät synergiaedut ja yhteistyön kehittäminen

Alueellistamisen käsikirjan mukaan alueellistamisesta voidaan saavuttaa mittakaavaetua, jos toisiaan tukevia toimintoja voidaan laajemmin yhdistää samalle paikkakunnalle. Mahdollisuus laajentaa siirrettävän yksikön toimialuetta ja uudistaa sen sisäisiä prosesseja ja käytäntöjä on yksi keskeinen peruste siirron toteuttamisessa. Julkisen sektorin ohjaus- ja toimintamalli myös edellyttää yhteistyöverkoston huomioimista sekä hallinnonalan sisällä että niissä verkostoissa, jotka muodostuvat keskeisten yhteistyötahojen ja siirrettävän organisaation välille.

Kriisinhallintakeskuksen toiminnassa kansainvälisestikin arvioituna merkittävää on se, että Suomessa on vain yksi viranomaisena, joka järjestää kaikkien siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettävien asiantuntijoiden rekrytoinnin ja toimii pääsääntöisesti heidän työnantajanaan. Muissa Suomen kaltaisissa maissa rekrytointi on hajautettu useammalle toimijalle. Suomen tapa toimia on kustannustehokasta, sillä Kriisinhallintakeskus on pystynyt hoitamaan kotimaan valmiuksia kansainvälisesti verrattuna pienillä henkilöresursseilla. Esimerkiksi Ruotsin Folke Bernadotteakademian työkentelee noin 130 työntekijää. Kriisinhallintakeskus on myös onnistunut luomaan itselleen hyvät toimintatavat ja toimimaan ammattitaitoisesti.

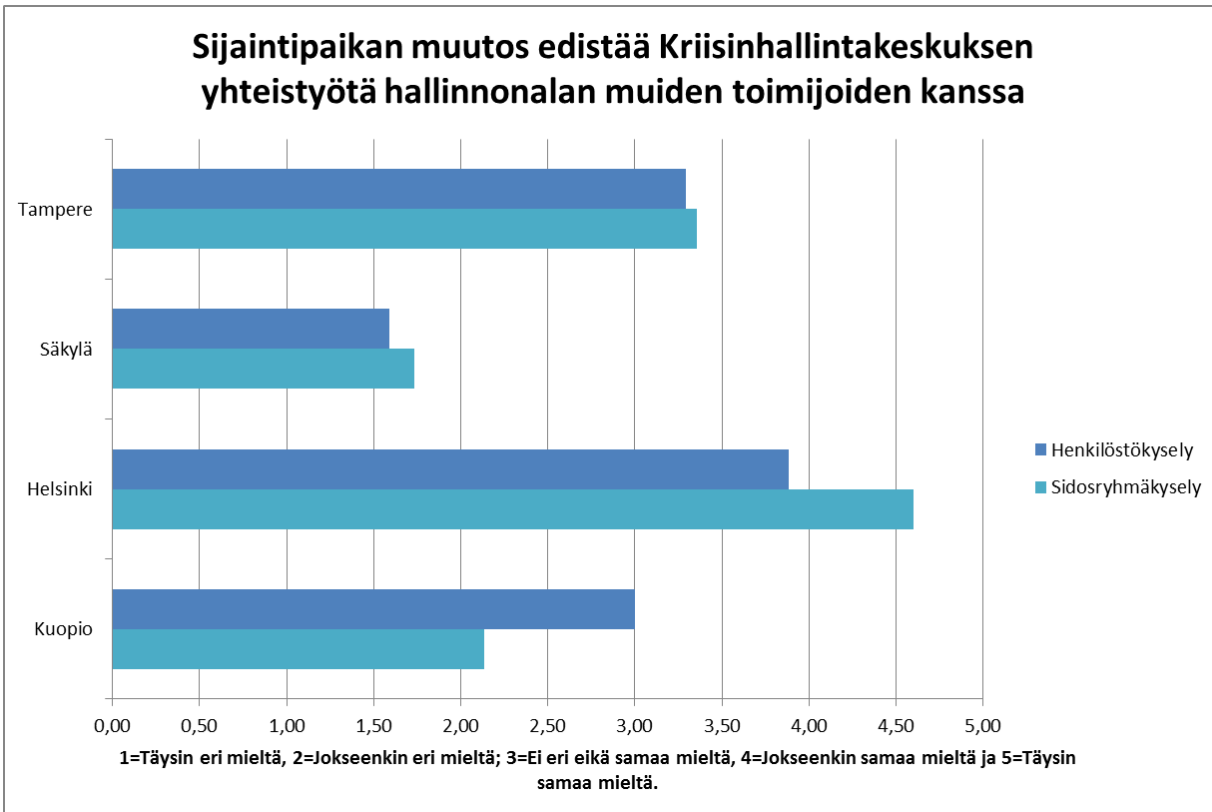
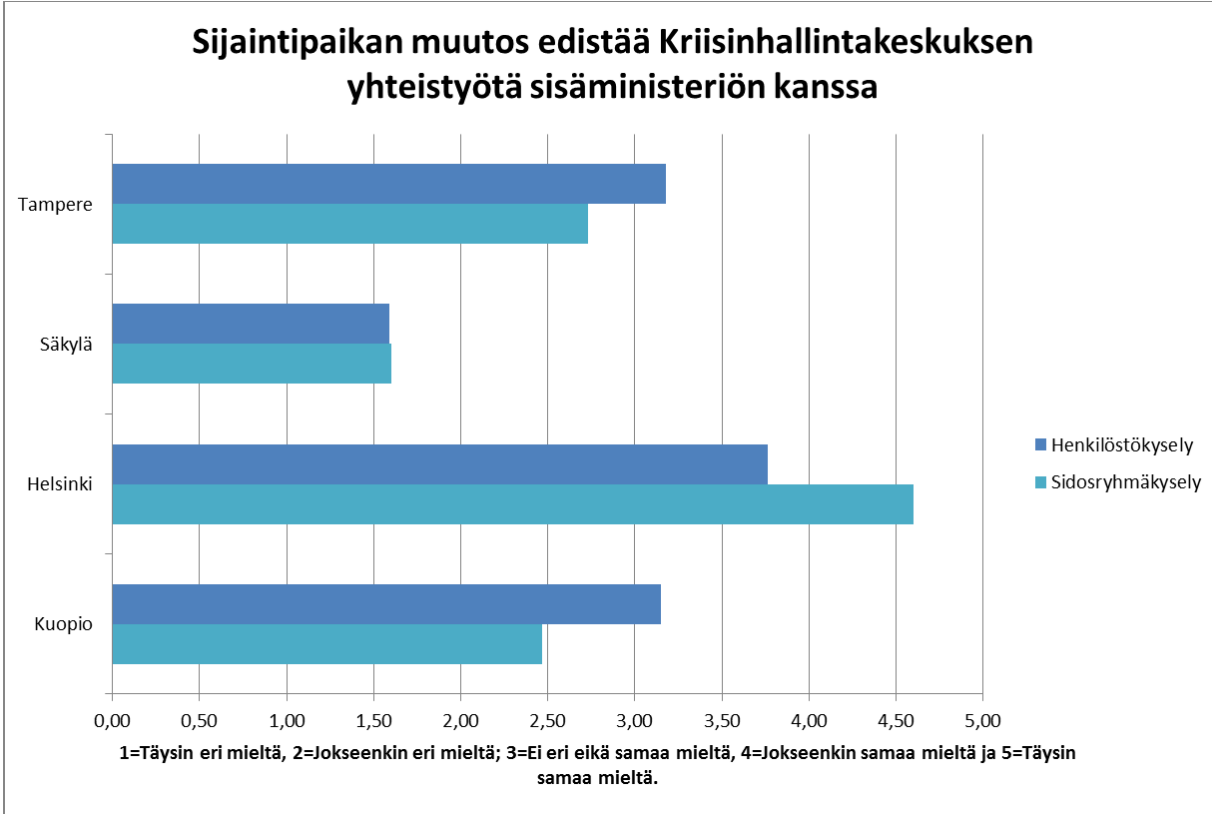
Kriisinhallintakeskuksen toiminnasta voitaisiin saada mittakaavaetua hyödyntämällä keskuksen luomia koulutus- ja rekrytointimenettelyjä esimerkiksi vaalitarkkailijoiden lähettämisessä sekä rauhanvälitystoiminnassa. Nämä molemmat kuuluvat siviilikriisinhallinnan tavoin Suomessa ulkoministeriön toimialaan.

Sijaintipaikkavertailu

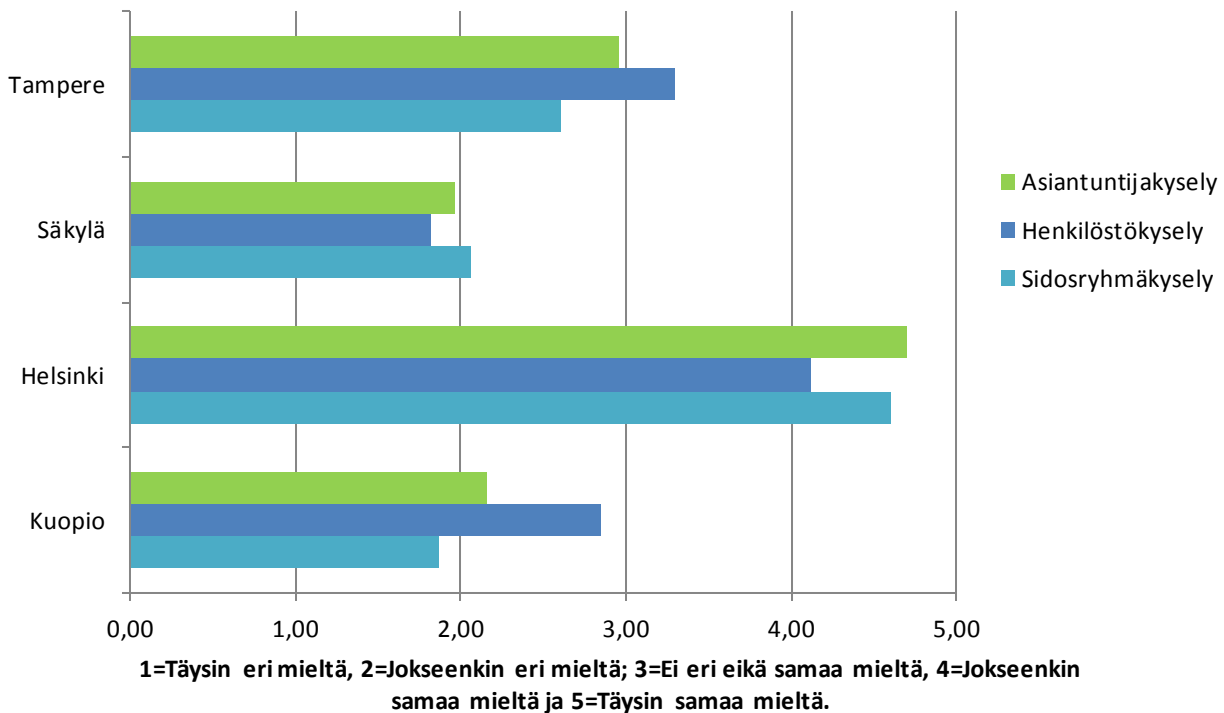
Sekä Kuopion että Tampereen kaupunkien lausunnoissa ja kuulemisessa kävi hyvin ilmi, että Kriisinhallintakeskuksen katsottaisiin olevan hyvä kumppani alueilla jo oleville niin yksityisen kuin julkisenhallinnonkin turvallisuusalatoimijoille. Näin varmasti olisi, mutta jos molemmissa kaupungeissa olevaa toimintaa katsotaan Kriisinhallintakeskuksen näkökulmasta, niin vastaavaa hyötysuhdetta tai mittakaavaetua ei ole saavutettavissa. Säkylässä voisi ehkä olla jonkinlaista koulutukseen liittyvää yhteistyötä, mutta Helsingissä on suurimmat mahdollisuudet yhteistyön ja synergian näkökulmasta.

Kyselyiden analysointi

Yhteistyön kehittämistä ja synergiaetuja koskevia näkemyksiä kartoitettiin kattavasti kyselyissä:

Sijaintipaikan muutos edistää Kriisinhallintakeskuksen yhteistyötä keskeisten sidosryhmien (esim. ulkoministeriön, oikeusministeriön, puolustusministeriön ja puolustusvoimien, kansalaisjärjestöjen, koulutus- ja tutkimuslaitosten) kanssa (suhteessa nykytilanteeseen)

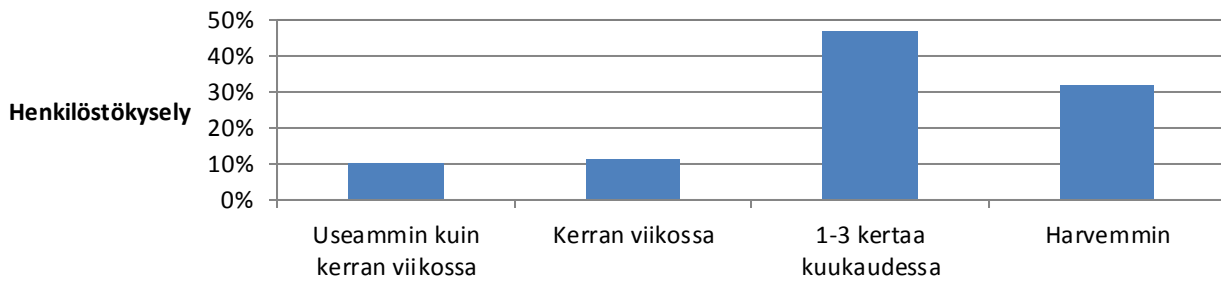

Henkilöstön vastauksista kävi selvästi ilmi, että Helsinkiin siirtyminen edistäisi yhteistyötä sisäministeriön kanssa. Kuopion ja Tampere vaikuttavat sijoittuvan henkilöstön mielestä tässä yhteydessä tasavahvasti, kun taas Säkyän osalta myönteiseen vaikutukseen ei uskottu. Hallinnonalan muiden toimijoiden kanssa yhteistyön katsottiin parantuvan eniten Helsingissä ja seuraavaksi eniten Tampereella. Kysyttäessä sijaintipaikan muutoksen vaikutuksesta yhteistyöhön keskeisten sidosryhmien kanssa, selkeä enemmistö henkilöstöstä katsoi, että siirrolla Helsinkiin olisi jälleen myönteisin vaikutus.

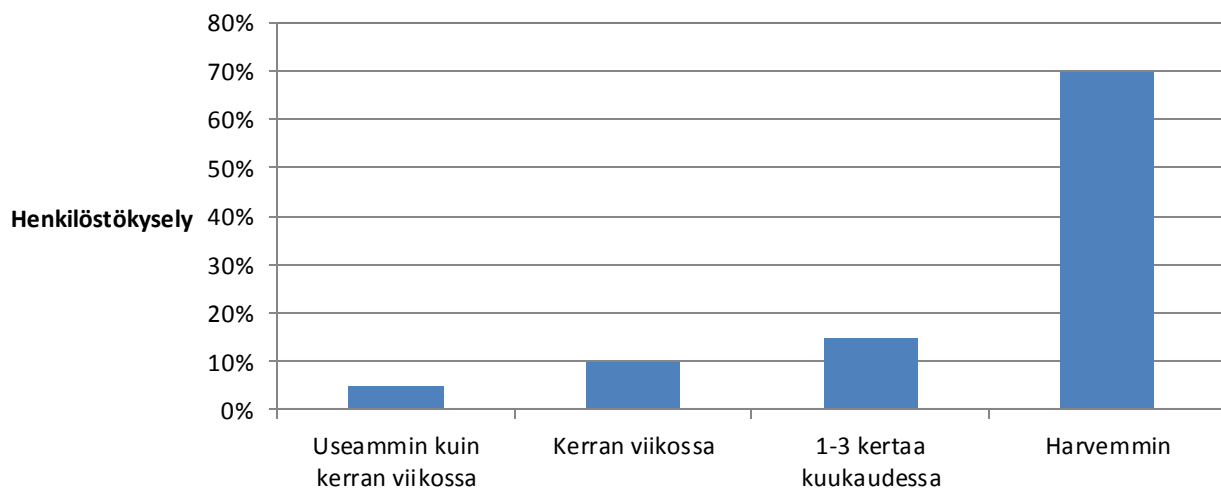
Sidosryhmien antamissa vastauksissa korostuu erittäin vahvasti se, että erityisesti Helsingin uskotaan sijaintina kehittävän Kriisinhallintakeskuksen yhteistyötä niin sisäministeriön ja hallinnonalan virastojen kuin keskeisten sidosryhmienkin kanssa.

Yhteistyötä kartoitettiin myös matkustamiseen ja sidosryhmien kokoukseen osallistumisesta koskevilla kysymyksillä henkilöstön keskuudessa:

Kuinka usein osallistut työtehtävien yhteydessä keskeisten sidosryhmien kokouksiin tai palavereihin esimerkiksi videoneuvotteluyhteydellä tai muulla internet-pohjaisella viestintävälineellä?

Kuinka usein matkustat pois Kriisinhallintakeskuksen nykyiseltä sijoituspaikkakunnalta osallistuaksesi muualla Suomessa keskeisten sidosryhmien kokouksiin tai palavereihin?

Vastauksista käy ilmi, että henkilöstön kokouksista merkittävä osa pidetään muualla kuin Kuopiossa. Henkilöstöstä neljä vastanneesta 19:stä osallistuu kerran tai useammin videoneuvotteluyhteydellä tai muilla internet-pohjaisilla välineillä sidosryhmien kokouksiin. Yhdeksän osallistuu 1-3 kertaa kuukaudessa tällaisiin kokouksiin. Kolme matkustaa kerran tai useammin viikossa ja kolme kuukausittain pois Kuopiosta osallistuakseen sidosryhmien kokouksiin.

Kyselylomakkeen avoimissa vastauksissa henkilökunta pohti laajasti sijainnin nykyistä vaikutusta yhteistyöhön sidosryhmien kanssa. Yhtäältä kiinnitettiin huomiota siihen, että tarve olla paikalla sidosryhmien kokouksissa koskee vain osaa henkilökunnasta, ja toisaalta tuotiin esille, että henkilöstö ei osallistu moniin pääkaupunkiseudun sidosryhmien tapahtumiin, koska osallistuminen edellyttäisi virkamatkaa ja pitkää poissaoloa toimistolta. Yhtäältä vastauksissa tuotiin esille digitalisaation mahdollisuuksia ja toisaalta taas korostettiin, että läsnäolo sidosryhmien lähellä mahdollistaisi yhteistyön nykyisen syventäminen.

Arviointikehikko

Toiminnalliset tekijät	Kuopio	Helsinki	Säkylä	Tampere
3. Onko toiminnon sijoittumisesta paikkakunnalle saavutettavissa synergiaetua organisaation kannalta?	-2	2	-2	1
4. Edistääkö sijoittuminen paikkakunnalle yhteistyötä oman hallinnonalan tai muiden hallinnonalojen keskeisten toimintojen kanssa?	-2	2	-2	1
YHTEENSÄ	-6	8	-6	4

3: +2= merkittävä mittakaavaetu toimintoja yhdisteltäessä, +1=on saavutettavissa jonkin verran, 0=ei vaikutusta, -1 =heikkenee jonkin verran, -2 =heikkenee merkittävästi (toiminnan pirstaloituminen)

4: +2=yhteistyö lisääntyy merkittävästi kontaktien lisääntyessä alueella, +1=yhteistyö lisääntyy jonkin verran kontaktien lisääntyessä, 0=ei merkitystä, -1=yhteistyö heikkenee jonkin verran vähäisempien kontaktien vuoksi, - 2=yhteistyö heikkenee merkittävästi vähäisempien kontaktien vuoksi

3.2. Henkilöstöön liittyvät seikat

Työpaikan sijaintipaikan muutosprosessin käynnistäminen aiheuttaa yleensä organisaation henkilöstössä epävarmuutta ja huolta työpaikan ja työyhteisön tulevaisuudesta. Näillä on usein suoraan vaikutusta myös organisaation toimintaedellytyksiin ja epävarmuus ja huoli voi näkyä esimerkiksi viraston henkilöstön työtyytyväisyydessä ja työssä jaksamisessa. Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikan muuttamisesta on keskusteltu useiden vuosien ajan. Sisäministeriön selvityksessä jo vuonna 2010 todettiin, ettei Kriisinhallintakeskuksen ja Pelastusopiston toiminnassa ole löydettävissä synergiaetuja. Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön vastauksista sijoituspaikkaselvitystä koskevaan kyselyyn kävi ilmi, että sijaintipaikasta käyty keskustelu on aiheuttanut epävarmuutta työntekijöiden keskuudessa. Sijaintipaikkaselvityksen avulla voidaan tehdä asiasta perusteellinen arvio sekä päätös, jonka jälkeen voidaan palauttaa henkilöstön työrauha.

Yleisenä periaatteena on, että valtionhallinnon organisaation muutostilanteissa noudatetaan valtion henkilöstöjohtamisen linjauksia ja henkilöstön asema järjestetään voimassa olevan lainsäädännön

mukaisesti. Valtion virkamiesten asemasta säädetään valtion virkamieslaissa ja työsopimussuhteisen henkilöstön asemasta työsopimuslaissa. Muutostilanteissa sovellettavia säännöksiä ovat esimerkiksi palvelussuhteeseen ottamista, virkojen siirtämistä ja palvelussuhteen päättämistä koskevat säännökset. Valtion virkamieslakiin on sisällytetty säännökset virkamiesten asemasta virastojen välisissä muutoksissa ja liikkeenluovutuksessa.

Valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyn yhteydessä virka voidaan siirtää ilman virkamiehen suostumusta, jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueelle. Jos virkamies kieltäytyy siirrosta oman työssäkäyntialueensa ulkopuolella olevaan virastoon, tulee tilanteessa noudatettavaksi virkamieslain 27 § sekä mahdollisesti muut asiaa koskevat säännökset. Virkamiehen mahdollinen kieltäytyminen ei kuitenkaan vaikuta tehtävien siirtoon uuteen sijaintipaikkaan.

Henkilöstön tukemisessa noudatetaan asteittaista toimintatapaa. Ensisijainen tavoite on, että se toimintayksikön palveluksessa oleva henkilöstö, jonka tehtäviä muutos koskee ja jolle on tarjottavissa tehtäviä uudessa tai siirtyvässä organisaatiossa, siirtyy tämän organisaation palvelukseen. Jos henkilö ei siirry, hänelle annetaan tarvittavat välineet ja opastus uuden työpaikan etsimiseen valtionhallinnon muusta toimintayksiköstä samalla työssäkäyntialueella (virkajärjestelyoikeudet).

Muutostilanteissa käytettävät tukitoimet suunnitellaan yhteistoimintamenettelyssä henkilöstön edustajien kanssa. Työnantaja tukee uuden työpaikan saamista käytettävissään olevin tukitoimin. Sijoittumista edistävä tukeminen päättyy kuitenkin, jos henkilö kieltäytyy vastaanottamasta tarjottua, vaativuudeltaan vastaavaa työtä omalla työssäkäyntialueellaan.

Tilanteissa, joissa henkilöstöä on jäämässä ilman työtehtäviä, työnantajan tulee ilmoittaa asiasta työ- ja elinkeinotoimistoon. Työ- ja elinkeinotoimisto toteuttaa muutosturvaa ja tarjoaa muun muassa:

- infotilaisuuksia työntekijöille
- työnhakupalveluita ja työnvälitystä
- työvoimakoulutusta
- työkokeilua
- neuvontaa yrittäjyydestä ja tukea uudelle yrittäjälle
- muita palveluita, jotka kehittävät ammatillisia valmiuksia.

Lisäksi työnhakijoiden alueellista liikkuvuutta voidaan tukea muun muassa korvaamalla työnhakumatkoista aiheutuvia kustannuksia ja muuttokustannuksia.

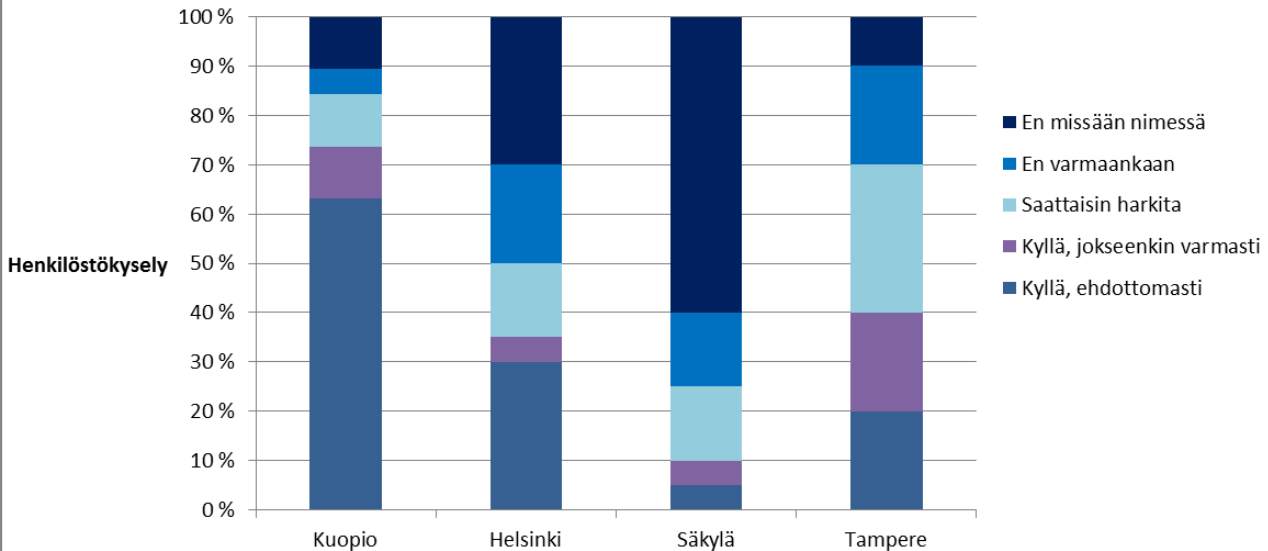
Irtisanomisaikana henkilö on myös oikeutettu palkalliseen vapaaseen, kun hän hakee töitä, osallistuu työllistymissuunnitelman tekoon tai siinä sovittuihin toimenpiteisiin. Vapaan pituus, 5-20 päivää, määräytyy työsuhteen keston perusteella määräytyvän irtisanomisajan mukaan.

3.2.1. Henkilöstön siirtohalukkuus lyhyellä aikajänteellä

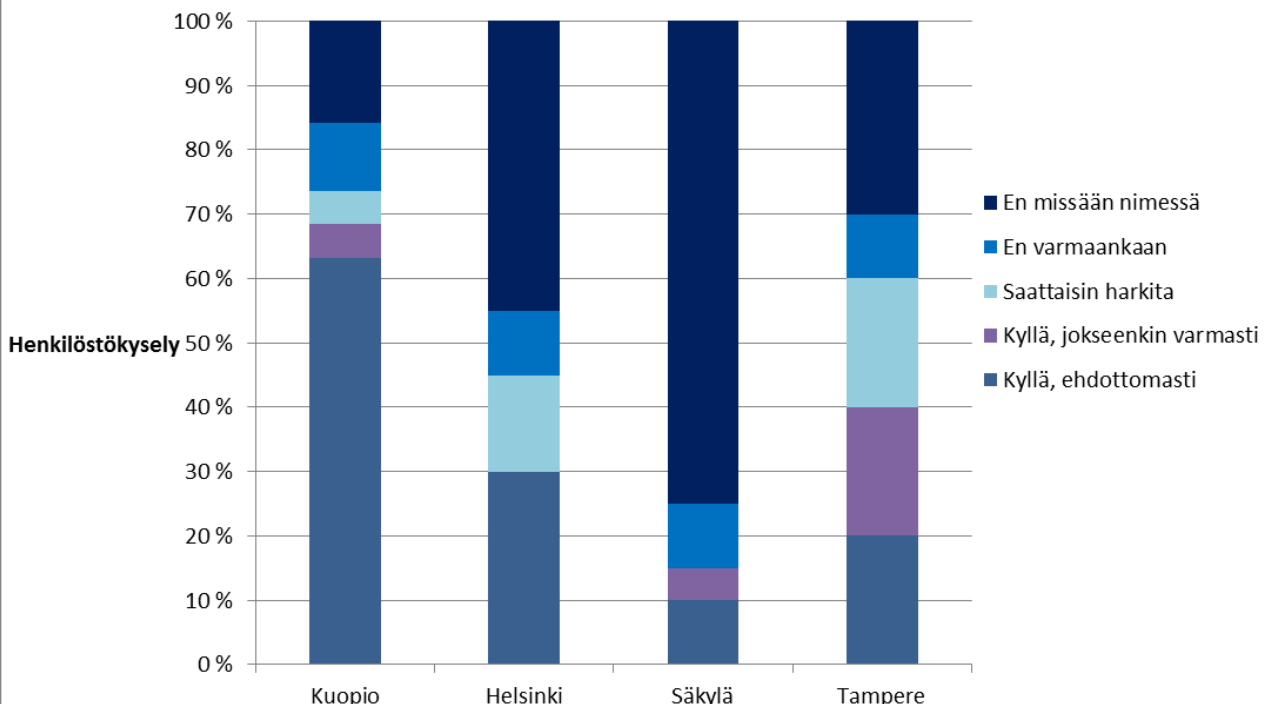
Jos Kriisinhallintakeskus päätettäisiin siirtää pois Kuopista, henkilöstö siirtyisi kokonaisuudessaan uuteen sijaintipaikkaan, koska noin 20 henkilön yksikköä ei ole tarkoituksenmukaista jakaa eri toimipisteisiin.

Sijaintipaikan muutos pois Kuopiosta vaikuttaisi koko organisaation toimintaan, yksittäisiin työntekijöihin sekä heidän perheisiinsä ja läheisiinsä. Muutostilanteessa suurena vaarana on, että keskus menettää osaavaa henkilöstöä, tietotaitoa ja erityisesti hiljaista tietoa.

Mikäli Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikka päätetään muuttaa, olen itse halukas siirtymään työtehtävieni perässä työskentelemään uuteen toimipisteeseen

Mikäli Kriisinhallintakeskus päätetään siirtää, olisitko/olisiko perheesi valmis muuttamaan alueella omien työtehtäviesi perässä?

Henkilöstön selvä enemmistö kannatti sijaintipaikkana Kuopiota. Helsinki ja Tampere saivat lähes yhtä suuren kannatuksen, sillä erotuksella, että kuusi työntekijää oli ehdottaman valmiita siirtymään Helsinkiin, kun Tampereen osalta tällaisia työntekijöitä oli neljä. Jokseenkin varmoja siirtyjiä oli Helsingin osalta yksi, kun taas Tampereen osalta heitä oli neljä. Yksi vastaaja oli ehdottaman valmis siirtymään Säkylään, kun taas 12 vastaajaa oli sitä mieltä, ettei missään nimessä haluaisi siirtyä Säkylään. Kuopion osalta ei missään nimessä -vastauksia oli kaksi, Helsingin kuusi ja Tampereen kaksi. Perheen siirtymistä kuvaavan kysymyksen vastaukset olivat samansuuntaisia.

Henkilöstön kyselylomakkeen avoimista vastauksista välittyi näkemys, jonka mukaan Kuopioon asettuneet työntekijät eivät ole halukkaita siirtymään pois Kuopiosta. Siirtohalukkuuteen vaikuttivat mm. asuinolosuhteet ja elinkustannukset, perheen mahdollisuus muuttaa, harrastusmahdollisuudet ja elämänlaatu yleisesti. Toisaalta taas henkilöt, jotka jo nyt asuvat muualla kuin Kuopiossa, ovat valmiita muuttamaan lähemmäs asuinpaikkaansa. Henkilöstökyselyn avoimissa vastauksissa arvioitiin myös, että mahdollisuudet kehittää sekä ammatillista osaamista että Kriisinhallintakeskuksen toimintaa olisivat paremmat Helsingissä kuin Kuopiossa. Sama näkemys välittyi myös siitä, että myös henkilöstö katsoi sijaintipaikan muutoksella Helsinkiin olevan eniten toiminnallista hyötyä sekä tukevan keskuksen tehtävien tuloksellista hoitamista pitkällä tähtäimellä (ks. 3.1.1.).

Arviointikehikko

Henkilöstötekijät	Kuopio	Helsinki	Säkylä	Tampere
1. Mikä on henkilöstön siirtohalukkuus?	2	2	-1	2

+2= >30 % halukkaita siirtymään, +1= siirtohalukkaita 10 % – 30 %, -1= siirtohalukkaita <10 %, -2= siirtohalukkaita ei ole

3.2.2. Työvoiman saatavuus pitkällä aikajänteellä ja henkilöstön osaamistaso

Kriisinhallintakeskus työllistää siviilikriisinhallinnan, koulutuksen, rekrytoinnin, logistiikan, tutkimuksen ja kehittämisen asiantuntijoita sekä taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon osaajia. Opiskelijoita sijoitetaan Kriisinhallintakeskuksessa pääasiassa harjoittelijan tehtäviin, kun taas keskuksen asiantuntijatehtäviin vaaditaan alan työkokemusta. Kriisinhallintakeskuksen asiantuntijatehtäviin hakevat saavat merkittävää työkokemusta mm. työskentelystä eri siviilikriisinhallintaoperaatioissa, eri sidosryhmien tehtävissä tai muissa vastaavissa siviilikriisinhallintaan liittyvissä työpaikoissa. Siviilikriisinhallinnan sidosryhmiä ovat ministeriöt, keskeisimpiä asiantuntijoita lähettävät organisaatiot (poliisi, oikeuslaitos, Rikosseuraamuslaitos, Tulli ja Rajavartiolaitos), kansalaisjärjestöt, kansainväliset järjestöt ja sellaiset tutkimuslaitokset, joissa tehdään siviilikriisinhallinnan näkökulmasta merkittävää tutkimusta. Kriisinhallintakeskuksen nykyiset sidosryhmät sijaitsevat pääosin pääkaupunkiseudulla Poliisiammattikorkeakoulua, Tampereen Rauhan- ja konfliktitutkimuskeskusta (TAPRI) ja Porin prikaatia lukuun ottamatta. Henkilöitä, joilla on Kriisinhallintakeskuksen asiantuntijatehtävissä tarvittavaa osaamista ja kokemusta on paljon pääkaupunkiseudulla ja jonkin verran Tampereella ja Säkylässä. Pääkaupunkiseudulla Kriisinhallintakeskuksen työntekijöillä on myös eniten uravaihtoehtoja sekä mahdollisuuksia kehittää omaa osaamistaan.

Avoimena oleviin Kriisinhallintakeskuksen asiantuntijoiden vakinaisiin tehtäviin hakee yleensä vajaa 30 henkilöä. Hakijoita on ympäri Suomen. Vakituinen asiantuntijan virka on ollut edellisen kerran avoinna vuonna 2017. Tyypillistä Kriisinhallintakeskukselle on myös se, että osa henkilöstöstä siirtyy kansainvälisiin operaatiotehtäviin lähteneiden viranhaltioiden viransijaisiksi, ja työtehtävät ketjuuntuvat jonkin verran.

Vuoden 2017 selvityksessä Kriisinhallintakeskuksen asemasta ja tehtävästä todettiin, että asiantuntijoita on vaikea rekrytoida keskuksen palvelukseen Kuopioon, työsuhteet ovat kestoaltaan usein lyhyitä, työntekijät vaihtuvat usein ja käyttävät paljon virkavapaita ja etätömahdollisuutta. Lisäksi selvityksessä todettiin, että keskuksen ammatillisen osaamisen taso on epätasaista, mikä on vaikuttanut suoritteisiin.

Kaupunkien lausunnoista käy ilmi, että Kriisinhallintakeskuksen asiantuntijatehtävien kannalta oleellista yhteiskuntatieteellistä, oikeustieteellistä, hallintotieteellistä ja humanistista koulutusta tarjotaan kaikissa muissa sijaintipaikkavaihtoehtoina olevissa kunnissa paitsi Säkylässä. Kuopion yliopiston osalta yhteiskuntatieteiden laitos on jaettu Joensuun ja Kuopion kesken, oikeustieteellinen laitos on Joensuussa samoin kuin humanistinen osasto. Säkylästä käsin voidaan hyödyntää Porin Yliopistokeskusta (humanistiset tieteet), Tampereen yliopistoa ja Turun yliopistoa.

Työvoiman saatavuuden osalta Kuopion kaupunki korostaa lausunnossaan Savilahden tiedelaakson eri toimijoiden merkitystä Kriisinhallintakeskuksen toiminnassa. Kuopiossa on vahvaa ja monipuolista turvallisuusalan ja turvallisuusalaan liittyvää sekä siihen tukevaa ja täydentävää osaamista Itä-Suomen yliopistossa, Savonia Ammattikorkeakoulussa, Savon ammattiopistossa sekä sektoritutkimuslaitoksissa (Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos THL, Työterveyslaitos TTL, Geologian tutkimuslaitos GTK, Teknologian tutkimuskeskus VTT, Ilmatieteenlaitos FMI, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus FIMEA), Pohjois-Savon pelastuslaitoksella sekä runsaslukuisessa yritysjoukossa. Lisäksi Kuopion kaupunki mainitsee lausunnossaan ihmisen terveyden ja ympäristön turvallisuusasioihin suuntautuvan osaamiskeskuksen. Kriisinhallintakeskuksen tähänastisen toiminnan aikana asiantuntijatehtävissä olevaa henkilöstöä ei ole siirtynyt näistä laitoksista tai virastoista Kriisinhallintakeskukseen tai päinvastoin.

Tampereen kaupungin lausunnon mukaan Kriisinhallintakeskuksen työvoiman saatavuuden näkökulmasta olennainen toimija alueella on Pirkanmaan Turvallisuusklusteri, joka koostuu viranomaisista, oppilaitoksista, yhdistyksistä ja yrityksistä. Turvallisuusklusteri toimii verkostomaisena yhteenliittymänä yhdistellen aktiivisesti partnerina ja mahdollistajana turvallisuustoimijoita toisiinsa. Turvallisuusklusteri 2.0:n painopisteenä on edistää erityisesti turvallisuustutkimuksen ja elinkeinoelämän yhteyksiä. Pirkanmaalla on vahvaa yritystoimintaa turvallisuuden alueella (esimerkiksi Insta, Patria ja Millog Group) ja myös alueen viranomaiset pitävät turvallisuutta yhtenä alueen keskeisenä menestystekijänä. Tampereen turvallisuusklusteriin kuuluvat Poliisiammattikorkeakoulu sekä Tampereen Rauhan- ja konfliktitutkimuskeskus TAPRI, joiden kanssa Kriisinhallintakeskuksella on jo hyvä ja kiinteä yhteistyösuhde.

Säkylässä toimivassa Puolustusvoimien Kriisinhallintakeskuksessa työskentelee sotilaallisen kriisinhallinnan asiantuntijoita. Kriisinhallintakeskus vastaa maavoimien rauhanturvaajien peruskoulutuksen eli ns.

rotaatiokoulutusten toteuttamisesta kansainvälisiin operaatioihin. Kriisinhallintakeskus kouluttaa vuosittain noin 1000 rauhanturvaajaa erilaisiin olosuhteisiin ja toimintaympäristöihin.

Tampereen turvallisuusklusterilla on selkeä yhteys siviilikriisinhallintaan ja sopivaa asiantuntijuutta voisi olla tarjolla. Kuopion turvallisuusosaamiskeskitymällä ei tällaista yhteyttä nykyisin ole. Säkylässä kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan näkökulmasta Puolustusvoimien Kriisinhallintakeskuksessa on olennaista asiantuntijuutta ja työvoimaa myös siviilikriisinhallinnan Kriisinhallintakeskukselle ja työvoima voisi liikkua jonkin verran näiden kahden keskuksen välillä. Helsingissä on ylivoimaisesti eniten toimijoita, joilla on sopivaa työvoimaa Kriisinhallintakeskukselle.

Arviointikehikko

Henkilöstötekijät	Kuopio	Helsinki	Säkylä	Tampere
2. Turvaako toiminnon sijoittuminen paikkakunnalle toiminnon kannalta työvoiman saatavuuden organisaation tehtäviin tulevaisuudessa (pitkä aikaväli)?	0	2	0	1
3. Miten toiminnon sijoittuminen paikkakunnalle vaikuttaa henkilöstön osaamistasoon (pitkällä aikavälillä)?	0	2	0	1
YHTEENSÄ	2	6	-1	4

2: +2=työvoiman saatavuus paranee merkittävästi,+1=paranee jonkin verran, 0= ei tapahdu muutoksia,-1=saatavuus heikentyy jonkin verran,-2=heikentyy merkittävästi

3: +2= osaamistaso nousee, alueella runsaasti osaavaa työvoimaa, +1= osaamistasolla on mahdollisuus nousta koulutuksen myötä, 0= ei selvää vaikutusta osaamistasoon, -1= osaamistaso heikkenee, -2= osaamistaso heikkenee huomattavasti

3.2.3. Nykyisen henkilöstön sijoittuminen työmarkkinoille

Kriisinhallintakeskuksen henkilöstölle suunnatusta kyselystä käy ilmi, että osa henkilöstöstä ei ole halukas siirtymään Kuopiosta muualle töihin. Kuopion kaupunki korostaa lausunnossaan turvallisuusalan osaamiskeskitymän merkitystä alueen kehittämisessä sekä uusista kehityssuunnista, joita osaamiskeskitymän puitteissa ollaan luomassa. Kuopion työttömyysaste on tällä hetkellä parhaimmassa tilassa vuoden 2014 jälkeen. Kuopion työllisyystilannetta on selostettu kohdassa 3.3.2.

3.3. Alueelliset tekijät

Sijaintipaikkavaihtoehtojen saavutettavuutta on sivuttu edellä toiminnallisten seikkojen ja henkilöstöön liittyvien tekijöiden arvioinnissa. Tässä kappaleessa selvitetään sijaintipaikan saavutettavuutta maanteitse, raiteilla ja lentämällä. Jokainen sijaintipaikkavaihtoehto arvioidaan näiden osalta erikseen sekä suhteessa Kriisinhallintakeskuksen kannalta tärkeimpiin yhteistyökumppaneihin kotimaassa ja ulkomailla.

Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kannalta olennaiset kansainväliset toimijat sijaitsevat siviilikriisinhallintaoperaatioita järjestävien kansainvälisten järjestöjen sihteeristöjen ja päämajojen sijaintipaikkakunnilla. Suomen siviilikriisinhallintatoiminta kanavoituu pääasiassa EU:n kautta (Bryssel). Suurin siviilikriisinhallintaoperaatio, johon Suomi nykyisin osallistuu, on Etyjin, (Wien) operaatio Ukrainassa. Suomi osallistuu merkittäväällä tavalla myös YK:n (New York) eri operaatioihin Afrikassa.

Kriisinhallintakeskus tapaa kolmea sisarorganisaatioitaan ZIF/Saksa, FBA/Ruotsi ja SU/UK noin vuoden välein. Kokoukset järjestetään vuoron perään eri sisarorganisaatioissa, jotka kaikki sijaitsevat maansa pääkaupungissa.

EU:n ulkosuhdehallinnon siviilikriisinhallinnasta vastaavat virkamiehet käyvät tapaamisissa ja seminaareissa Helsingissä, mutta suurimmalla osalla heistä ei ole ollut aikaa vierailla Kriisinhallintakeskuksessa Kuopiossa, vaikka siihen kiinnostusta olisikin. Viime aikoina Kroatia, Latvia ja Moldova ovat osoittaneet halukkuutta tutustua Kriisinhallintakeskuksen toimintaan, mutta vain kroatialaisilla oli aikaa matkustaa Kuopioon. Useimmiten tämän kaltaiset tapaamiset hoidetaan Helsingissä ulkoministeriön ja sisäministeriön virkamiesten toimesta ilman Kriisinhallintakeskuksen edustajia. Sama haaste liittyy myös Suomeen suuntautuviin poliittisen tason vierailuihin. Ministereiden yhden päivän vierailuun kollegansa luona Helsingissä ei voida sijoittaa Kriisinhallintakeskuksen vierailua, koska siirtymiseen kuluisi liian pitkä aika vierailuohjelmasta.

Edellä kuvatut esimerkit kertovat käytännössä, miten Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikka vaikuttaa heikentävästi mahdollisuuksiin vahvistaa Kriisinhallintakeskuksen kansainvälistä asemaa.

Suomi ei myöskään pysty täysimääräisesti hyödyntämään Kriisinhallintakeskusta siviilikriisinhallintastrategiassa (2014) vahvistettujen tavoitteiden toteuttamisessa. Hyvä esimerkki tästä on Suomen tavoite tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisestä siviilikriisinhallinnan kaikilla osa-alueilla. Suomi pyrkii siviilikriisinhallintaan liittyvissä toimissa parantamaan kriisialueiden naisten ja tyttöjen asemaa, vahvistamaan omaa osallistumistaan ja osaamistaan YK:n Naiset, rauha ja turvallisuus - päätöslauselmaan (1325) liittyvissä asioissa sekä tukemaan ja edistämään myös kumppanimme toimia päätöslauselman toimeenpanossa. Suomi on siviilikriisinhallinnassa tunnettu siitä, että Suomen lähettämistä siviilikriisinhallinnan asiantuntijoista noin 40 % on naisia, ja Kriisinhallintakeskuksella olisi paljon annettavaa kumppanimaillemme tähän liittyvien toimintamallien edistämiseksi. Vierailujen järjestämiselle Kriisinhallintakeskukseen voitaisiin edistää Suomen yleisiä 1325-tavoitteita.

3.3.1. Saavutettavuus

Kaikki sijaintipaikkavaihtoehdot kuuluvat Suomen maantie- ja linja-autoverkkoon. Ne kaikki kuuluvat myös raideliikenneverkkoon paitsi Säkylä, jonka lähin juna-asema sijaitsee 30 km päässä Kokemäellä.

Kuopion kaupunki toteaa lausunnossaan, että Kuopiosta yhteydet pääkaupunkiin ja pääkaupungin kautta maailmalle on hyvät. Juna kulkee Helsinkiin kuudesti päivässä, ja matka-aika on noin 4 tuntia. Varhaisin junavuoro saapuu aamulla Helsinkiin kello 8:40. Lentovuoroja Kuopion ja Helsingin välillä on seitsemän suuntaansa. Kuopiosta ehtii aamukoneella Eurooppaan kymmeneksi ja illalla takaisin Kuopioon⁴. Kuopiosta liikennöi useita linja-autoyhtiöitä kattavin vuoroin eri puolille Suomea. Matka-aika Kuopiosta Helsinkiin on linja-autolla noin kuusi tuntia. Henkilöautolla matka-aika Helsinkiin on jonkin verran alle viisi tuntia.

Helsingin kaupungin antamien tietojen mukaan Helsinki-Vantaan lentoasemalta lähtee päivittäin 350 lentoa ympäri maailmaa. Matka lentokentältä Helsingin keskustaan kestää noin 30 minuuttia. Helsinkiin on hyvät junayhteydet kaikkialta Suomesta. Kampissa sijaitsevalle kaukoliikenteen linja-autoasemalle saapuu vuoroja joka puolelta Suomea, suurimmista kaupungeista noin tunnin välein. Helsingissä on hyvin toimiva joukkoliikenne (HSL), joka kattaa bussi-, raitiovaunu-, metro-, paikallisjuna- ja lauttaliikenteen palvelut.

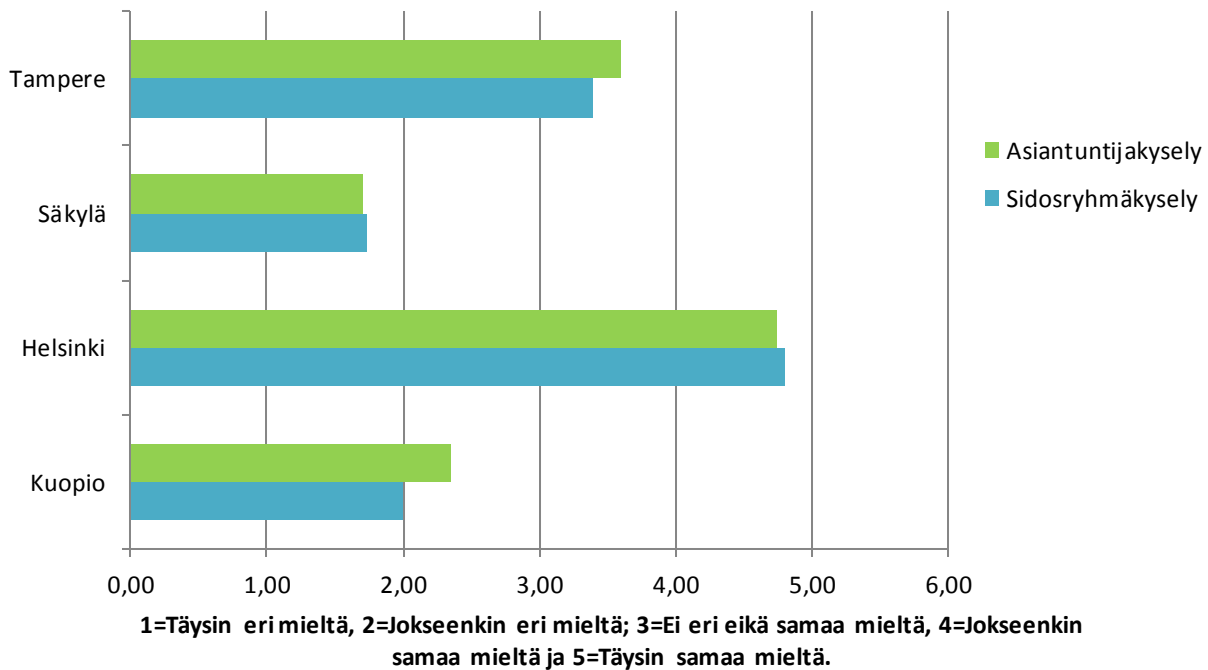
Säkylän kunnan lausunnon mukaan Säkö sijaitsee maantieteellisesti hyvien kulkuyhteyksien varrella, ja lähimpiin suurimpiin kaupunkeihin on suhteellisen lyhyt matka. Turkuun on 75 km, Tampereelle n. 100 km, Helsinkiin n. 220 km ja Poriin n. 65 km. Lentoyhteys Säkylään on Porin, Tampereen tai Turun kenttien kautta. Raideliikenteen lähin asema on Kokemäellä (30 km), ja linja-autot kulkevat Säkylän kautta useampaankin eri määränpäähän.

Tampereen kaupunki toteaa lausunnossaan, että Tampere on sujuvasti saavutettavissa kaikkialta. Rautatieliikenteen pääradat ja maantieliikenteen pääväylät kohtaavat Tampereella. Lisäksi Tampere-Pirkkalan lentoasemaa kehitetään palvelemaan Suomen kakkoskenttänä. Finavian tekemä noin 15 miljoonaa euron kehitysinvestointi on toteutusvaiheessa ja parantaa Tampere-Pirkkalan lentoaseman toimintakapasiteettia entisestään laajenuksin ja peruskorjauksin.

Näkemyistä Kriisinhallintakeskuksen saavutettavuuteen kysyttiin myös Kriisinhallintakeskuksen pääasiallisilta asiakkailta eli asiantuntijoilta, joita Kriisinhallintakeskus lähettää kansainvälisiin siviilikriisihallinnan tehtäviin, sekä yhteistyökumppaneilta:

⁴ Kesäkuussa 2018 Kuopiosta klo 06.15 Helsingin kautta klo 9.20 Brysselissä, viimeinen kone Brysselistä klo 19.20 Helsingin kautta ja klo 00.30 Kuopiossa

Kriisinhallintakeskuksen toimintojen kannalta sijaintipaikka on riittävän hyvin saavutettavissa (maateitse, raideliikenteen avulla tai lentämällä)
 (Asiantuntijakysely: Kriisinhallintakeskus on riittävän hyvin saavutettavissa (maateitse, raideliikenteen avulla tai lentämällä) jos se olisi sijoitettu

Sekä asiantuntijoille että sidosryhmille suunnattu kysely osoitti, että Helsinkiä pidettiin selvästi parhaiten saavutettavana paikkakuntana. Vertailussa Tampere tuli toiseksi, ja sekä Kuopio että Säkyä arvioitiin selvästi heikommin saavutettaviksi.

Alueellistamisen käsikirjan mukaan alueen saavutettavuuden näkökulmasta ensisijainen kysymys on alueen saavutettavuus ydintoiminnon edellyttämän yhteydenpidon ja matkustamisen näkökulmasta. Edellä Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kuvauksesta (kappale 2.4.) ja toiminnallisia tekijöitä kuvaavasta jaksosta käy ilmi (kappale 3.1.), että Kriisinhallintakeskuksen keskeiset yhteistyökumppanit sijaitsevat pääkaupunkiseudulla. Kuopiosta, Tampereelta tai Säkyästä ei pääse keskeisten yhteistyökumppanien luo alle tunnissa. Vaikka lentoaika Helsinkiin onkin Kuopiosta ja Tampereelta alle tunnin, on matka-aikaan laskettava myös kentälle siirtyminen molemmissa matkan päissä. Arvioinnissa on lisäksi syytä huomioida, että lentomatkustaminen on kallista verrattuna junaan ja linja-autoon, eikä siksi lentämistä voida pitää Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön virkamatkoihin ensisijaisena välineenä. Matkakustannusten korvaamisesta tehdyn virka- ja työehtosopimuksen (7.11.2017) 5 §:n mukaan virkamatka on tehtävä niin lyhyessä ajassa ja vähin kokonaiskustannuksin kuin huomioon ottaen virkamatkan ja asianomaisen hoidettavaksi määrättyjen tehtävien tarkoituksenmukaisen ja turvallisen suorittamisen kannalta on mahdollista.

Kansainvälisten yhteyksien osalta Helsinkiin on sujuvinta saapua muualta maailmasta sekä myös lähteä. Tampere-Pirkkalan lentokentältä lennetään tällä hetkellä lentoja vain Riikaan, Tukholmaan, Bremeniin ja Budapestiin. Kansainvälisillä yhteyksillä on merkitystä Kriisinhallintakeskuksen saavutettavuudelle kansainvälisten vieraiden näkökulmasta.

Arviointikehikko

Aluetekijät	Kuopio	Helsinki	Säkylä	Tampere
1. Onko alue toiminnon kannalta riittävän hyvin saavutettavissa maanteitse, raiteliikenteen avulla tai lentämällä?	-1	2	-1	1

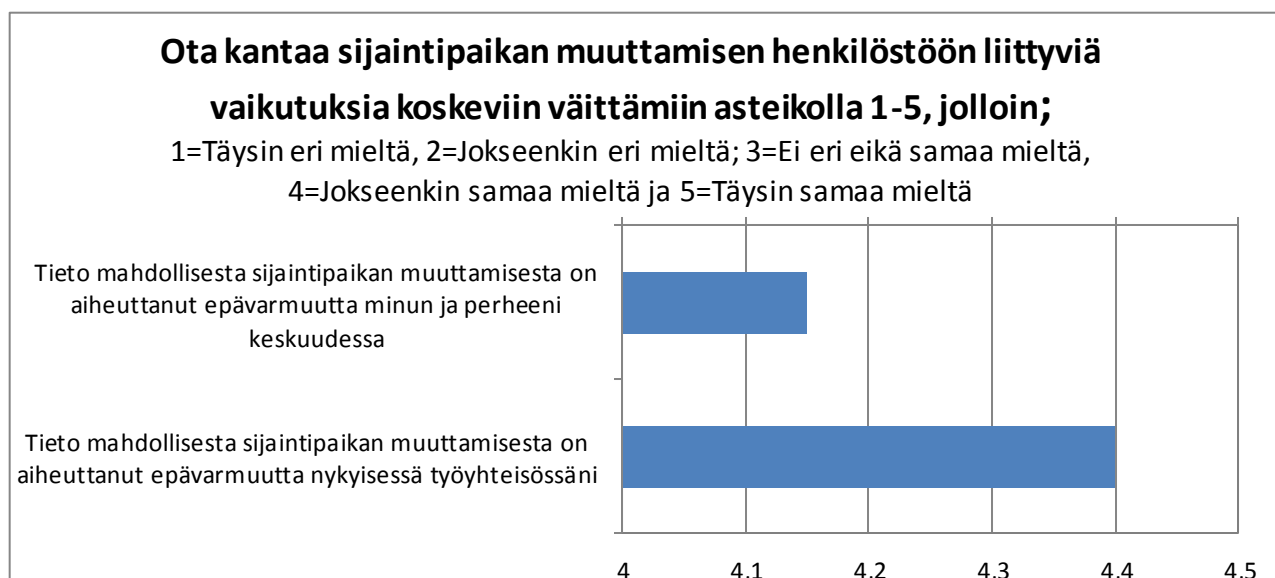
+2= matka-aika esim. keskeiseen kohteeseen alle 1 h, +1= matka-aika keskeiseen kohteeseen esim. 1-2 h, 0= matka-ajalla ei merkitystä toimintaan, -1= yhdensuuntainen matka-aika toiminnan kannalta keskeiseen kohteeseen ylittää esim. 4 h, -2= yhdensuuntainen matka-aika toiminnan kannalta keskeiseen kohteeseen ylittää esim. 6 h

3.3.2. Perhetase ja vetovoimaisuus

Siirtymähalukkuuden taustalla on usein perheeseen ja elinympäristöön liittyvät olosuhteet. Vaikka työntekijä olisikin lähtökohtaisesti halukas siirtymään työskentelemään uudelle paikkakunnalle, voi esimerkiksi puolison työnsaantimahdollisuudet, lapsien hoidon järjestäminen tai perheen tukena asuvien sukulaisten ja ystävien sijoittuminen tulla muuton esteeksi. Myös asunnon myynti tai uuden hankkiminen voi osoittautua hankalaksi.

Työn perässä muuttava työntekijä joutuu usein hankkimaan toisen asunnon, jos hänen perheensä ei muuta hänen mukanaan. Kuvatut asumisjärjestelyt luonnollisesti aiheuttavat lisäkustannuksia ja samalla edellä mainittuja vaikutuksia perheeseen ja vapaa-ajan käyttöön. Uudelle työpaikalle matkustaminen voi aiheuttaa lisäkustannuksia ja työmatkoihin käytetyn ajan kasvua yksilötasolla, mikä puolestaan voi virastotasolla näkyä henkilöstön jaksamisessa ja tuloksellisuudessa.

Kriisinhallintakeskuksen henkilöstölle tehty kysely osoittaa, että sijaintipaikkakeskustelu on aiheuttanut epävarmuutta sekä perheissä että työpaikalla:

Puolison työnsaantimahdollisuuksiin vaikuttaa työllisyystilanne ja työntarjonta. Kuopion osalta puolisoiden työtilanne tai perheeseen muutoin liittyvät seikat jo Kuopiossa tai Kuopion seudulla asuvien osalta on merkityksellinen, jos sijaintipaikka muuttuu. Nykyisistä työtekijöistä jotkut asuvat Kuopion kaupungin ja sen välittömän läheisyyden ulkopuolella, joten heidän näkökulmastaan puolisoon ja perheeseen liittyvät kysymykset ovat merkityksellisiä myös silloin, jos sijaintipaikka pysyy Kuopiossa.

Työllisyys

Kuopion kaupunki toteaa lausunnossaan, että Kuopion elinkeinorakenne on monipuolinen, mikä edesauttaa sitä, että perheen muuttaessa Kuopioon alueelta löytyy työmahdollisuuksia myös puolisoille. Elinkeinorakenne ei ole yhden toimialan varassa. Kaupungin lausunnon mukaan työttömyysaste on 10,8 %, ja työvoiman saatavuus on kohtuullisen hyvä. Kuopion kaupunki totesi kuulemisessa olevansa vetovoimaisten kaupunkien joukossa ja yksi Suomen vahvimmin kasvavista kaupungeista. Tämä tulee vaikuttamaan esimerkiksi asuntorakentamiseen ja logistiikan kehittymiseen. Kuopion kaupungin ilmoituksen mukaan alueella on 50 347 työpaikkaa, joista valtion työpaikkoja on 5610 (11,1 %).

Helsingissä asui vuodenvaihteessa 2017–2018 vakituisesti 643 272 asukasta. Väkiluku kasvoi vuoden 2017 aikana 8 091 hengellä. Helsingissä väestönkasvun taustalla on muuttovoiton lisäksi suhteellisen nuori ikärakenne, ja syntyneiden määrä Helsingissä on suurempi kuin muualla maassa. Koko maahan verrattuna Helsingissä erityisesti nuorten 20–30-vuotiaiden osuus väestöstä on suuri, mutta myös 30–40 -vuotiaiden osuus väestöstä on suurempi kuin muualla pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa. Alle 20-vuotiaiden osuus väestöstä on Helsingissä korkeampi kuin keskimäärin muualla Suomessa. Lisäksi 60 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä oli Helsingissä hieman suurempi kuin Espoossa tai Vantaalla, mutta selvästi alhaisempi kuin muualla Suomessa keskimäärin. Vuodenvaihteessa 2017–2018 Helsingin väestöstä kaksi kolmasosaa oli työikäisiä, kun alle 18-vuotiaita ja 65 vuotta täyttäneitä kumpiakin oli vajaa 17 %.

Helsingin kaupungin lausunnon mukaan työttömyysaste oli vuoden 2018 maaliskuussa 9,6 %, mikä oli 1,7 prosenttiyksikköä alempi kuin vuosi sitten. Työttömien määrä vähenee edelleen samaan vauhtia kuin vuoden 2017 loppupuolella. Vuoden 2018 maaliskuussa Helsingissä oli 32 669 työtöntä, mikä oli 14 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan Helsingissä oli 426 500 työpaikkaa vuonna 2017. Työpaikkojen määrä kasvoi 1,2 % edelliseen vuoteen nähden. Työpaikkojen määrä kasvoi Helsingissä nopeimmin rakentamisen, hallinto- ja tukipalvelutoiminnan, teollisuuden, majoitus- ja ravitsemisalun sekä ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan toimialoilla. Helsingin seudulla oli maaliskuun 2018 lopussa jokaista avointa työpaikkaa kohden 4 työtöntä työnhakijaa. Avoimia työpaikkoja oli 18 100, mikä oli reilu neljäsosa koko maan avoimista työpaikoista. Vuonna 2015 Helsingissä oli 39 755 valtion työpaikkaa.

Säkylän kunnan näkemyksen mukaan väestönkehityksen kannalta Kriisinhallintakeskuksen sijoittuminen elävöittäisi Säkylän kunnan ja Satakunnan maakunnan uudistuvuutta ja loisi alueelle jatkuvuutta. Säkylä on työpaikkaomavarainen kunta johtuen Suomen suurimmasta varuskunnasta ja vahvasta elintarvikkeiden tuotantoketjusta (Apetit Oyj, Sucroksen sokeritehdas ja Kivikylän lihanjalostus). Työttömyysaste on maan alhaisimpia, ja työttömien osuus työvoimasta on vain 6,4 %. Säkylässä käydään töissä ja säkyläläiset käyvät

myös työssä ympäristökunnissa. Säkylässä on enemmän työpaikkoja kuin asukkaita. Valtion työpaikkoja Säkylässä on n. 700. Satakunta on kuitenkin alueena muuttotappiollinen maakunta. Sijoittamalla Kriisinhallintakeskus Satakuntaan, Säkylään, voidaan tukea myös maakunnan elinvoimaisuutta.

Tampereella työttömyys on vähentynyt kaikkialla merkittävästi viimeisen vuoden aikana. Tampereen kaupungin lausunnon mukaan työttömyysaste Tampereella oli 13,3 %. Tämä on 2,5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Myös pitkäaikaistyöttömyys on vähentynyt samassa suhteessa kokonaistyöttömyyden kanssa. Kuulemisessa Tampereen kaupunki toi esille sen, että työttömyys kaupungissa on yhä korkea, eikä valtio ole sijoittanut Tampereelle työpaikkoja. Tampere on kasvanut sisäisen muuton seurauksena eikä niinkään maahanmuuton tai syntyvyyden takia. Avoimia työpaikkoja kaupungissa on tällä hetkellä 4350. Tampereella on 13 500 työtöntä, mutta on huomattava, että työttömyys on alentunut 9000 henkilöllä parin viime vuoden aikana. Työllisyyden kehittäminen on kaupungille erittäin tärkeä tavoite, mitä kuvaa mm. se, että työllisyyden kasvattaminen on yksi pormestariohjelman painopiste. Suurin ikäluokka on 24-vuotiaat, koska Tampere on opiskelijakaupunki; 20–40-vuotiaiden määrä on 40 % väestöstä. Tämän takia kaupunki korosti kuulemisessa, että jokainen työpaikka on Tampereelle tärkeä, sillä kaupunki haluaa myös opiskelijoiden jäävän kaupunkiin valmistumisensa jälkeen. Tampere ja ympäristökunnat kasvavat vuosittain 4500 hengellä. Tampereen osuus kasvusta on 3600 henkeä. Tampereen kasvu on kiihtynyt vasta viime vuosina, aiemmin ympäristökunnan kasvoivat sitä enemmän.

Asunnot

Kuopio toteaa lausunnossaan, että useilla sen alueilla on uusia viihtyisiä asuntoalueita. Kaupungissa valmistuu vuosittain runsaat tuhat uutta asuntoa eri puolille kaupunkia. Asuminen Kuopiossa on sekä vuokra- että omistusasumisen osalta huomattavasti edullisempaa kuin pääkaupunkiseudulla. Helsinkiin verrattuna vapaarahoitteen asunnon keskimääräinen vuokra/m² on yli 5 € halvempi Kuopiossa. Vanhan kerrostaloasunnon neliöhinta Helsingissä oli vuonna 2017 4 523 €/m², kun Kuopiossa se oli alle 2 000 €/m². Vuokra-asuntojen saatavuus on hyvä.

Helsingissä omistusasuntojen ja vuokra-asuntojen hinnat vaihtelevat alueittain hyvin paljon. Vanhojen asunto-osakehuoneistojen keskimääräiset kauppahinnat Helsingissä vuosina 2005–2016 olivat alhaisimmillaan 2109 €/m² (Jakomäki) ja ylimmillään 7521 €/m² (Kaartinkaupunki).

Vuoden 2017 heinä–syyskuussa vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen keskivuokra Helsingissä oli 19,44 €/m² kuukaudessa. Keskivuokrat vaihtelivat Helsingissä alueittain niin että edullisimman kalleusalueen keskivuokra oli 16,29 €/m² ja kalleimman 20,95 €/m² kuukaudessa. ARA-vuokra-asuntojen keskivuokra Helsingissä oli 12,81 €/m² kuukaudessa. Pääkaupunkiseudulla vapaarahoitteen vuokra-asunnon keskivuokra oli 18,56 €/m² kuukaudessa ja koko maassa 14,02 €/m².

Vuoden 2017 kolmannella vuosineljänneksellä vanhan kerrostaloasunnon osake Helsingissä maksoi keskimäärin 4 564 €/m². Helsingissä on kuitenkin suuria eroja osakeasuntojen alueittaisissa hinnoissa. Helsingin kalleimmalla kalleusalueella, kalleusalueella 1, vanhat kerrostalo-osakkeet maksoivat tämän

vuoden toisella neljänneksellä keskimäärin 6 688 €/m². Eroa edullisimpaan kalleusalueeseen oli hieman alle 4 000 €, sillä kalleusalueelta 4 sai asunto-osakkeen keskimäärin 2 815 euron neliöhintaan. Kalleusalueella 2 kerrostaloasunto-osake maksoi tämän vuoden heinä–syyskuussa keskimäärin 5 291 €/m² ja kalleusalueella 3 puolestaan 3 800 €/m². Asuntorakentaminen oli vilkasta vuonna 2017. Uustuotantona ja laajennuksina valmistui 4 520 asuntoa, mikä on 11 % enemmän kuin edellisenä viitenä vuotena keskimäärin. Vuonna 2017 uustuotantona ja laajennuksina valmistuneiden asuntojen lisäksi valmistui 370 asuntoa olemassa oleviin rakennuksiin käyttötarkoituksen muutoksen myötä.

Helsingin osalta on syytä huomata, että moni Helsingissä työssäkäyvä asuu Helsingin lähikunnissa esim. rautatien varressa.

Säkylässä asumiseen on tarjolla kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja ja omistusasuntoja ja monipuolinen tonttivalikoima. Säkylässä on viihtyisää asumista sekä omakotitalo-, rivitalo-, että kerrostaloasumisen muodossa. Säkylä on myös vilkas kesämökkikunta kalaisan Pyhäjärven rantamaisemien vuoksi.

Tampereen kaupungin mukaan vetovoimasta ja vuosia jatkuneesta merkittävästä kasvusta huolimatta asuntojen neliöhinnat ovat Tampereella pysyneet maltillisella tasolla. Kaupunki painotti, että ja asuntoja rakennetaan paljon, mutta hintataso on silti sellainen, että Tampereelle on helppo muuttaa. Kaupungissa kaavoitetaan paljon ja asuntotarjonta pidetään monipuolisena. Kaupungin mukaan pyritään siihen, että kolmasosa asuntotarjonnasta olisi kohtuuhintaista.

Perustiedot	Helsinki	Kuopio	Tampere	Säkylä
Väkiluku 2017 (Tilastokeskus)	643 272	118 209	231 853	6 903
Omistusasunnon keskimääräinen neliöhinta (Kiinteistömaailma)	4131 €/m ²	1936 €/m ²	2398 €/m ²	821 €/m ²
Vuokra-asunnon keskimääräinen neliöhinta (Tilastokeskus)	15,71 €/m ²	11,87 €/m ²	12,88 €/m ²	9,25 €/m ² *
Työpaikkojen määrä (Tilastokeskus)	379 518	50 347	115 727	3 126
Valtion työpaikkojen määrä 2015 (Netra)	23 093	2 699	3 220	543
Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta 2017 (TEM)	11,20 %	12,10 %	14,60 %	6,80 %

* Säkylä mitattu kategoriassa alle 20 000 asukasta

Kirjallisissa lausunnoissaan sijoituspaikkavaihtoehtoina olevat paikkakunnat korostivat seuraavia seikkoja kaupungin vetovoimaisuuden näkökulmasta:

Kuopio on yksi Suomen kasvavista yliopistokaupungeista. 2010-luvulla Kuopio on yksi eniten elinvoimaansa kehittämään pystynyt kaupunki. Taloustutkimuksen muuttohalukkuustutkimuksissa Kuopio on jo pitkään profiloitunut haluttujen muuttokohteiden joukossa (v. 2016 sijoitus oli 4. halutuin) - lapsiperheiden

muuttokohteena Kuopio on suurten kaupunkien halutuin. Kuopiossa on myös 20 suurimman kaupungin vertailujoukossa tyytyväisimmät asukkaat (EPSI Rating 2017).

Kuopiossa on erittäin kattavat hyvinvointi- ja kulttuuripalvelut ja hyvät koulutusmahdollisuudet, myös englannin kielellä. Lähiympäristössä on useita golfkeskuksia ja laskettelukeskuksia (Siilinjärvellä Tarinan Golf ja Kasurilan laskettelukeskus sekä Tahkovouri Nilsiässä). Kuopiossa on suuren kaupungin kulttuuripalvelut - uusittu ja laadukas kaupungin teatteri, musiikkikeskus sekä erinomaiset mahdollisuudet liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Kuopio on myös koko itäisen Suomen keskus.

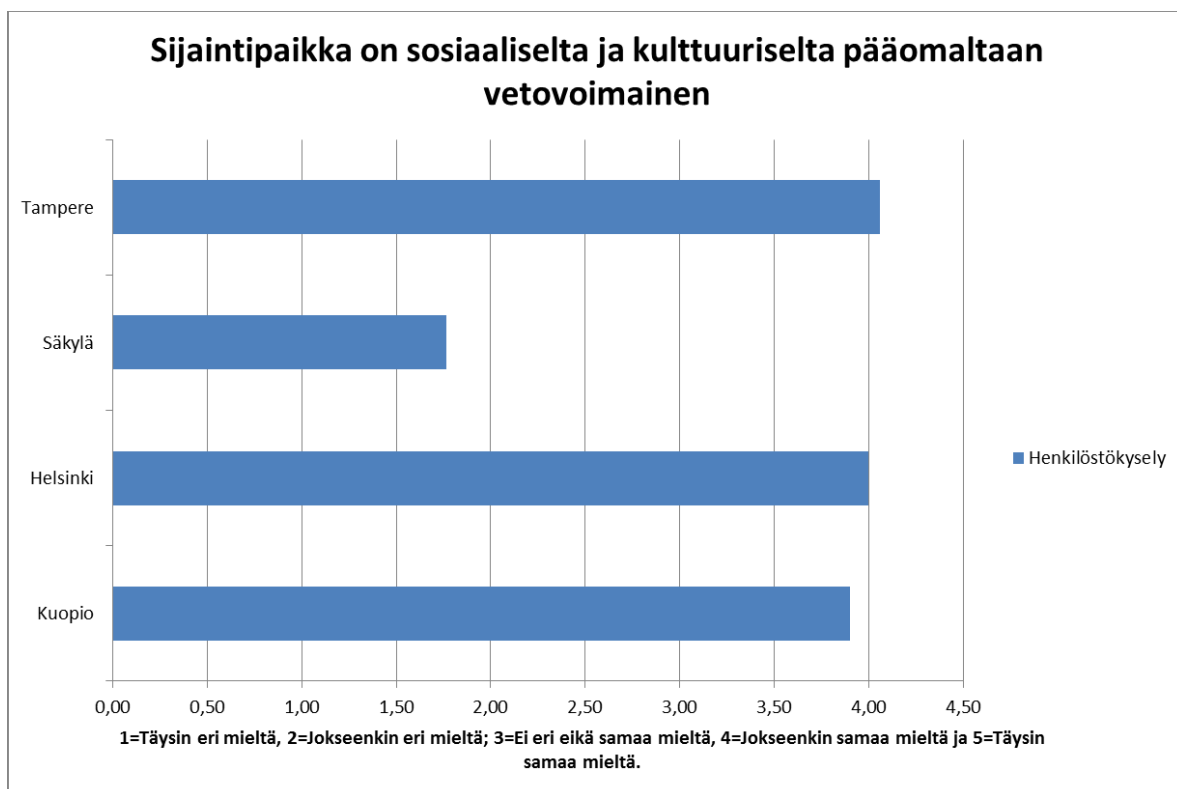
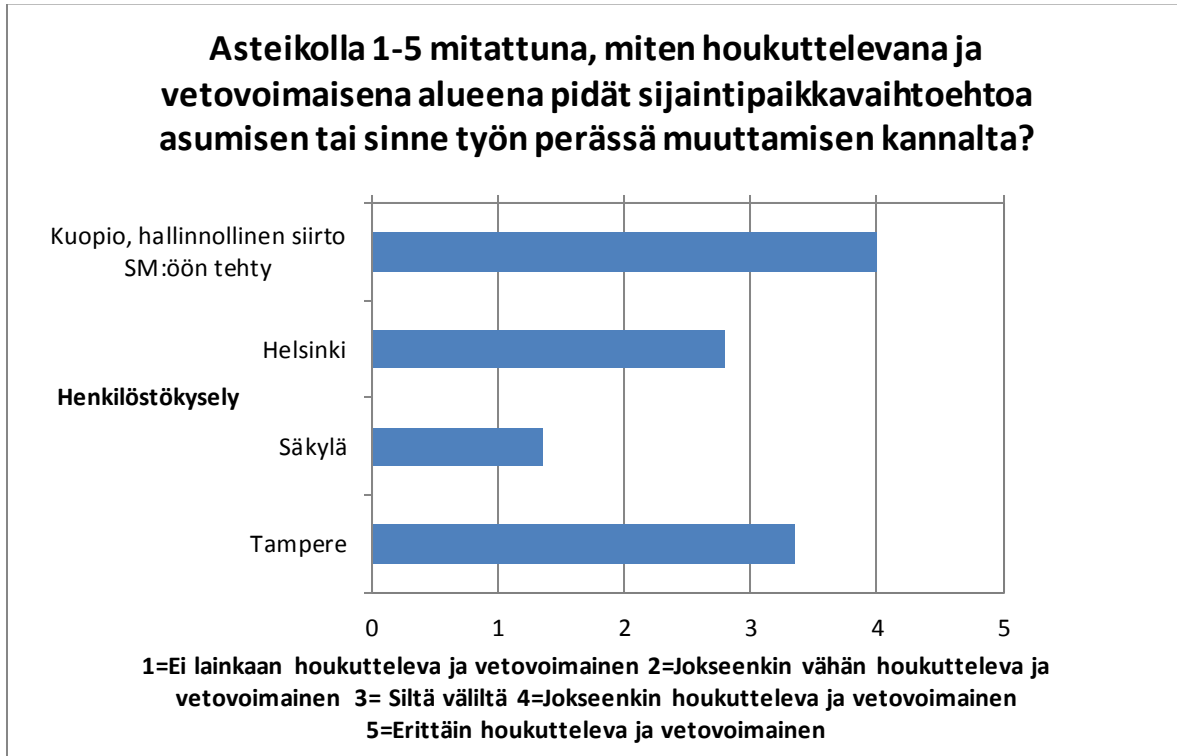
Helsinki tarjoaa henkilöstölle ja heidän perheenjäsenilleen turvallisen ja puhtaan ympäristön, kattavan ja monipuolisen kasvatuksen ja koulutuksen palveluverkoston, vahvan infrastruktuurin ja erinomaiset terveyspalvelut. Helsinki tarjoaa myös erittäin tasokkaan ja aikataulujen mukaisesti kulkevan julkisen liikenteen bussi-, raitiovaunu-, metro-, lähijuna- ja lauttaliikenteen muodossa. Helsingin keskustassa kaikki palvelut ja edellä mainitut yhteistyövirastot ovat usein myös kävellen saavutettavissa ja kulkeminen Helsinki-Vantaan lentoasemalle käy vaivattomasti kehäradan kulkuyhteyksin. Helsingissä on myös asumiselle monipuolisia vaihtoehtoja hyvillä kulkuyhteyksillä. Helsinki tarjoaa kaupungissa asuville ja työskenteleville myös laajan ja tasokkaan vapaa-ajan palveluvalikoiman esimerkiksi kulttuuri- ja viihdemahdollisuuksiin liittyen sekä kattavat harrastus- ja liikuntamahdollisuudet muun muassa 800 aktiivisen urheiluseuransa kautta.

Säkylän kunta järjestää asukkailleen tutkitusti ja tunnustetusti Suomen kärkeä olevat palvelut (Suomen kuntaliiton Arttu2-tutkimus, 2017). Säskylä on perheille turvallinen asuinympäristö, jossa arjen palvelut ovat helposti ja lyhyillä välimatkoilla saavutettavissa. Säkylässä on jäähalli ja urheiluhalli, uimahalli sijaitsee varuskunnassa ja naapurikunta Eurassa. Säkylänharjun luonto tarjoaa monia mahdollisuuksia perheiden vapaa-ajan viettoon ympärivuotisesti; samoin myös Pyhäjärvi ja Köyliönjärvi. Säkylässä on erittäin vireää yhdistystoimintaa. Säkylän ja lähialueen harrastusmahdollisuudet ovat todella kattavat. Säskylä on myös vilkas kesämökkikunta johtuen kalaisan Pyhäjärven rantamaisemista.

Suomalaiset ovat valinneet vuosi toisensa jälkeen **Tampereen** suosituimmaksi paikaksi elää ja asua. Taloustutkimuksen tekemän (03/2018) mukaan joka kolmas suomalainen on valmis muuttamaan Tampereelle⁵. Tampere on riittävän iso, mutta tarpeeksi pieni, jotta monet asiat hoituvat helposti ja ihmisläheisesti. Tampere yhdessä naapurikuntien kanssa muodostaa kokonaisuuden, jossa löytyy mahdollisuuksia niin kaupunkimaiseen kuin väljempäänkin asumiseen päällekkäin, rinnakkain tai omakotitalossa.

Tampereella on työntekijöille loistavat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut ja harrastusmahdollisuudet kirjastoista urheiluhalleihin, lenkipoluista teattereihin ja tapahtumiin. Nämä ovat asioita, jotka tekevät

Tampereesta Suomen suosituimman kaupungin. Yhteiskuntataloudelliset kustannukset ovat Tampereella kaiken kaikkiaan pääkaupunkiseutua edullisemmat. Henkilötasolla elämisen kustannukset ovat alhaisemmat ja kulkuyhteydet joustavampia ja nopeampia verrattuna pääkaupunkiseutuun.

Kriisinhallintakeskuksen henkilöstölle tehty kysely osoitti, että sosiaaliselta ja kulttuuriselta pääomalta mitattuna Tampereen, Helsingin ja Kuopion välillä oli vain pienet erot. Sen sijaan Säskylä jäi selvästi neljänneksi. Kun kysyttiin miten houkuttelevana ja vetovoimaisena alueena henkilöstö pitää eri sijaintipaikkavaihtoehtoja asumisen tai sinne työn perässä muuttamisen kannalta, Kuopio sai parhaan tuloksen. Toiseksi tuli Tampere Helsingin seurattessa sitä selvällä erolla. Viimeistä tulosta voi selittää avovastausten perusteella esimerkiksi Helsingin elinkustannukset.

Alueellistamisen arviointikäsikirjan mukaisessa arviointikehikossa perhetasetta ja puolison työnsaantimahdollisuutta arvioidaan siten, että 0 tarkoittaa sitä, että sijaintipaikka ei muuta nykyistä tilannetta. Jos sijaintipaikka päätettäisiin pitää Kuopiossa, siitä ei seuraisi mitään muutoksia vallitsevaan tilanteeseen, joten siksi alla olevassa vertailussa Kuopion luku on 0.

Arviointikehikko

Aluetekijät	Kuopio	Helsinki	Säskylä	Tampere
2. Onko alue perhetaseltaan positiivinen ja sosiaaliselta ja kulttuuriselta pääomaltaan riittävän vetovoimainen?	0	1	-1	1

+2= puolisolle koulutusta vastaavaa työtä, koulutustarjonta ja sosiaalinen/ kulttuurinen pääoma monipuolista, +1= puolisolle työmahdollisuuksia, koulutustarjonta ja sosiaalinen/ kulttuurinen pääoma kohtuullinen, 0= ei muutosta nykyiseen, -1= puolison työmahdollisuudet heikot, koulutustarjonta ja sosiaalinen/ kulttuurinen pääoma perustasolla, -2= puolisolle ei työmahdollisuuksia, koulutustarjonta ja sosiaalinen/ kulttuurinen pääoma heikkoa

3.3.3. Osaamisklusterin kehittämispotentiaali ja aluetalouden näkökulma

Sekä Kuopion kaupunki että Tampereen kaupunki kertoivat lausunnoissaan alueensa osaamisklusterin toiminnasta.

Kuopio korostaa lausunnossaan sitä, että Kriisinhallintakeskus nähdään Kuopiossa strategisesti merkittävänä toimijana ja alueella on vahva sitoutuminen keskuksen toiminnan kehittämiseen. Sitoutuminen on näkynyt mm. siinä, että Pohjois-Savon liitto on tukenut Kriisinhallintakeskuksen toimintaa merkittävästi rahoittamalla sen kehittämishankkeita.

Kuopion kaupungin mukaan alueella on vahvaa ja monipuolista turvallisuusalan ja turvallisuusalaan liittyvää sekä sitä tukevaa ja täydentävää osaamista Itä-Suomen yliopistossa, Savonia ammattikorkeakoulussa, Savon ammattiopistossa sekä eri sektoritutkimuslaitoksissa (ks. edellä kappale 3.2.2.) Kuopion kaupungin näkemyksen mukaan sen vahvoja osaamisalueita ovat mm. ympäristöturvallisuus ja riskinarviointi, ympäristöriskit ja ympäristökatastrofit, ympäristöterveys, ympäristöprosessit, vesiturvallisuus ja – riskinarviointi, elintarviketurvallisuus ja terveysvaikutukset, terveys ja hyvinvointi, lääketurvallisuus, ICT ja digitalisaatio sekä laskennalliset menetelmät.

Savonia ammattikorkeakoulu koordinoi Human Security Finland (HSF) – verkostoa kansalliseen kehitys- ja kriisiliiketoimintaan. Human Security Finland on luonut työ- ja elinkeinoministeriön, ulkoministeriön ja sisäministeriön kanssa käsitteen kriisiliiketoiminta, jonka avulla edistetään turvallisuusalan liiketoimintaa kriisi- ja katastrofialueilla. Tässä työssä kumppaneina ovat noin 80 yritystä sekä julkisia organisaatioita, kuten Finpro, VTT, Geologian tutkimuskeskus Huoltovarmuuskeskus, Maanpuolustuskorkeakoulu ja Sitra. Parhailaan Savonia neuvottelee Human Security Finland -hankkeen laajenemisesta eurooppalaiseksi yhteistyöverkostoksi Human Security Europe. Savonia on kutsunut yhteistyöhön mukaan useita maita. Yhteistyössä keskitytään huoltovarmuuden ja kriisinhallinnan näkökulmista äärisääilmiöiden ja ilmastonmuutoksen aiheuttamiin vaikutuksiin arjen turvallisuuteen, erityisesti ympäristö-, vesi-, ruoka- ja terveysturvallisuuteen. Kuopion kaupungin kuulemisessa tuotiin esille se, että ely-keskus ja maakuntaliitto harkitsevat inhimillisen turvallisuuden professuurin lahjoittamista. Inhimilliseen turvallisuuteen keskittyvällä Human Security Finland -hankkeella ja Kriisinhallintakeskuksella ei ole ollut yhteistyötä, eikä hankkeen voida katsoa tukevan Kriisinhallintakeskuksen ja siviilikriisinhallinnan kehittämistä.

Kuopion strateginen kärkihanke on Savilahti, josta kehitetään uutta tulevaisuuden kaupunginosaa ja Euroopan kiinnostavinta oppimis- ja innovaatioympäristöä, 34 000 ihmisen työn, opiskelun ja asumisen kokonaisuutta ja älykkäiden ratkaisujen kaupunginosaa. Hanke on 1,5–2 miljardin euron pitkäaikainen investointi, joka tarjoaa ainutlaatuisen kehitys- ja innovaatioalustan eri toimijoille. Tähän yhdistyy mm. asuminen ja vapaa-aika mahdollistaen kaikki elämän osa-alueet samaan kaupunginosaan.

Savilahden osaamiskeskittymän keskeisiä toimijoita ovat Itä-Suomen yliopisto, Savonia ammattikorkeakoulu sekä Savon ammattiopisto. Kolmea koulutusastetta kokoava ja kooltaan merkittävä, jo nykyisellään lähes 20 000 opiskelijan kampus on ainutlaatuinen kokonaisuus. Osaamiskeskittymää vahvistaa muu toimijaverkosto kuten Kuopion yliopistollinen sairaala, valtion sektoritutkimuslaitokset sekä Technopolis Oyj ja yli 200 yritystä kasvavilta ja kansainvälistyville toimialoilta sekä myös Pohjois-Savon pelastuslaitoksen päätoimipiste. Savilahden kehittyminen lisää Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon vetovoimaa, uusia yrityksiä ja liiketoimintaa sekä työpaikkoja.

Kuopion kaupunki korosti kuulemisessaan sitoutuneisuuttaan ja Kriisinhallintakeskuksen merkitystä alueelle. Kriisinhallintakeskuksen henkinen merkitys Kuopiolle on iso: se tuo kosketuspinnan kansainväliseen toimintaan ja tutkimukseen. Kuulemisessa Kuopion kaupunki kertoi, että Kriisinhallintakeskus tuo mukanaan näkyvyyttä, vaikka sitä voisi olla enemmänkin. Lisäksi Kriisinhallintakeskus osaltaan tuo uskoa klusteriajatuksen ja turvallisuuden laajempi ymmärtäminen on vahvistunut. Henkilöstö on luonnollisesti tärkeä niin veronmaksajina kuin verkostoinakin.

Tampereen ja koko Pirkanmaan laajuista turvallisuusyhteistyötä koordinoi Pirkanmaan Turvallisuusklusteri, johon Tampereen kaupunki osallistuu vahvana ja aktiivisena toimijana. Pirkanmaan Turvallisuusklusteri on kansallisesti palkittu ja sisäisen turvallisuusstrategian tunnustama turvallisuuden toimija, jonka jäsenet koostuvat viranomaisista, oppilaitoksista, yhdistyksistä ja yrityksistä. Turvallisuusklusteri toimii verkostomaisena yhteenliittymänä yhdistellen aktiivisesti partnerina ja mahdollistajana turvallisuustoimijoita toisiinsa. Turvallisuusklusteri 2.0:n painopisteenä on edistää erityisesti turvallisuustutkimuksen ja elinkeinoelämän yhteyksiä. Pirkanmaalla on vahvaa yritystoimintaa

turvallisuuden alalla (esimerkiksi Insta, Patria, Millog Group) ja myös alueen viranomaiset pitävät turvallisuutta yhtenä alueen keskeisenä menestystekijänä.

Tampereella sijaitsee myös Punaisen ristin Kalkun logistiikkakeskus, jossa ylläpidetään kotimaan valmiusvarastoa katastrofitilanteiden varalle. Vahva tutkimuksen ja koulutuksen osaamis pohja sekä monipuolinen turvallisuustoimijoiden verkosto toimijoineen takaa osaavan työvoiman koulutuksen kriisinhallintatyölle Pirkanmaalla.

Tampereen alueella on kaupungin edustajien mukaan kiinnostusta keskinäisen yhteistyön edelleen tiivistämiseen ja vahvistamiseen. Yhteistyön ja systemaattisen tutkimus- ja kehitystyön kautta voidaan löytää uusia ratkaisuja, kuten kriisinhallinnan uusia toimintakonsepteja sekä tuottaa niihin tarvittavia teknisiä, organisatorisia ja muita sovelluksia.

Kriisinhallintakeskuksen vaikutus Tampereen taloudelle olisi luonnollisesti hyvinkin positiivinen, vaikka Kriisinhallintakeskuksen tuomien henkilötyövuosien määrä ei olekaan huomattava. Tampere korosti kuulemisessa jokaisen työpaikan olevan merkityksellinen kaupungille.

Kriisinhallintakeskuksen sijoittuminen **Säkylään** kasvattaisi Säkylän ja sen lähialueen elinvoimaisuutta. Jo olemassa olevan toimialan (sotilastoiminta) tukeminen vahvistaisi alueen tunnettuutta alan ammattilaisten keskuudessa. Säkylän kunnan näkemyksen mukaan väestönkehityksen kannalta Kriisinhallintakeskuksen sijoittuminen elävöittäisi Säkylän kunnan ja Satakunnan maakunnan uudistuvuutta ja loisi alueelle jatkuvuutta.

Kriisinhallintakeskuksen palveluksessa on noin 20 virkamiestä, ja lisäksi se toimii noin 120 asiantuntijan työnantajana. Vaikka kaikki **Helsinkiin** sijoittuvat työpaikat ovat toivottavia alueen kehittymisen kannalta, Kriisinhallintakeskus on kooltaan varsin pieni, jolloin sen vaikutukset Helsingin kokoisen kaupungin tulotasoon, työllisyyteen tai väestönkehitykseen eivät olisi merkittäviä. Kriisinhallintakeskuksen sijoittuminen Helsinkiin on kuitenkin perusteltavissa selvitysryhmän selvityksessään tuomien seikkojen sekä työvoiman saatavuuden, vapaa-ajan elämää koskevien mahdollisuuksien sekä erinomaisten kansallisten ja kansainvälisten liikenneyhteyksien perusteella.

Arviointikehikko

Aluetekijät	Kuopio	Helsinki	Säkylä	Tampere
3. Onko alueella osaamisklusteria, jonka kehittymistä toiminto tukee?	-1	2	-1	1
4. Kasvattaako toiminnon sijoittuminen paikkakunnalle alueen aluetaloutta? (tulotaso, työllisyys ja väestökehitys)	1	0	2	0
YHTEENSÄ	-1	5	-1	3

3: +2=alueella on toiminnon kannalta merkittävä osaamisklusteri, +1=alueella on toiminnon kannalta klusteripotentiaalia, 0=ei merkitystä, toiminto ei ole osaamisintensiivinen, -1=alueella ei ole toiminnon kannalta relevanttia klusteria, -2=alueella ei ole toiminnon kannalta klusteripotentiaalia

4: +4= merkittävä positiivinen vaikutus suhteessa aluetalouden kokoon: (toiminnon volyyymi/alueen aluetalouden volyyymi), +3= selkeästi positiivinen vaikutus suhteessa aluetalouden kokoon, +2= positiivinen vaikutus suhteessa aluetalouden kokoon, +1=vähäinen positiivinen vaikutus suhteessa aluetalouden kokoon, 0=ei muutosta

3.4. Taloudelliset tekijät

Alueellistamisen yhteydessä taloudellisina tekijöinä tarkastellaan mm. toimintamäärärahaa ja mahdollista siirtymäkauden lisärahoitusta, henkilöstökustannuksia, tilavuokria ja -investointeja, laitekustannuksia, matkakustannuksia sekä paikallisia ostopalveluita.

3.4.1. Henkilöstökustannukset

Henkilöstökustannukset ovat Kriisinhallintakeskuksen toiminnan suurin kuluerä ja nykyisestä sisäministeriön momentilta maksettavasta n. 1,4 miljoonan euron budjetista henkilöstökulujen osuus on noin miljoona euroa. Parhaillaan on valmisteilla Kriisinhallintakeskuksen hallinnollinen siirto sisäministeriön yhteyteen ja tämän prosessin osana keskuksen siirtyvän henkilöstön toimenkuvat ja niiden vaativuustasot vahvistetaan sisäministeriön palkkausjärjestelmän mukaiseksi. Tehtävien tarkastelu tehdään fyysisestä siirrosta riippumatta. Kriisinhallintakeskuksen sijainnin siirrolla ei ole vaikutusta palkkakuluihin.

3.4.2. Toimitilakustannukset

Kriisinhallintakeskus toimii nykyisin Kuopiossa Pelastusopiston yhteydessä Senaatti-kiinteistöjen omistamissa toimitiloissa. Pelastusopisto on tehnyt Senaatin kanssa vuokrasopimuksen, ja Kriisinhallintakeskus maksaa alivuokralaisen asemassa Pelastusopistolle omista tiloistaan sekä opiston kanssa yhteiskäytössä olevista tiloista. Kriisinhallintakeskuksen siviilikriisinhallintatoiminnan osalta vuokratkustannukset ovat olleet noin 90 000 euroa vuodessa. Toimitiloihin kuuluu myös opetus- ja varastotiloja.

Kriisinhallintakeskus on tarkoitus siirtää vuoden 2019 alussa sisäministeriön yhteyteen. Osana ministeriötä keskuksen tilaratkaisut hoidetaan Valtioneuvoston yhteisen hallintoyksikön VNHY:n kautta. Siten

Pelastusopiston kanssa tehdystä alivuokrasopimuksesta siirrytään VNHY:n tekemään sopimukseen ja samalla Kriisinhallintakeskuksen fyysinen sijainti myös Kuopion seudulla tulee harkita uudelleen.

Senaatti-kiinteistöjen mukaan n. 20 henkilölle tarvittaisiin vaadittavan turvallisuustason vaatimukset täyttävää toimistotilaa (ilman opetus- ja varastotiloja) n. 350–400m² kohteesta riippuen. Senaatti-kiinteistöjen alla olevassa arvioissa on pinta-alana käytetty valtion toimitilastrategian mukaisesti 18 neliömetriä henkilöltä, mikä Kriisinhallintakeskuksen osalta tarkoittaa noin 360 neliön perinteistä toimitilaa. Jos tilaratkaisuksi valittaisiin monitilajärjestely, laskisi se tarvittavan toimitilan kokoa.

Tampereen Hervannassa tilaratkaisu olisi todennäköisesti ratkaistavissa valtion omistamissa kiinteistöissä pienillä muutoksilla. Keskustassa ei ole selvityksen tekohetkellä valtion omistamia ja vuokraamia tiloja vapaana. Vuokratulot Tampereella voisivat olla noin 68 400–78 000 euroa vuodessa sijaintipaikasta ja toimitilasta riippuen.

Senaatti-kiinteistöllä ei ole tällä hetkellä vapaata toimitilaa Säkylässä, sillä Puolustusvoimat ovat vuokranneet kaiken tarjolla olleen tilan varuskunnan ulkopuolelta. Säkylässä Kriisinhallintakeskukselle tarvittaisiin siksi uudet toimitilat. Tilan kustannukseksi Senaatti-kiinteistöt arvioi noin 90 000 euroa vuodessa.

Helsingissä voitaisiin Kriisinhallintakeskuksen kokoiselle organisaatiolle tutkia useampiakin tilavaihtoehtoja valtion kiinteistöistä. Valtion työympäristökonseptin mukaiselle noin 300 neliön monitilatoimistolle suuntaa-antava hintataso olisi noin 79 200–90 000 euroa vuodessa.

Vaikka VNHY tulee ensisijaisesti arvioimaan valtioneuvoston ja Senaatti-kiinteistöjen omistamia tiloja, kaikilla sijaintipaikkakunnilla on harkittavissa myös muiden kuin valtion omistuksessa olevia tiloja. Kuopio ehdotti mahdolliseksi sijaintipaikaksi Savilahden kehittyvää aluetta, josta on rakentumassa alueen osaamis- ja innovaatiokaupunginosa. Helsingin kaupunki toi esille, että sillä on merkittävässä määrin toimitiloja, jotka voisivat soveltua Kriisinhallintakeskukselle. Tampereella kaupunki arvioi, että sopivia kiinteistöjä olisi tarjolla myös hyvin läheltä rautatieasemaa.

Uusia toimitiloja harkitessa on syytä ottaa huomioon, että Kriisinhallintakeskus ei välttämättä tarvitse yhtä suuria tiloja kuin sillä on nykyisin käytössä. Esimerkiksi koulutuksia ei pidetä jatkuvasti, joten koulutuksiin tarkoitetuista opetustiloista ei välttämättä kannata maksaa jatkuvasti, vaan tarkoitukseen sopivat tilat voidaan etsiä tai vuokrata myös keskuksen varsinaisten toimitilojen ulkopuolella. Tämä arvio tuli esille myös henkilöstölle tehdyn kyselyn tuloksissa.

Toimitilaratkaisuihin liittyy myös kysymykset rakennusten fyysisestä turvallisuudesta sekä tietoturvasta. Tietoturvan osalta kustannuksia syntyy esimerkiksi hallinnon turvallisuusverkon toimintaan liittyvistä asennustoista. Näitä ja vastaavanlaatuisten kustannusten määrää ei voi arvioida keskimääräisesti paikkakunnittain, vaan ne määräytyvät aina tilakohtaisesti.

3.4.3. Organisaation muut kustannukset

Kriisinhallintakeskuksen kulurakenteessa siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden koulutukseen liittyvät kustannukset ovat keskeinen kuluerä. Esimerkiksi Kuopion kaupunki sekä Pohjois-Savon liitto ovat tuoneet tässä yhteydessä esille, että Pelastusopistolla on Kriisinhallintakeskuksen käytettävissä harjoitusalue, johon on investoitu alueen ja EU:n rakennerahastojen kautta saatuja varoja. Kriisinhallintakeskus ei kuitenkaan ole vuoden 2013 jälkeen käyttänyt Pelastusopiston harjoitusaluetta siviilikriisinhallinnan koulutuksiin.

Kuopiossa pidettävät siviilikriisinhallinnan koulutukset tehdään luokkatiloissa ja harjoitusaluetta vaativien siviilikriisinhallinnan peruskurssien kenttäosuus pidetään yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa Niinisalon varuskunta-alueella osana osaamiskeskusyhteistyötä. Ratkaisu siirtää harjoitukset Niinisaloon perustui toiminnallisiin seikkoihin: tarkoituksena on harjoitella kokonaisvaltaista lähestymistapaa tuomalla siviilit ja sotilaat yhteisiin harjoituksiin. Kuitenkin on tärkeä huomata, että nykyisestä sijainnista huolimatta harjoitusten toteuttaminen Kuopiossa Pelastusopistolla ei toisi säästöjä. Niinisalossa Kriisinhallintakeskus ei maksa harjoitusalueen käytöstä, vaan sijaintiin liittyvät kulut muodostuvat koulutettavien majoituksesta, ruoasta ja käytettävästä luokahuoneesta. Pelastusopistolla Kriisinhallintakeskus joutuisi maksamaan myös harjoitusalueen käytöstä, joten peruskustannukset olisivat Kuopiossa kalliimmat. Kriisinhallintakeskus hyötyy taloudellisesti Niinisalossa monella tapaa yhteistyöstä Puolustusvoimien kanssa; esimerkiksi maastoajoharjoituksissa käytetty kalusto kouluttajineen sekä räjähdeseasiantuntijoiden koulutukset ovat Kriisinhallintakeskukselle maksuttomia.

3.4.4. Matkakustannukset

Kriisinhallintakeskuksen henkilöstölle aiheutuu matkakustannuksia virkamatkoista sidosryhmien kokouksiin ja tapaamisiin. Suomessa henkilöstö matkustaa eniten Helsinkiin. Muuten esimerkiksi peruskurssien yhteydessä matkoja on Tampereelle. Myös matkat sidosryhmien kokouksiin esimerkiksi Brysseliin ovat tavallisia. Ruotsissa, Saksassa ja Isossa-Britanniassa toimii Kriisinhallintakeskuksen lähimmät sisarorganisaatiot, joiden kanssa järjestetään säännöllisesti yhteisiä kokouksia. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoihin liittyviä matkakuluja aiheutuu siirtymisistä perus- ja muihin koulutuksiin. Ulkoministeriön budjettimomentilta maksetaan lisäksi kansainvälisiin tehtäviin lähetettäväksi valittujen asiantuntijoiden matkat ennen komennusta järjestettäviin tehtävään valmistaviin koulutuksiin. Lisäksi heidän osaltaan keskuksen sijaintiin liittyviä matkakuluja aiheutuu matkustamisesta tehtävän jälkeiseen palautetilaisuuteen.

Vuonna 2017 kirjanpidon mukaiset matkustuskulut olivat Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön osalta 140 000 euroa sisältäen sekä kotimaan että ulkomaan matkat, päivärahat, kilometrikorvaukset ja matkustuspalvelut. Tämä on noin 10 prosenttia Kriisinhallintakeskuksen kokonaisbudjetista, joka on noin 1,4 miljoona euroa.

Seuraavassa kaaviossa on esitetty matkakustannukset eri sijoittamispaikoilta tyypillisimpiin Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön matkakohteisiin:

Peruskurssin järjestäminen Tampere	Kuopio-Tampere	Helsinki-Tampere	Tampere-Tampere	Säkylä-Tampere
Etäisyys kilometriä	295	179	0	105
Matka-aika lyhin (meno-paluu)	Juna 6:47	Juna: 4:00	-	Auto: 1:29
Hotelliyöpymiset	1	1		1
Päivärahat	84	84	0	19
Matkakustannukset: juna	84	42		* linja-auto 38e
Matkakustannukset: lentokone	(via Hki) 789	**		-
Matkakustannukset: oma auto	247,8	150,36	-	88,2
Tapaaminen sisäministeriössä Helsinki	Kuopio-Helsinki	Helsinki-Helsinki	Tampere-Helsinki	Säkylä-Helsinki
Etäisyys kilometriä	391	0	179	212
Matka-aika lyhin	Lento 3:05		Juna: 4:00	Auto: 2:34
Hotelliyöpymiset	1		1	1
Päivärahat	84	0	84	84
Matkakustannukset: juna	90		42	-
Matkakustannukset: lentokone	532		**	* linja-auto 70e
Matkakustannukset: oma auto	328,44	-	150,36	178,08
* meno-paluu 11.6.2018				

Lippuhinnat otettu päivälle 11.6.2018

** lentoaikoihin lisätty lentokentälle/-ltä siirtymisiin 1:30*

Päivärahat on laskettu kahdelta päivältä paitsi Tre-Säkylä, tai Hki-Hki ja Tre-Tre.

Matkakustannuksissa on pelkät matkaliput meno-paluu ilman majoituskustannuksia.

*** ei oikeutta käyttää lentokonetta*

Kuten kaaviosta käy ilmi, kotimaan lennot Kuopion ja Helsingin välillä ovat verrattain kalliita: meno-paluu hinta on noin 500 euroa, ellei varausta voi tehdä huomattavasti ennen tulevaa matkaa. Junalla meno-paluu lipun hinta Kuopiosta Helsinkiin olisi noin 80 euroa. Tampereen ja Helsingin väliset junaliput ovat tästä noin puolet halvempia.

Olisi odotettavissa, että Kriisinhallintakeskuksen siirtyminen Helsinkiin vähentäisi matkakuluja, sillä Helsinkiin suuntautuu merkittävä osa kotimaan matkustuksesta. Ulkomaan matkojen osalta Helsingin sijainti myös vähentäisi kuluja, koska kotimaan lentojen osuus jäisi pois. Voidaan arvioida, että sijainti Tampereella tai Säkylässä vähentäisi ulkomaan matkustuskuluja, koska mahdollisesti matkat alkaisivat useimmiten lennon sijasta junalla ja linja-autolla.

Kriisinhallintakeskuksen asiakkaiden eli sen keskeisten sidosryhmien kannalta sijainti pääkaupunkiseudulla olisi matkakustannusten osalta taloudellisesti edullinen. Myös henkilöstölle tehdyssä kyselyssä arvioitiin,

että sijainti Kuopiossa käytännössä vähentää esimerkiksi järjestöjen vierailuja Kriisinhallintakeskuksessa paitsi matkustusajan niin myös nykyisten matkustuskustannusten takia.

Taloudelliset tekijät	Kuopio	Helsinki	Säkylä	Tampere
1. Mitkä ovat paikkakunnalle sijoittuvan toiminnon henkilöstökustannukset organisaatiossa ja hallinnonalalla siirtymävaiheen jälkeen?	0	0	0	0
2. Miten toiminnon sijoittuminen paikkakunnalle vaikuttaa toimitilakustannuksiin?	0	0	0	0
3. Miten organisaation matkakustannukset muuttuvat toiminnon sijoituessa paikkakunnalle?	0	+1	0	0
4. Miten toiminnon sijoittuminen paikkakunnalle vaikuttaa organisaation muihin kustannuksiin lyhyellä ja pitkällä aikavälillä (ICT-investoinnit, tekniset työvälineet tms.)?	0	-1 lyhyellä aikavälillä, pitkällä 0	-1 lyhyellä aikavälillä, pitkällä 0	-1 lyhyellä aikavälillä, pitkällä 0
YHTEENSÄ	0	0	-1	-1

1 ja 4: +2=vähenevät huomattavasti +1=vähenevät jonkin verran, 0=ei muutosta, -1= kasvavat jonkin verran, -2=kasvavat merkittävästi

2: +2= suoraan käyttöön otettavat edulliset toimitilat olemassa heti, +1=ei lisäkustannuksia, 0=ei vaikutusta, -1= kustannukset ylittävät nykytilanteen siirtymäkaudella, -2=aiheuttaa merkittäviä kustannuksia siirtymäkaudella:

3: +2= matkakustannukset vähenevät huomattavasti siirtymävaiheessa ja toiminnon jo vakiinnuttua (yli 30 %), +1= matkakustannukset vähenevät toiminnon vakiinnuttua, mutta lisääntyvät tai pysyvät ennallaan siirtymävaiheessa (alle 30 %), 0= ei muutosta, -1= matkakustannukset lisääntyvät vain siirtymävaiheessa, (alle 30 %), -2= lisääntyvät huomattavasti toiminnon jo vakiinnuttua (yli 30 %)

Yhteenveto

Vaikutukset, yhteenveto	Kuopio	Helsinki	Säkylä	Tampere
1. Toiminnalliset tekijät: organisaatiovaikutukset	-6	8	-6	4
2. Henkilöstöön liittyvät tekijät: henkilöstövaikutukset	2	6	-1	4
3. Alueelliset tekijät: vaikutukset kunta-/seutu-/ maakuntatasolle	-1	5	-1	3
4. Taloudelliset tekijät: vaikutukset henkilöstömatka-, toimitila- ja investointikustannuksiin	0	0	-1	-1
YHTEENSÄ	-5	19	-9	10

4. Sisäministeriön esitys Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikaksi

Kriisinhallintakeskus perustettiin Kuopioon hallinnollisesti Pelastusopiston osaksi vuonna 2007. Sijaintipaikkapäätökseen vaikutti Pelastusopistolla olevien sopivien toimitilojen lisäksi aluepoliittiset syyt. Kriisinhallintakeskuksen katsottiin olevan valtion toiminto, joka tukee Kuopion talousalueen klustereiden toimintaa. Pohjois-Savon klustereiksi listattiin hyvinvointi-, ICT-, ympäristö-, energia, elintarvike-, metsä- ja puuklusteri sekä metalliklusteri (Maakuntien klusterit ja alueellistamishankkeet -raportti, 2006). Kriisinhallintakeskuksen sijoittamisesta ei tehty selvitystä. Jälkikäteen on vaikea arvioida perusteita alueellisista synergiaeduista, joita Kriisinhallintakeskuksen siirtäminen Kuopioon katsottiin tuovan ottaen huomioon, että Kriisinhallintakeskuksen tehtävät liittyvät ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaiseen kansainvälisen siviilikriisinhallinnan osallistumisen mahdollistavaan toimintaan. Kriisinhallintakeskuksen tehtävänä on kouluttaa ja rekrytoida asiantuntijoita kansainvälisiin siviilikriisinhallinnan ja pelastustoiminnan tehtäviin, vastata logistisista ja materiaalisista valmiuksista sekä huolehtia osaltaan alaan liittyvästä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta.

Kriisinhallintakeskuksen perustamisen yhteydessä odotettiin synergiaetuja sen sijoittamisesta Pelastusopiston yhteyteen. Melko pian Kriisinhallintakeskuksen toiminnan käynnistämisen jälkeen, vuonna 2010, todettiin kuitenkin, että Kriisinhallintakeskuksen ja Pelastusopiston ydintehtävät ovat huomattavan erilaiset eikä niiden toiminta samoissa tiloissa tuonut odotettuja synergiaetuja. Vuonna 2010 tehdyssä selvityksessä tunnistettiin haasteita myös johtamisjärjestelmässä ja tulosohejauksessa sekä talous- ja henkilöstöhallinnossa. Siksi sisäministeriö päätti vuonna 2017 siirtää Kriisinhallintakeskuksen hallinnollisesti sisäministeriön yhteydessä toimivaksi erillisyyksiköksi vuoden 2019 alusta lähtien. Samassa yhteydessä kansainvälisen pelastustoimen tehtävät poistuvat Kriisinhallintakeskukselta. Tätä koskeva lainmuutos on valmisteilla sisäministeriössä.

Vuonna 2017 sisäministeriön asettama selvitystyöryhmä esitti, että käynnistettäisiin valmistelut Kriisinhallintakeskuksen siirtämiseksi pääkaupunkiseudulle. Kriisinhallintakeskuksen toiminnan haasteiden on katsottu olevan osin seurausta myös keskuksen sijainnista erillään muista siviilikriisinhallinnan toimijoista. Vaikka sijaintipaikkakeskustelua on käyty aika ajoin, sijaintipaikan vaikutusta Kriisinhallintakeskuksen toimintaan ei ole kuitenkaan aikaisemmin selvitetty. Huhtikuussa 2018 sisäministeriö päätti, että Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikka Kuopiossa on arvioitava.

Kun ministeriö on päätenyt toimenpiteeseen, joka vaikuttaa valtion yksikköjen tai toimintojen sijoittumiseen, asia valmistellaan alueellistamista koskevan lainsäädännön mukaisesti (laki 362/2002 ja valtioneuvoston asetus valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta 567/2002). Ennen sijaintipaikkaa koskevan päätöksen tekoa asiasta päättävän ministeriön on pyydettävä alueellistamisen koordinaatioryhmän lausunto sijaintipaikasta. Lausunto annetaan sijoittamisselvityksen pohjalta. Sijoittamisselvityksessä on alueellistamisen koordinaatiotyöryhmän ohjeiden mukaisesti (Alueellistamisen käsikirja, VM:n julkaisu 25/2008) käsiteltävä sijaintipaikkavaihtoehtoina olevien kuntia toiminnallisista, henkilöstöön liittyvistä, alueellisista ja taloudellisista näkökulmista.

Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikkoina arvioidaan Helsinkiä, Säskylää ja Tamperetta suhteessa Kuopioon. Kuopiota arvioidaan siitä lähtökohdasta, että Kriisinhallintakeskus on siirretty hallinnollisesti sisäministeriön yhteydessä toimivaksi erillisyyksiköksi ja keskus voisi toimia Kuopiossa myös muissa toimitiloissa kuin Pelastusopiston yhteydessä. Tässä kappaleessa esitetään sisäministeriön sijaintipaikkaesitykseen vaikuttavat tekijät, joita on käsitelty seikkaperäisemmin jaksossa 3.

Toiminnalliset tekijät

Toiminnallisissa tekijöissä arvioidaan sijaintipaikkaa Kriisinhallintakeskuksen tehtävien tuloksellisen hoitamisen, organisaation uudistumisen sekä alueellistamisesta syntyvien synergiaetujen ja yhteistyön kehittämisen kannalta. Merkittävä havainto Kriisinhallintakeskuksen toiminnan arvioinnissa on se, että keskus ei ole 11 toimintavuotensa aikana toiminut yhdenkään Kuopion alueen tahon kanssa kiinteässä yhteistyössä keskuksen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Kuopion seudulla ei ole toimijoita, joiden työ tukisi Kriisinhallintakeskusta siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden koulutuksessa, rekrytoinnissa, logistiikassa tai siviilikriisinhallinnan tutkimus- ja kehittämistoimissa. Kaikki Kriisinhallintakeskuksen kannalta olennaiset yhteistyökumppanit sijaitsevat Kuopion ulkopuolella, pääasiassa pääkaupunkiseudulla:

- Ulkoministeriö, joka vastaa siviilikriisinhallintaa koskevasta päätöksenteosta osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä vastaa siviilikriisinhallinnan tehtäviin lähetettävien asiantuntijoiden kustannuksista
- Sisäministeriö, joka vastaa siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksista, tulosohtjaa Kriisinhallintakeskusta ja vastaa Kriisinhallintakeskuksen toimintamenoista
- Oikeusministeriö ja puolustusministeriö, jotka ovat kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kumppaneita
- Kansalaisjärjestöt ja muut järjestöt: Laajan turvallisuuden verkosto WISE, Suomen Punainen Risti, Kirkon Ulkomaanapu, Suomen Lähetysseura, Crisis Management Initiative (CMI)
- Tutkimus- ja kehittämislaitokset: Tampereen Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos (TAPRI), Maanpuolustuskorkeakoulu (MPKK), Ulkopoliittinen Instituutti (UPI), Safer Globe
- Koulutuskeskukset: Puolustusvoimien kansainvälinen keskus (FINCENT) ja Poliisiammattikorkeakoulu (Polamk)

Kriisinhallintakeskuksen yhteistyökumppaneiden puuttuminen Kuopiosta vaikuttaa merkittävästi siihen, miten Kuopio sijaintipaikkana menestyy vertailussa muiden sijaintivaihtoehtojen kanssa toiminnallisia tekijöitä arvioitaessa. Edellä luetellut yhteistyökumppanit sijaitsevat pääasiassa pääkaupunkiseudulla lukuun ottamatta Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitosta (TAPRI) ja Poliisiammattikorkeakoulua (Polamk), jotka molemmat sijaitsevat Tampereella. Kriisinhallintakeskuksella on hyvää ja toimivaa yhteistyötä näiden molempien tahojen kanssa ja yhteistyösuhteeseen sisältyy myös kehittämismahdollisuuksia. Säskylässä sijaitsee puolestaan Porin prikaati, jonka Niinisalon harjoitusalueella Kriisinhallintakeskus on käyttänyt vuodesta 2013 siviilikriisinhallinnan harjoituksiin. Kriisinhallinnan kokonaisvaltaisen lähestymistavan harjoittelemiseksi koulutus järjestetään yhdessä Puolustusvoimien kanssa, ja siten niistä saadaan myös kustannustehokasta synergiaetua.

Toiminnan tuloksellisuuden kannalta olennaista on arvioida Kriisinhallintakeskuksen roolia Suomen siviilikriisinhallintatoiminnassa. Kriisinhallintakeskus panee täytäntöön Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla antamia siviilikriisinhallinnan kansainvälisiä sitoumuksia, jotka pohjautuvat hallitusohjelmaan, ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon sekä kansallisiin strategioihin. Siviilikriisinhallinnan kansalliset linjaukset tehdään joko ulkoministeriössä, sisäministeriössä, EU-ministerivaliokunnassa tai tasavallan presidentin ja hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa. Siviilikriisinhallinnan linjauksista ja ajankohtaisesta tilanteesta annetaan säännönmukaisesti selvityksiä eduskunnalle. Kriisinhallintakeskuksen rooli ulko- ja turvallisuuspolitiikan päätösten toimineenpanijana edellyttää tiivistä ja molemminpuolista yhteydenpitoa poliittisen ja strategisen tason toimijoihin. Kriisinhallintakeskuksen nykyinen sijainti Kuopiossa asettaa tälle yhteydenpidolle rajoitteita, vaikka osin toiminnassa voidaankin hyödyntää videoneuvotteluyhteyksiä. Tästä näkökulmasta vain Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikan muutos Helsinkiin toisi parannuksen tilanteeseen. Säkylän ja Tampereen osalta tilanne tästä näkökulmasta olisi sama kuin Kuopion.

Toiminnan synergiaedut ja yhteistyömahdollisuudet olisivat suurimmat Helsingissä, jonkin verran niitä olisi Tampereella ja Säkylässä ja pienimmät ne olisivat Kuopiossa.

Toiminnan tuloksellisuuteen vaikuttaa myös Kriisinhallintakeskuksen saavutettavuus. Kuopioon on kattavat juna-, lento-, ja linja-autoyhteydet, joita Kriisinhallintakeskuksen henkilöstö käyttää työtehtäviensä hoitamiseen, silloin kun asiaa ei voida hoitaa esimerkiksi videoneuvottelussa. Jos Kriisinhallintakeskus sijaitisi Helsingissä, henkilöstön näkökulmasta se tarkoittaisi myös parannusta työn tehokkuuteen, sillä nyt työaika kuluu matkustamiseen Helsinkiin (junalla n. 4h/suunta) yhteistyökumppaneiden tapaamisiin.

Kuopion saavutettavuus muodostuu haasteelliseksi myös siksi, että vaikka Kriisinhallintakeskukseen kohdistuu merkittävää kansainvälistä kiinnostusta erityisesti EU-jäsenvaltiosta ja EU-instituutioista, kansainvälisiä vieraita on hankala saada vierailemaan Kuopiossa vierailuohjelmien aikataulupaineiden vuoksi. Sama haaste liittyy myös Suomeen suuntautuviin poliittisen tason vierailuihin. Suomi ei siksi pysty täysimääräisesti hyödyntämään Kriisinhallintakeskuksen toimintaa kansainvälisessä yhteistyössä. Saavutettavuuden näkökulmasta Kuopiota huonompi tilanne olisi Säkylässä, jonkin verran parempi tilanne olisi Tampereella, kun se Helsingissä olisi selvästi kaikkein paras.

Olennainen tekijä toiminnallisia tekijöitä arvioitaessa on organisaation mahdollisuus kehittyä. Sisäministeriön asettaman vuoden 2017 selvitysryhmän yksi havainto oli se, että Kriisinhallintakeskus ei ole kyennyt seuraamaan kansainvälisen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kehitystä eikä vastaamaan siviilikriisinhallinnan uusiin haasteisiin. Samaan aikaan vastaavat kansainväliset toimijat ovat kasvaneet ja kehittyneet toiminnassaan. Tämä kertonee siitä, että vaikka Kriisinhallintakeskus on pystynyt saavuttamaan hyvän perustoiminnan tason, se ei ole pystynyt kehittymään tätä pidemmälle ja täyttämään kaikkia siihen kohdistuvia odotuksia. Yksi selittävä syy tähän on se, että nykyinen sijaintipaikka ei tue Kriisinhallintakeskuksen kehittymistä.

Kehitystyöhön tarvitaan luottamuksen ilmapiirissä tapahtuvaa avointa ja tiivistä vuoropuhelua sekä pitkäjänteistä toimintaa. Videoneuvotteluissa pystyy hoitamaan tuloksellisesti konkreettisia päivittäisiä

työtehtäviä, mutta organisaation uudistamistyöhön toimintamalli on huono. Kriisinhallintakeskus pystyy hoitamaan perustasoisen asiantuntijoiden koulutus- ja rekrytointityön sekä tutkimus- ja kehittämistyön missä tahansa. Jos toimintaa halutaan tosiasiallisesti kehittää kohti vaikuttavampaa kokonaisvaltaista kriisinhallintaa, joka samalla vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa kriisinhallinnassa, kehittämistyötä tulee tehdä yhdessä kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan toimijoiden sekä kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Kuopiossa näitä kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kumppaneita ei ole, ja kansainväliset kumppanit vierailevat keskuksen toiminnan kehittymisen kannalta harvoin. Kuopioon verrattuna Tampereella Kriisinhallintakeskuksen kehitysnäkymät olisivat jonkin verran paremmat, kun ne Helsingissä olisivat huomattavasti paremmat. Säkylässä kehitysnäkymät olisivat Kuopion tavoin heikot.

Henkilöstö

Henkilöstön mielipidettä Kriisinhallintakeskuksen sijaintipaikasta ja sen vaikutuksista kartoitettiin sijoittamisselvityksen valmistelun yhteydessä henkilöstölle suunnatulla kyselyllä. Henkilöstön selvä enemmistö kannatti sijaintipaikkana Kuopiota. Helsinki ja Tampere saivat lähes yhtä suuren kannatuksen, sillä erotuksella, että kuusi työntekijää oli ehdottaman valmiita siirtymään Helsinkiin, kun Tampereen osalta tällaisia työntekijöitä oli neljä. Jokseenkin varmoja siirtyjiä oli Helsingin osalta yksi, kun taas Tampereen osalta heitä oli neljä. Yksi vastaaja oli ehdottaman valmis siirtymään Säkylään, kun taas 12 vastaajaa oli sitä mieltä, ettei missään nimessä haluaisi siirtyä Säkylään. Kuopion osalta ei missään nimessä -vastauksia oli kaksi, Helsingin kuusi ja Tampereen kaksi.

Henkilöstön kyselylomakkeen avoimista vastauksista välittyi näkemys, jonka mukaan Kuopioon asettuneet työntekijät eivät ole halukkaita siirtymään pois Kuopiosta. Siirtohalukkuuteen vaikuttavat mm. asuinolosuhteet ja elinkustannukset, perheen mahdollisuus muuttaa, harrastusmahdollisuudet ja elämänlaatu yleisesti. Toisaalta taas henkilöt, jotka jo nyt asuvat muualla kuin Kuopiossa, ovat valmiita muuttamaan lähemmäs kotiaan. Kyselyn avoimista vastauksista todettiin myös, että mahdollisuudet kehittää sekä ammatillista osaamista että Kriisinhallintakeskuksen toimintaa olisivat paremmat Helsingissä kuin Kuopiossa. Sama näkemys välittyi myös siitä, että myös henkilöstö katsoi sijaintipaikan muutoksella Helsinkiin olevan eniten toiminnallista hyötyä sekä tukevan keskuksen tehtävien tuloksellista hoitamista pitkällä tähtäimellä (ks. 3.1.1.).

Taloudelliset seikat

Alueellistamisen yhteydessä taloudellisina tekijöinä tarkastellaan mm. toimintamäärärahaa ja mahdollista siirtymäkauden lisärahoitusta, henkilöstökustannuksia, tilavuokria ja -investointeja, laitekustannuksia, matkakustannuksia sekä paikallisia ostopalveluita. Henkilöstökustannukset ovat Kriisinhallintakeskuksen toiminnan suurin kuluerä. Parhaillaan on valmisteilla Kriisinhallintakeskuksen hallinnollinen siirto sisäministeriön yhteyteen ja tämän prosessin osana keskuksen siirtyvän henkilöstön toimenkuvat ja niiden vaativuustasot vahvistetaan sisäministeriön palkkausjärjestelmän mukaiseksi. Tehtävien tarkastelu tehdään fyysisestä siirrosta riippumatta. Kriisinhallintakeskuksen sijainnin siirrolla ei ole vaikutusta palkkakuluihin.

Kriisinhallintakeskus toimii nykyään Kuopiossa Pelastusopiston yhteydessä Senaatti-kiinteistöjen omistamissa toimitiloissa. Pelastusopisto on tehnyt Senaatti-kiinteistöjen kanssa vuokrasopimuksen, ja Kriisinhallintakeskus maksaa alivuokralaisen asemassa Pelastusopistolle omista tiloistaan sekä opiston kanssa yhteiskäytössä olevista tiloista. Kriisinhallintakeskuksen siviilikriisinhallintatoiminnan osalta vuokratkustannukset ovat olleet noin 90 000 euroa vuodessa. Nykyiset toimitilat koostuvat työhuoneista sekä opetus- ja varastotiloista. Senaatti-kiinteistöjen arvion mukaan keskuksen toimitilakustannukset tulisivat olemaan noin 70 000–90 000 euroa vuodessa myös Helsingissä, Tampereella ja Säkylässä, jos toimitilan koko määräytyisi valtion toimitilastrategian mukaan eikä mukaan laskettaisi opetus- ja varastotiloja. Voidaan arvioida, että siirron myötä toimitilakustannukset nousisivat nykyisistä, mutta ero ei olisi merkittävä. Kustannuksiin vaikuttaa, millaiseen ratkaisuun päädytään opetus- ja varastotilojen suhteen.

Kriisinhallintakeskuksen kulurakenteessa siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden koulutukseen liittyvät kustannukset ovat keskeinen kuluerä. Esimerkiksi Kuopion kaupunki sekä Pohjois-Savon liitto ovat tuoneet tässä yhteydessä esille, että Pelastusopistolla on Kriisinhallintakeskuksen käytettävissä harjoitusalue, johon on investoitu alueen ja sekä EU:n rakennerahastojen kautta saatuja varoja. Kriisinhallintakeskus ei kuitenkaan ole vuoden 2013 jälkeen käyttänyt Pelastusopiston harjoitusaluetta siviilikriisinhallinnan koulutuksiin. Siviilikriisinhallintaharjoitukset siirrettiin Niinisaloon toiminnallisista syistä: tarkoituksena on harjoitella kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa siviilit ja sotilaat harjoittelevat yhdessä. Kuitenkin on oleellista huomata, että nykyisestä sijainnista huolimatta harjoitusten toteuttaminen Kuopiossa Pelastusopistolla ei toisi säästöjä. Niinisalossa Kriisinhallintakeskus ei maksa harjoitusalueen käytöstä, vaan sijaintiin liittyvät kulut muodostuvat koulutettavien majoituksesta, ruoasta ja käytettävästä luokkahuoneesta. Kuopiossa Pelastusopistolla Kriisinhallintakeskus joutuisi maksamaan myös harjoitusalueen käytöstä, joten peruskustannukset olisivat Kuopiossa kalliimmat.

Siirtyminen Helsinkiin todennäköisesti vähentäisi matkakustannuksia, sillä valtaosa Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön kotimaan matkoista suuntautuu Helsinkiin. Ulkomaan matkojen osalta Helsingin sijainti myös vähentäisi kuluja, koska kotimaan lentojen osuus jäisi pois.

Aluetalouden näkökulma

Kriisinhallintakeskus on noin 20 henkilön yksikkö. Sen merkitystä aluetaloudelle on hankala arvioida. Työllisyyden suhteen Kriisinhallintakeskuksella olisi luonnollisesti kaikista suurin merkitys Säkylälle, joka on noin 7000 asukkaan kunta, kun taas sen siirrolla Helsinkiin ei olisi aluetaloudellisia vaikutuksia.

Tampereen kaupungin mukaan Kriisinhallintakeskus olisi sopiva osa Tampereen seudulla toimivaa turvallisuusklusteria. Tampereella sijaitsee turvallisuuden ja kriisinhallinnan kehittämis-, osaamis-, yritys- ja toimijakeskittymä (Tampere3 - TaY, TTY ja TAMK - korkeakouluyhteisö, POLAMK, VTT, Puolustusvoimien tutkimuslaitos ja kirkon tutkimuskeskus). Kuulemisessa Tampere painotti, että siviilikriisinhallinta olisi turvallisuusklusterissa uusi ja täydentävä teema, jonka ympärille voitaisiin alkaa kerätä tätä tukevaa muuta toimintaa. Tampereen kaupungin strategian yhtenä tavoitteena on lisätä eri viranomaisten ja muiden keskeisten toimijoiden turvallisuusyhteistyötä, ja Kriisinhallintakeskus täydentäisi jo nyt vahvaa

toimijajoukkoa. Kaupunki olisi myös halukas tukemaan Poliisiammattikorkeakoulun, Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen sekä Kriisinhallintakeskuksen yhteistyötä.

Kriisinhallintakeskuksella on jo nyt merkittävästi yhteistyötä Tampereen seudulla. Kriisinhallintakeskus järjestää Poliisiammattikorkeakoulun yhteydessä siviilikriisinhallinnan peruskurssien luento-osuudet (yhteensä n. 370 koulutettavapäivää vuonna 2017) ja tekee tutkimusyhteistyötä Tampereen Rauhan- ja konfliktitutkimuskeskuksen kanssa. Kuitenkaan näitä kahta toimijaa lukuun ottamatta Tampereen alueella ei ole muita keskeisiä yhteistyökumppaneita.

Kuopion kaupunki painotti kirjallisessa lausunnossaan sekä kuulemisessaan sitoutuneisuuttaan Kriisinhallintakeskuksen toimintaan. Lausunnossaan Kuopio painotti turvallisuusalan osaamiskeskittymän merkitystä, jonka kanssa toimimisesta se katsoo Kriisinhallintakeskuksen saavan paljon synergiaetua. Kriisinhallintakeskuksen tähänastisen toiminnan aikana asiantuntijatehtävissä olevaa henkilöstöä ei ole kuitenkaan siirtynyt Kuopion turvallisuusklusterista Kriisinhallintakeskukseen tai päinvastoin.

Kuopion kaupunki painotti myös yhteistyömahdollisuuksia Human Security Finland (HSF) -verkoston kanssa kansallisessa kehitys- ja kriisiliiketoiminnassa. Human Security Finland on luonut työ- ja elinkeinoministeriön, ulkoministeriön ja sisäministeriön kanssa käsitteen kriisiliiketoiminta, jonka avulla edistetään turvallisuusalan liiketoimintaa kriisi- ja katastrofialueilla. Kriisinhallintakeskuksella ei kuitenkaan ole syntynyt yhteistyötä Human Security Finland -hankkeen kanssa, sillä sen toiminta ei tue Kriisinhallintakeskuksen tehtäviä.

Lisäksi Kuopion kaupunki painotti Kriisinhallintakeskuksen ja Pelastusopiston välistä synergiaetua. Se nosti lausunnossaan esille yhteistoimintansa Kriisinhallintakeskuksen kanssa Pelastusopiston harjoitusalueen kehittämisen tukemisen kautta. Kuopion mukaan kehittämisrahoitusta on kohdistettu runsaasti Pelastusopiston harjoitteluympäristön kehittämiseen. Pelastusopiston harjoitusalueen yhteyteen Kuopion Korvaharjuun on toteutettu mm. Työturvallisuuden harjoitusalue (TTHA) yhdessä 30 sopimuskumppanin kanssa. Pelastusopisto ja kansainvälinen pelastustoiminta tulee jatkossakin käyttämään harjoitusalueita.

Kuopion kaupunki korosti, että Kriisinhallintakeskuksen henkinen merkitys Kuopiolle on iso: se tuo kosketuspinnan kansainväliseen toimintaan ja tutkimukseen. Kuulemisessa Kuopion kaupunki kertoi, että Kriisinhallintakeskus tuo mukanaan näkyvyyttä. Lisäksi Kriisinhallintakeskus osaltaan tuo uskoa klusteriajatuksen, turvallisuuden laajempi ymmärtäminen on vahvistunut. Kriisinhallintakeskuksen työntekijät ovat luonnollisesti tärkeitä Kuopion kaupungille niin veronmaksajina kuin kumppaneinakin.

Kriisinhallintakeskuksen aloitettua toimintansa Kuopiossa se sai Pohjois-Savon liitolta ja Kuopion kaupungilta apua toimintansa käynnistämiseen vuosina 2008–2012. Tällaisina voidaan mainita esimerkiksi Euroopan sosiaalirahaston (ESR) "Siviilikriisinhallinnan asiantuntijuuden alueellinen kehittämishanke" 2008–2010 (1,3 milj.€) ja Euroopan rakennerahaston (EAKR) "Siviilikriisinhallinnan ja rauhan rakentamisen osaamiskeskus" 2010–2012 (0,9 milj.€). Tästä avusta huolimatta Kriisinhallintakeskuksen Kuopiossa toimimisen aikana sen ja Kuopion seudun toimijoiden välille ei ole syntynyt yhteistoimintaa. Tämän voidaan arvioida johtuvan siitä, että Kriisinhallintakeskuksen toiminnalla toteutetaan ulkopoliittisia

tavoitteita eivätkä sen tehtävät liity sellaiseen kansalliseen tai alueelliseen toimintaan, jolla pyritään toteuttamaan alueen tai yksittäisen kaupungin strategisia tavoitteita. Kriisinhallintakeskuksen toiminta rahoitetaan valtion talousarviosta sille varatusta omasta määrärahasta, eikä sen toiminta ole riippuvainen alueellisesta tai ulkopuolisesta tuesta ja rahoituksesta. Sen sijaan Kriisinhallintakeskuksen toiminnan kehittäminen on riippuvainen siitä, että se pystyy mahdollisimman läheiseen yhteistyöhön sen keskeisten kriisinhallinnan kumppaneiden kanssa.

Kriisinhallintakeskus olisi mieluinen kumppani sekä Tampereen että Kuopion turvallisuusklusterille. Kummankaan turvallisuusklusterin toiminta ei suuntaudu kuitenkaan Kriisinhallintakeskuksen toimintalalle, siviilikriisinhallintaan. Jos Kriisinhallintakeskuksen sijaintia ajatellaan vain aluetalouden ja työpaikkojen näkökulmasta, sen merkitys olisi kaikista suurin Säkylälle. Kriisinhallintakeskuksen sijoittamiselle Kuopioon ja Tampereelle voidaan myös löytää aluetaloudellisia perusteita. Jos sijaintipaikkaa arvioidaan Kriisinhallintakeskuksen toiminnan ja sen kehittymisen näkökulmasta, on selvää, että sen on sijaittava Helsingissä.

Kriisinhallintakeskuksen sijainti Helsingissä edesauttaisi Suomen vahvan kansainvälisen aseman säilymistä ja voimistumista siviilikriisinhallinnassa. Jos Kriisinhallintakeskus sijaitsi Helsingissä, se voisi parhaiten tukea siviilikriisinhallintaa koskevaa poliittista ja strategista päätöksentekoa sekä edistää kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan kehittymistä. Kriisinhallintakeskus pystyisi myös tehokkaimmin vahvistamaan asemaansa kansainvälisessä yhteistyössä.

Sisäministeriön esitys:

Sisäministeriö esittää, että Kuopioon sijoitettu Kriisinhallintakeskus (CMC Finland) siirretään Helsinkiin.

Liitteet

Lausuntopyyntö

Kirjalliset lausunnot

Kyselylomakkeet